

THEATERWETENSCHAP

VORMGEVING EN UITVOERING VAN HET ONDERWIJSPROGRAMMA

mei 1987

B. Wilbrink, J. Verbeek

Stichting
Centrum voor
Onderwijsonderzoek
van de
Universiteit van Amsterdam

INHOUD

1. INLEIDING: DE ONDERZOEKOPDRACHT	3
2. THEORETISCH KADER: ONDERWIJSKUNDIGE KWALITEITSBEWAKING	5
3. BIJZONDERE RANDVOORWAARDEN	11
1. T.V.C. afspraak Complementaire Voorzieningen	11
2. formatieverdelingsmodel Relatieve Productiviteit	13
4. ONDERWIJSPROGRAMMA EN REGELGEVING	16
1. tentamen- en exameneisen	16
2. eind- en tussentermen	18
3. onderwijs- en examenprogramma	20
5. HET CURRICULUM THEATERWETENSCHAP	23
1. de propedeuse	23
2. het eerste jaar van het doctoraal	27
3. de afstudeerrichtingen en varianten	30
4. het programma in zijn geheel	33
6. ONDERWIJSVRAAG	34
1. onderwijsvraag voor vakgroep en faculteit	34
2. in-, door- en uitstroom van studenten Theaterwetenschap	36
7. ONDERWIJSBELASTING	40
1. normbelasting en opgegeven werkelijk bestede tijd propedeuse	42
2. normtijd en bestede tijd tweede jaar	44
3. normtijd en bestede tijd derde jaar	45
4. normtijd en bestede tijd vierde jaar	46
5. onderwijsbelasting Volledige Studie Theaterwetenschap	47
bijlage hoofdstuk 7: onderwijsbelastingmodel van de vakgroep	54
8. KNELPUNTEN	55
9. CONCLUSIES	58
10. REFERENTIES	62

Hoofdstuk 1

INLEIDING: DE ONDERZOEKOPDRACHT

Het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam heeft de Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek opdracht gegeven tot een onderzoek naar de programmering, inhoudelijke opbouw en organisatie van het onderwijs bij de Vakgroep Theaterwetenschap binnen de Faculteit der Letteren. Het gaat om een korte verkennende studie vanuit onderwijskundig perspectief uitlopend op advisering op hoofdpunten. Het karakter van de studie is dat van documentonderzoek, aan te vullen met bijvoorbeeld administratief beschikbare gegevens; gegeven het beperkte tijdsbudget voor dit onderzoek is het niet mogelijk om gegevens te verzamelen middels bijvoorbeeld enquetes.

Het College van Bestuur heeft de belangrijkste in het onderzoek te betrekken documenten en andere gegevenheden opgesomd.

- het Academisch Statuut, met betrekking tot de studierichting Theaterwetenschap,
- de richtlijnen van de Faculteit der Letteren voor de inrichting van onderwijsprogramma's,
- de TVC afspraak over complementaire voorzieningen voor theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam,
- de specifieke (educatieve) functie van het Universiteitstheater voor het curriculum Theaterwetenschap,
- de huidige en te verwachten instroom van studenten, het Numeriek Rendement, en de 'doorstroom' van studenten,
- het reorganisatievoorstel 1984 van de Faculteit der Letteren.

Ondertussen is het reorganisatieplan door de Faculteitsraad goedgekeurd. Het reorganisatieplan gaat uit van de budgettaire randvoorwaarden die het College van Bestuur aan de faculteit der Letteren als geheel heeft gesteld. In het reorganisatieplan is tevens het beleid voor de formatieverdeling van de Faculteit der Letteren vastgelegd.

De bovengenoemde wettelijke en andere regelingen vormen de belangrijkste randvoorwaarden waarbinnen het onderwijsprogramma Theaterwetenschap moet worden vormgegeven en gerealiseerd, waarbij het Universiteitstheater een belangrijke extra voorziening is. Het College van Bestuur vraagt te onderzoeken of het onderwijsprogramma Theaterwetenschap is vormgegeven in overeenstemming met de opgesomde regelingen, en wat de onderwijslast is zoals deze uit het onderwijsprogramma volgt. Het studierendement, in het bijzonder het gemiddeld studietempo per studiejaar, wordt als afzonderlijk te inventariseren punt genoemd.

Het onderzoek moet leiden tot advisering met betrekking tot het onderwijsprogramma, zowel wat de eind- en tussentermen als de opbouw van het programma betreft, en tot advisering met betrekking tot de omvang van de personeelsformatie voor het geven van onderwijs. Afzonderlijk wordt nog gevraagd naar advisering over de doelmatigheid van het onderwijs, mede in relatie tot eerdergenoemde adviezen.

De door het College van Bestuur genoemde beheerstaken blijven bij nader gemaakte afspraak buiten dit onderzoek.

Het College van Bestuur vraagt, in haar eigen bewoordingen samengevat, om conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek, gericht op een zo spoedig mogelijk tot oplossing brengen van geconstateerde knelpunten binnen de studierichting Theaterwetenschap, rekening houdend met de eerder genoemde inhoudelijke en financiële voorwaarden.

De 'knelpunten' moeten blijken uit het onderzoek. De opdracht van het College van Bestuur geeft aan dat mogelijke knelpunten gelegen zijn in enige spanning tussen de eind- en tussentermen van het onderwijsprogramma, en wat daartoe in regelingen is vastgelegd. Uit gevoerde gesprekken blijkt dat er een concreet politiek twistpunt tussen de Vakgroep en de Faculteit der Letteren wordt aangeduid, of twee geormerkte plaatsen al dan niet boven de gewone formatie moeten worden gerekend. Het onderhavige onderzoek strekt zich niet uit tot de politieke dimensie; het zal duidelijk zijn dat de gevraagde advisering over de voor het onderwijs benodigde personele formatie hier toch dicht in de buurt komt, de advisering zal echter in onderwijskundige termen zijn gesteld en mogelijk niet specifiek en alleen voor de Vakgroep Theaterwetenschap geldigheid hebben.

De verlangde beoordeling en advisering zal gebeuren op onderwijskundige gronden, niet op grond van vakinhoudelijke deskundigheid. De onderzoekopdracht draagt aspecten in zich van 'kwaliteitsbewaking' zoals bedoeld in de ministeriële

nota 'Hoger Onderwijs Autonomie en Kwaliteit.' Het theoretisch kader voor het onderzoek zal ontleend worden aan een recent door Wilbrink en Joostens voor de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten uitgevoerde voorstudie waarin de mogelijkheden voor kwaliteitsbewaking binnen het W.O. zijn geschetst.

Het te beschrijven theoretisch kader geeft richting aan het onderzoek op in ieder geval die onderdelen waar een nogal brede onderwijskundige beoordeling wordt gevraagd, terwijl een tweede belangrijke functie van dit theoretisch kader is dat het duidelijk maakt dat het onderzoek op tal van voor de kwaliteit van het onderwijs belangrijke punten niet kan ingaan omdat daartoe de gegevens ontbreken of op korte termijn niet zijn te verkrijgen.

Hoofdstuk 2

THEORETISCH- EN WERKKADER

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader beschreven waarbinnen de beschrijvende, beoordelende en adviserende activiteiten kunnen worden gestructureerd. Daarmee kan worden voorkomen dat de beschrijving, beoordeling en advisering te zeer ad hoc gebeuren aan de hand van de beschikbare gegevens. De kadergeving maakt het mogelijk op gerichte wijze te kijken naar de beschikbare gegevens. Het is vooral bij hoofdstuk 5, over het curriculum Theaterwetenschap, dat de analyse aan de hand van het hier te presenteren kader zal plaatsvinden.

2.1. onderwijskundige kwaliteitsbewaking

Deze paragraaf volgt in grote lijnen de studie 'Kwaliteitsbewaking W.O.' van Wilbrink en Joostens (1986). In paragraaf 2.1 wordt de beoordelingssystematiek opgezet aan de hand van het kwaliteitsbegrip, in de paragrafen 2.2 en 2.3 wordt de systematiek uitgewerkt naar de respectievelijke niveaus van de cursus en het (studie)programma.

De kwaliteit van een onderwijsprogramma is de mate waarin doelen worden gerealiseerd, binnen de randvoorwaarden die zijn gesteld. Of de aldus beschreven kwaliteit zich leent voor verbetering hangt mede af van de doelmatigheid van de inzet van de beschikbare middelen.

Bij het onderwijs zijn meerdere actoren betrokken die ieder eigen doelen hebben. In dit onderzoek gaat het zeker om:

- de onderwijsdoelen zoals door de wetgever aangegeven in de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs (algemene doelen van het w.o.) en in het Academisch Statuut (globale eindtermen voor de studie in de Theaterwetenschappen);
- de onderwijsdoelen zoals door de Faculteit der Letteren aangegeven;
- de onderwijsdoelen zoals door de vakgroep Theaterwetenschap aangegeven en uitgewerkt;
- de doelen zoals door individuele studenten nagestreefd .

Voor de studenten als afnemers van het onderwijs is het van belang of het aanbod past in de eigen wensen en verwachtingen (doelen) over een toekomstige plaats in de samenleving. De doelen van (individuele) studenten worden in dit onderzoek slechts betrokken voorzover de andere actoren mogelijke doelen in de eigen doelformulering hebben opgenomen. Dat kan bijvoorbeeld betreffen dat de vakgroep studievarianten wil aanbieden die een bepaalde aansluiting op de arbeidsmarkt bieden.

Voor de kwaliteit van het onderwijs gaat het om de mate waarin de doelen worden bereikt. Om te kunnen bepalen in hoeverre doelen zijn gerealiseerd is het noodzakelijk bij afzonderlijke doelen indicatoren en protocollen te vinden voor de mate waarin dat doel is gerealiseerd. Het zal meestal niet mogelijk zijn deze doelbereiking kwantitatief in te vullen. In dit onderzoek zal het niet mogelijk zijn gedetailleerd naar de studieresultaten van studenten te kijken, en zal genoeg moeten worden genomen met enkele grove indicaties voor het numeriek rendement en de doorstroming. Soms gaat het echter om de aan- of afwezigheid van zaken, denk aan de eisen die het Academisch Statuut stelt, waarop een eenduidig bevestigend of ontkennend antwoord is te geven.

De randvoorwaarden waarbinnen de onderwijskwaliteit wordt gerealiseerd betreffen allereerst de personele, organisatorische en bestuurlijke 'middelen', maar ook de aard van de groep deelnemende studenten (vooropleiding,

motivatie) mag niet worden vergeten.

De 'personele middelen' kunnen kwantitatief worden geanalyseerd, in dit onderzoek betreft dat de werkelijke tijdbesteding van docenten, zoals door de vakgroep opgegeven, in relatie tot het gerealiseerde onderwijsaanbod.

De 'organisatorische middelen' betreffen de beschikbaarheid van het theater, de bibliotheek, en dergelijke, maar ook de wijze waarop bijvoorbeeld roostertechnisch de beschikbare docententijd wordt gedoseerd.

Tot de 'bestuurlijke randvoorwaarden' behoren de wettelijke *omvang* van studieprogramma's (1680 uur per cursusjaar) en de wettelijke eis van *studeerbaarheid* van programma's. De eis van studeerbaarheid geldt evenzeer op het cursusniveau, waar iedere cursus binnen het programma een bepaald tijdbudget heeft. Meer kwaliteit mag niet worden gerealiseerd door overschrijden van het tijdbudget.

Voor Theaterwetenschap is bovendien de T.V.C. afspraak Complementaire Voorzieningen met Theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht van belang.

De inhoud van het onderwijs moet adequaat en up to date zijn en verdedigbaar tegenover vakgenoten. De inhoud van het onderwijs staat daarmee slechts ter beoordeling van vakdeskundigen, wat betekent dat in dit onderzoek de inhoud van het onderwijs althans in deze zin buiten beschouwing zal blijven. (Waar wel naar wordt gekeken is of bepaalde inhoudelijke doelen die door hogere instanties zijn voorgeschreven, in het studieprogramma zijn opgenomen).

De vormgeving van het onderwijs moet tenminste onderwijskundig te verantwoorden zijn.

Het is denkbaar dat naar analogie met algemene beginselen van behoorlijk bestuur ook algemene beginselen van behoorlijk onderwijs kunnen worden geformuleerd; een eerste poging daartoe is ondernomen door Cohen (1981) in zijn 'Studierechten'. Cohen noemt:

Relevantie: de onderdelen van het programma en de eisen die worden gesteld moeten relevant zijn in het licht van de doelen van de opleiding.

Kwaliteit van de leerstof: de inhoud van het onderwijs moet minimaal verdedigbaar zijn, het leermateriaal moet minimaal begrijpelijk zijn.

Doeltreffendheid: de gehanteerde onderwijsvormen zijn in overeenstemming met inhoud en doelen van het onderwijs.

Doceerkwaliteit: docenten moeten over goede doceervaardigheden beschikken.

Terugkoppeling: de student krijgt informatie over studievorderingen of het gebrek daaraan.

Het beginsel van onbelemmerde studievoortgang: de student mag niet belemmerd worden in zijn streven studieinspanning te leveren en studievoortgang te boeken.

Het prolongatiebeginsel: een docent is verplicht zich in te spannen ten behoeve van de studenten.

Voor verdere toelichting zij verwezen naar Cohen (1981, hoofdstuk 3).

De inspanning van docenten (en van de vakgroep in zijn geheel) moet de toetsing der redelijkheid kunnen doorstaan (het hierboven al genoemde 'prolongatiebeginsel' van Cohen).

Het bijzondere karakter van het onderwijs brengt met zich mee dat de docent niet gehouden kan worden bepaalde resultaten bij de studenten te bereiken, dat hangt van de inspanning etcetera van de studenten af, maar wel tot een adequate onderwijsinspanning.

De inspanning van de docent zal ertoe leiden dat er behoorlijk onderwijs wordt aangeboden; in deze zin kan men zeggen dat de docent gehouden is tot het leveren van bepaalde resultaten: cursusaanbod, syllabus, toetsgelegenheid, en dergelijke, maar nimmer in de zin van bepaalde *studieresultaten*.

Er mag dan geen resultaatsverplichting zijn, de resultaten moeten wel verantwoord of verklaard kunnen worden, zeker wanneer zij afwijken van redelijke verwachtingen. Dit treft niet alleen de cursus van de individuele docent, maar ook het programma in zijn geheel zoals door de vakgroep wordt verzorgd.

Doelmatigheid betreft de verhouding tussen ingezette middelen en de bereikte resultaten, of in termen van het kwaliteitsschema: de doelbereiking in verhouding tot de randvoorwaarden. De doelmatige inzet van beschikbare middelen is voor ieder doel, op ieder niveau, voor meerdere actoren altijd van belang.

Bij de vraag naar de doelmatigheid van het onderwijs is ook de tijdbesteding van studenten van belang. Vele ondoelmatigheden in het onderwijs leiden tot tijdverlies voor studenten.

2.2. cursusniveau

Het onderzoek naar de onderwijskwaliteit op het niveau van de afzonderlijke cursus (studieonderdeel) kan in het algemeen

plaatsvinden zoals in onderstaand schema aangegeven. De kwaliteit op cursusniveau slaat ook op de met pijlen aangegeven relaties: zijn deze adequaat, doeltreffend, e.d. In het onderzoek Theaterwetenschap zal slechts globaal de kwaliteit van afzonderlijke examenonderdelen worden onderzocht.

Aangenomen dat de cursus onderdeel uitmaakt van een examen, omvatten de doelen in ieder geval de expliciet geformuleerde eindtermen. Er zal niet worden onderzocht in welke mate de eindtermen ook worden gerealiseerd, daartoe zou gedetailleerd onderzoek van de studieresultaten vereist zijn.

Uit de doelformulering, maar niet alleen daaruit, volgt de keuze van de onderwijsmethode, de leerstof, de didactiek, en de vorm en inhoud van de toetsing. Ter beoordeling staat of de gemaakte keuzen, voorzover valt op te maken uit de studiegids, (a) voldoen aan minimale eisen (van 'behoorlijk onderwijs'), en (b) of alternatieve mogelijkheden het overwegen waard zijn. Het gaat om een onderwijskundige beoordeling, zodat de vakinhouden zelf niet ter beoordeling staan.

Bij de onderwijsmethode gaat het om de gekozen onderwijsvorm: practicum, werkgroep, college, stage, scriptie, onderzoek, of demonstratie, naast de middelen die studenten of docenten ten dienste staan: syllabus, handleiding, begeleiding, procedurele en andere afspraken, bronnenmateriaal, of werkruimte. Past een en ander goed bij de doelen, of wanneer er sprake is van enige frictie volgt deze uit de randvoorwaarden voor deze cursus?

Bij de onderwijsmethode is bij uitstek de vraag naar de doelmatigheid aan de orde. Snelle en harde oordelen zijn over de doelmatigheid meestal niet te geven (zie Ruyter, Smit en Van Lieshout 1985 voor een goede aanzet tot modelvorming voor deze problematiek), maar mogelijk kunnen suggesties worden gedaan voor alternatieven die in dit opzicht in ieder geval nader onderzoek waard zouden zijn. (Zie ook Willems en Wolters, 1980)

De didactiek van de cursus, voorzover uit de korte beschrijvingen in de studiegids valt op te maken, wordt bezien op de aanwezigheid van (a) oriëntatie op de leerstof (waaraan doorgaans goed zal zijn voldaan), (b) gelegenheid tot oefening (ook of juist in die cursussen waar de oefening niet als vanzelfsprekend hoort bij de gekozen onderwijsmethode), en (c) of studenten terugkoppeling krijgen over de eigen voortgang of resultaten (waarmee niet de eindtoetsing bedoeld is). Daarnaast moet de didactiek passen bij de gestelde doelen en de gekozen onderwijsmethode.

De leerstof hoeft niet altijd eenduidig bepaald te zijn. In ieder geval is het de stof die wordt opgegeven voor de eindtoets, met uitzondering van datgene dat uitsluitend op het college is behandeld (daar mogen in het examen geen vragen over worden gesteld, een eis van behoorlijk onderwijs). Wat op het college of in de werkgroep wordt behandeld kan buiten de examenstof gaan, maar moet uiteraard wel vallen binnen de cursusdoelen.

De belangrijkste onderwijskundige vereisten voor de toetsing zijn doorzichtigheid (kunnen studenten zich doeltreffend op de toetsing voorbereiden? Zie ook Wilbrink 1983) en adequate strengheid (vergelijkbaar met de studeerbaarheid van de cursus binnen de daartoe geprogrammeerde tijd). De relevante gegevens kunnen in de voor dit onderzoek beschikbare tijd niet worden verzameld. Voorzover de studiegids informatie bevat over de vorm van de toetsing zal worden bezien of de passend is gegeven de doelen en de gekozen onderwijsmethode.

Voor de cursus is een bepaald tijdbeslag vastgesteld: dat mag niet worden overschreven, en bij voorkeur moet het worden gehaald.

Voor enkele studieonderdelen is de omvang van het tijdbeslag kritisch, dat betreft het eigen onderzoek of de scriptie, en de producties. De vraag is of studenten deze studieonderdelen halen in de doorvoor gestelde tijd (bestede tijd, geen kalendertijd), of daar aanzienlijk meer tijd voor nodig hebben. Is het laatste het geval, dan is een mogelijke tegenhanger dat ook docenten meer begeleidingstijd uitgeven dan de bedoeling is.

2.3 programmaniveau

Op programmaniveau gaat het om afzonderlijke programma's: de varianten en de afstudeerrichtingen in het studieprogramma Theaterwetenschap in hun onderlinge combinaties, met daarin de keuzemogelijkheden voor studenten. Het algemene schema voor het onderzoek op het afzonderlijke programmaniveau staat hieronder afgebeeld. Daarnaast is het programmaaanbod als zodanig aan de orde, met o.a. de examenregeling, roostering, en de algemene doelen voor wetenschappelijk onderwijs, te behandelen aan de hand van een tweede schema (in 2.3.2).

De doelen op programmaniveau zijn de globale eindtermen voor de betreffende variant in de te kiezen specialisatie, voor zover expliciet geformuleerd of voorzover impliciet gegeven in bijvoorbeeld de inrichting en vormgeving van studieprogramma's en de activiteiten daaromheen (werving van studenten, begeleiding van studenten naar de arbeidsmarkt toe, nadruk op praktische, wetenschappelijke of andere vaardigheden). Ieder programma kan een aantal eigen globale doelen hebben, naast doelen die gedeeld worden met andere programma's.

De leerstof op programmaniveau wordt beschreven als de mix van onderwerpen die in het programma aan de orde komen (verplichte onderwerpen) of kunnen komen (keuzevakken).

De achtereenvolgende cursussen passen bij elkaar in deze zin: weinig overlap aan inhoud en activiteiten, mogelijk bouwen latere cursussen voort op eerdere (het al dan niet voorschrijven van een dwingende volgorde staat mede ter onderwijskundige beoordeling). Ook kan worden bezien in hoeverre in het begin van de studie gemaakte keuzen nog vrijheden laten om aan het eind van de studie andere cursussen te kiezen (zoals met het oog op een vervolgstudie met ingangseisen in termen van doorlopen vakkenpakket).

In ieder programma moet een redelijke mix van onderwijsmethoden of activiteiten zijn vertegenwoordigd: theoretische onderdelen naast practica, stages, onderzoek of scripties. De accenten die daarin worden gelegd kunnen volgen uit de aard van de variant of specialisatie, of bijvoorbeeld uit een bepaalde visie op onderwijs.

Een afzonderlijk punt van aandacht betreft de wijze waarop programma's tot stand komen of gewijzigd of aangevuld kunnen worden. Voor de vakgroep zijn toetsingscriteria gegeven in het Academisch Statuut en mogelijk in facultaire en eigen reglementen. Op enkele onderdelen uit de probleemstelling in de onderzoekopdracht zal in dit onderzoek een (marginale) toetsing worden uitgevoerd. Mogelijk blijkt uit de studiegids of aanvullende informatie van de vakgroep welke criteria men zelf hanteert, en op welke wijze. Dit alles betreft programma's in algemene zin.

Studenten kunnen tot op zekere hoogte eigen keuzen maken, en daarmee een individueel programma kiezen. Ook hiervoor gelden criteria en spelregels, die op zich kunnen worden bekeken op doeltreffendheid.

Voor zowel algemene als individuele programmavarianten is het van belang enig inzicht te krijgen in de mate waarin bepaalde programma's door studenten worden gekozen. De kwaliteit van het onderwijs hangt af van een redelijke verdeling van bijvoorbeeld docententijd over die onderdelen die door relatief veel studenten worden gevolgd, versus onderdelen die af en toe door een enkele student worden gekozen. De vraag is o.a. : Wat blijkt het de vakgroep waard te zijn om de student een redelijk aantal vrije keuzemogelijkheden aan te bieden, in relatie tot de aandacht die aan de meer algemene studieonderdelen wordt gegeven. Ter onderwijskundige beoordeling en advisering kan staan of de gekozen onderwijsvormen en leerinhouden voor 'algemene' versus meer 'individuele' programmaonderdelen inspelen op de inherente doelmatigheidsproblematiek zoals hier geschetst.

2.4 programma-aanbod

Indicatoren voor de mate waarin aan de algemene doelen voor het wetenschappelijk onderwijs wordt voldaan zijn moeilijk te vinden. In het kader van het onderhavige onderzoek voert het te ver de doelbereiking op dit heel globale niveau te beoordelen, al zullen volledigheidshalve de algemene doelen wel worden opgesomd en mogelijk vergeleken met de intenties achter de studieprogrammering Theaterwetenschappen (of de facultaire intenties zoals in de richtlijnen vastgelegd).

Met enige vooruitziende blik zou ook kunnen worden gekeken naar in de nota Hoger Onderwijs Autonomie en Kwaliteit genoemde algemene doelen voor het wetenschappelijk onderwijs, zoals aansluiten bij 'actuele ontwikkelingen op het terrein van de wetenschap, beroepsontwikkelingen of de arbeidsmarkt', voorzover de vakgroep kan aangeven dat zij actuele ontwikkelingen actief bijhouden en waar mogelijk omzetten in cursusaanbod voor studenten. Het opnemen van de afstudeerrichting Mediakunde is een voorbeeld van inspelen op de arbeidsmarkt.

De 'vernieuwingsinspanning' die in het schema is geplaatst verwijst eveneens naar de nota HOAK, maar is ook los van deze nota belangrijk genoeg om afzonderlijk te memoreren.

De samenvattende beschrijving (*aggregatie*) van de afzonderlijke cursussen en programma's wordt verondersteld aan de

hand van de kaders in deze en voorgaande paragraaf gemaakt te zijn.

Voor de *roostering* van cursussen en de aard van de *examenregeling* zijn een aantal aandachtspunten:

- de doelmatigheid van de examenregeling: zijn verliestijden door overmatig herkansen te vermijden, is het aantal herkansingsgelegenheden per cursus goed gekozen,
- de mate waarin studenten die examenonderdelen moeten overdoen daardoor in problemen geraken (overbelasting omdat dit moet naast het volgen van nieuwe cursussen, verhoogd zakrisico juist door deze overbelasting, verliestijden wanneer niet tijdig met een volgende cursus kan worden gestart,
- de doelmatigheid van het tentamenrooster (wordt een doeltreffende tijdbesteding van studenten daardoor bevorderd of misschien belemmerd),
- de doelmatigheid van de roostering van cursussen (minimaliseren van verliestijden, de mate waarin de keuzevrijheid wordt beperkt door de wijze waarop cursussen ten opzichte van elkaar zijn geroosterd),
- de doelmatigheid van de gekozen programmaorganisatie, gegeven de gewenste keuzemogelijkheden (individuele studie systemen al dan niet met computer ondersteuning, blokonderwijs, parallelle stromen, modularisering),
- de schriftelijke raad aan het eind van de propedeuse aan iedere student gegeven (is deze adequaat, behoorlijk te verantwoorden, informatief voor de betrokken studenten) .

Hoofdstuk 3

BIJZONDERE RANDVOORWAARDEN

In het onderzoek Theaterwetenschap wordt expliciet gekeken naar het onderwijsprogramma in relatie tot enkele regelingen en tot budgettaire randvoorwaarden. Van de regelingen behoeven het Academisch Statuut en hetgeen de Faculteit der Letteren heeft geregeld bij de invoering van de nieuwe onderwijsprogramma's Twee-fasenstructuur geen afzonderlijke bespreking, maar dat is wel het geval met de T.V.C. afspraak Complementaire Voorzieningen Theaterwetenschap. De budgettaire randvoorwaarde wordt gevormd door het Concept Reorganisatie Plan van de Faculteit der Letteren, waarvan een belangrijk en tevens lastig onderdeel het formatieverdelingsmodel Relatieve Productiviteit vormt. Het model Relatieve Productiviteit is tevens bedoeld als instrument om vakgroepen te stimuleren tot beter onderwijs- en onderzoekbeleid, in welk verband de Faculteit de Vakgroepen aanraadt de gegevens en uitkomsten in dit model nauwlettend te bestuderen en te bespreken. Het model Relatieve Productiviteit zal ter voorbereiding op met name het hoofdstuk Onderwijsvraag en Onderwijslast in dit hoofdstuk eerst afzonderlijk worden besproken in zijn betekenis voor de onderzoeksvraagstelling Theaterwetenschap.

3.1 Complementaire Voorzieningen Theaterwetenschap

Het voorstel voor het bereiken van complementaire voorzieningen voor Theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam is door de betreffende faculteitsbesturen vastgesteld, en bij schrijven van 12 februari 1984 aan het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam toegezonden. Het College heeft het voorstel voor kennisgeving aangenomen. Bij schrijven van 11 april 1984 hebben de beide faculteitsbesturen nog een wijziging in het voorstel aangebracht, in de typering van het onderzoek in beide vestigingen. Het voorstel voor theaterwetenschap is identiek aan dat voor muziekwetenschap, behalve uiteraard de inhoudelijke specificaties.

onafhankelijke complementariteit

"Gestreefd wordt naar onafhankelijke complementariteit. Het begrip 'onafhankelijke complementariteit' houdt in dat een vakgroep in plaats A voor de voorzieningen voor onderwijs en onderzoek niet afhankelijk is van het personeel in plaats B. Het sluit bepaald niet uit dat beide vakgroepen in permanent contact zullen staan zodat onnodige overlappingsen kunnen worden voorkomen."

Het onderwijsprogramma voor Theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam moet uitvoerbaar zijn zonder afhankelijk te zijn van voorzieningen of personeel van Theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

De contacten tussen de beide vakgroepen worden in een aantal samenwerkingsverbanden onderhouden. Op onderzoeksgebied zitten stafleden uit Utrecht en Amsterdam samen in de besturen van de 'Stichting Muziek en Theaterwetenschap' en de ECRAR (European Committee for Reception and Audience Research). Bovendien worden regelmatig colloquia georganiseerd op één van beide instituten door de werkgroep Receptieonderzoek Nederland en geven instuten gezamenlijk het 'Tijdschrift voor Theaterwetenschap' uit. Tenslotte is prof. Schoenmakers (Utrecht) copromotor van de Amsterdamse stafleden Eversmann, Tan en de Wied; Tan is medebegeleider van een AiO-project in Utrecht.

Op het gebied van onderwijs bestaat de mogelijkheid voor studenten om over en weer onderdelen te volgen en vindt er af en toe uitwisseling en/of samenwerking van docenten plaats. Zo wordt het studieonderdeel 'Theorie van Drama en Theater' in de propedeuse samen door prof. Schoenmakers en prof. Hogendoorn verzorgd.

gelijkwaardig, zij het complementair

"Bij de taakverdeling tussen Amsterdam en Utrecht is overwogen dat de opleidingen gelijkwaardig zij het complementair moeten zijn met de mogelijkheid om de studie in de theaterwetenschap zonder al te veel problemen aan de zusterinstelling te vervolgen. In beide vestigingen dient derhalve een basisvoorziening te zijn die een inleiding in de geschiedenis en de theorie van het theater en de media omvat totaan het niveau waarop de specialisatie gaat plaatsvinden. Tevens dienen er, zoals ook nu in beide plaatsen het geval is, praktische workshops op het gebied van het theater en de media te worden gegeven."

In de praktische uitwerking is dan de volgende randvoorwaarde uit het voorstel van belang: "De propedeuse van beide opleidingen dient gelijkwaardig te zijn; de afstemming tussen beide opleidingen dient verder zodanig te zijn dat er

tenminste een moment in de loop van het tweede studiejaar bepaald kan worden waarop overstap naar een andere opleiding mogelijk is."

De complementaire voorziening betreft voor het onderwijs uitsluitend de afstudeerrichtingen, niet het (in Amsterdam aangeboden) basispakket. In beide vestigingen moet het basispakket een inleiding in de geschiedenis en de theorie van het theater en de media omvatten tot aan het niveau waarop specialisatie (eventueel bij de zusterinstelling) gaat plaatsvinden. In beide plaatsen zullen praktische workshops op het gebied van het theater en de media worden gegeven.

De leerstoel in de beide vestigingen krijgt een "eigen inkleuring" op grond van de volgende in het voorstel aangegeven verdeling:

historisch

RUU

- Grieks en Romeins theater
- Middeleeuwen en Engeland t/m 17e eeuw
- Audiovisuele fictie na 1945
- dans

UvA

- Europees theater vanaf de Renaissance
 - Nederlands theater na 1650
 - Audiovisuele fictie tot 1945
 - muziektheater
-

systematisch

RUU

- receptie van media/theater
- vergelijking theater/film/tv

UvA

- voorstellingstheorie en -analyse van theater
 - psychologie van de audiovisuele fictie
-
-

De bovenstaande complementaire verdeling laat bepaald mogelijkheden open voor mengvormen, waarin bijvoorbeeld een systematisch vak mede wordt betrokken op historisch materiaal dat op zich 'complementair' zou zijn.

"Voorts is de noodzaak vastgesteld om telkens wanneer de periode van uitvoering van VF-programma's is verstreken gezamenlijk overleg te voeren over de vraag of bijstelling van de aandachtsgebieden gewenst of nodig is. Daarmee wordt overlapping in de toekomst ook vermeden."

Een dergelijke periode is nog niet verstreken, zodat overleg over bijstelling niet is gevoerd.

In het voorstel zijn geen voorzieningen getroffen voor de uitvoering van een en ander. Controle op de naleving van de complementaire taakverdeling wordt kennelijk aan de betrokken vakgroepen zelf overgelaten. De decaan van de Faculteit der Letteren ziet hier geen controlerende taak voor de Faculteit; zou het onderwijsprogramma Theaterwetenschap op onderdelen mogelijk in strijd zijn met de complementaire taakverdeling, dan moet toch allereerst gelden dat de vakgroep een goed samenhangend onderwijsprogramma aanbiedt (daar heeft zij een eigen verantwoordelijkheid voor), en dat is door de Faculteit getoetst.

3.2 Formatiemodel Relatieve Productiviteit

De Vakgroep Theaterwetenschap heeft voor haar formatietoewijzing te maken met het verdelingsmodel van de Faculteit der Letteren. Het formatiebeleid van de faculteit bepaalt mede de omvang van de voor het onderwijs beschikbare formatie; ook een pleidooi van de Vakgroep Theaterwetenschap voor extra formatietoewijzing zal in haar argumentatie aansluiting moeten vinden bij het facultaire formatiebeleid. Voor een vakgroep waar een belangrijk knelpunt wordt gevoeld in de verhouding tussen onderwijsvraag en de beschikbare formatie, is een juiste afstemming van het eigen beleid op de facultaire formatieverdeling van belang, en daarmee onderwerp van dit onderzoek.

Het formatiebeleid van de Faculteit der Letteren wordt in deze jaren gedomineerd door de reorganisatieproblematiek zoals deze voortvloeit uit tal van operaties waarvan de acronyemen overbekend zijn: TVC, BUWP en SKG. In het door de Faculteitsraad op 24 september 1986 vastgestelde concept-reorganisatieplan (CRP) wordt het formatiebeleid voor de komende jaren aangegeven. De budgettaire randvoorwaarde per 1 januari 1988 voor de faculteit in zijn geheel is vastgelegd in de beleidsafspraken van het College van Bestuur met de Faculteit der Letteren (p. 17 CRP). Op grond van het Concept Randvoorwaardenrapport 1986-1990 van de Universiteit van Amsterdam verwacht de Faculteit der Letteren geen reductie van de formatie van de Faculteit in zijn geheel, zodat het beleid nu gebaseerd kan en zal zijn op het vermijden van gedwongen ontslagen, behalve voorzover deze direct voortvloeien uit de TVC-operatie. Noodzakelijke

verschuivingen in de formatie kunnen daarmee slechts worden gerealiseerd al naar gelang natuurlijk verloop daartoe de mogelijkheden biedt.

Wat de (richting van de) noodzakelijke formatieverschuivingen betreft heeft de Faculteit der Letteren haar beleid geformuleerd in het model Relatieve Productiviteit en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen. Verschuivingen zullen waar mogelijk worden gerealiseerd in de richting van de Indicatieve Formatie per 1 januari 1988, waarbij deze Indicatieve Formatie wordt berekend op grond van het model. 'Het is de bedoeling dat de Indicatieve Formatie als richtsnoer gaat dienen bij het beoordelen van mutaties in de formatie.' 'De Indicatieve Formatie geeft steeds een theoretische projectie van de formatieverdeling over twee jaar, volgens de meest recente gegevens van het model Relatieve Productiviteit en de meest recente prognose omtrent het formatieperspectief van de Faculteit der Letteren.' Het model Relatieve Productiviteit vervangt het onderwijsbelastingmodel, maar het blijft een model 'voor de berekening van de feitelijke belasting van de vakgroepen' (p. 2 CRP).

Het model Relatieve Productiviteit is bedoeld op twee manieren een stimulerende werking op het beleid van vakgroepen uit te oefenen. Allereerst door de onderwijsinspanning en de onderzoekinspanning te honoreren, en daarnaast door bijzondere productiviteit te honoreren door het daaraan toekennen van 'bonuspunten'.

Het overgrote deel van de formatie wordt verdeeld op grond van de onderwijs- en onderzoekinspanning. Voor het onderzoek kan men zeggen dat een 'onderzoekbelastingmodel' wordt gehanteerd, omdat de formatieverdeling plaats vindt in de verhouding van 'het kwantum (goedgekeurd) onderzoek' (blz. 25 CRP). Ook voor het onderwijs is het de bedoeling de feitelijke belasting te bepalen, maar in tegenstelling tot het nu de facto verlaten onderwijsbelastingmodel, waarin naast studentenaantallen ook naar de gehanteerde onderwijsvormen en hun tijdsbeslag wordt gekeken, wordt er in het model Relatieve Productiviteit van uitgegaan dat alleen de studentenaantallen, dus de onderwijsvraag, bepalend is voor de onderwijslast (met uitzondering van een vaste voet per verzorgd hoofdvak).

Het model Relatieve Productiviteit is mede gebaseerd op de gedachte dat relatief betere productiviteit van een vakgroep moet leiden tot vergroting van de beschikbare formatie voor die vakgroep. Vakgroepen worden uitgenodigd om door het verbeteren van de productiviteit de eigen formatieve ruimte te vergroten of tenminste te behouden. Voor onderzoek gebeurt dit door vakgroepen die relatief veel bladzijden publiceren een bonus te geven. Voor onderwijs is het de bedoeling het numerieke onderwijsrendement te stimuleren door voor ieder afgelegd doctoraalexamen een bonus toe te kennen; het begeleiden van promovendi levert eveneens een behoorlijk aantal bonuspunten op.

Wil het model inderdaad de bedoelde stimulerende werking hebben, dan moet de werking van het model voor alle betrokkenen doorzichtig zijn. De beleidsintenties waarop het model berust zijn helder, zoals op zich ook de wijze waarop de onderwijsvraag en de onderzoeksactiviteiten leiden tot 'punten'. Het model is in zijn rekenkundige uitwerking echter niet navolgbaar voor de op afstand staande vakgroepsbestuurder; een illustratie daarvan is dat niemand in de Faculteit heeft opgemerkt dat de wijze waarop de bonus voor publicaties is berekend (in de tabellen in het CRP) tot onbedoelde resultaten leidt: een vakgroep van 1 WP die twee keer zoveel bladzijden publiceert als het faculteitsgemiddelde wordt verblijd met een indicatieve formatieuitbreiding van 1 WP, terwijl een grote vakgroep die gemiddeld twee keer zoveel publiceert als de rest van de faculteit ook maar 1 WP erbij zou krijgen. Het model is op dit punt eenvoudig te corrigeren. Het probleem is echter dat de gekozen rekenkundige uitwerking het voor een vakgroep, bijvoorbeeld Theaterwetenschap, lastig maakt om er achter te komen wat de voordelen of nadelen zijn van een verschuiving van de inspanning van onderwijs naar onderzoek, of omgekeerd. Voor de onderzoekers is het niet mogelijk om voor de vakgroep te berenken wat de mogelijk nadelige gevolgen van de huidige grote onderwijsbelasting zijn (zie hoofdstuk 7). De door de Faculteit gemaakte berekeningen zijn niet op eenvoudige wijze ook voor de vakgroepen beschikbaar, zodat er geen goede mogelijkheden zijn om de juistheid van gebruikte gegevens en gemaakte berekeningen na te gaan: de onderzoekers hebben de facultaire berekening voor de Indicatieve Formatie per 1 januari 1988 voor de vakgroep Theaterwetenschap niet na kunnen trekken. Het hier gesignaleerde probleem is niet inherent aan het gekozen model: waarschijnlijk kan een eenvoudiger wijze van berekenen worden gevonden waardoor de werking van het model in zijn gelijktijdige behandeling van gegevens over zowel onderwijs als onderzoek meer doorzichtig wordt.

Het model is onevenwichtig waar de Indicatieve Formatie enerzijds wordt berekend op grond van een prognose voor de formatie, anderzijds op grond van historische gegevens over aantallen studenten en onderzoek. Dit is een belangrijk punt voor vakgroepen die te maken hebben met een onderwijsvraag die sterker groeit dan de onderwijsvraag voor de Faculteit in zijn geheel. In hoofdstuk 6 zal dit punt kwantitatief worden uitgewerkt, omdat blijkt dat voor de relevante studiejaren de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap sterker groeit dan die voor de Faculteit. Ook zonder dat een herberekening binnen het model Relatieve Productiviteit kan worden uitgevoerd, om hierboven genoemde redenen, is het aannemelijk dat de sterke groeiers onder vakgroepen door het model in zijn huidige vorm in hun relatieve productiviteit worden ondergewaardeerd. De 'krimp' t.o.v. de begroting 1986 is ongeveer 6 %, over WP en NWP samen, zoals af te leiden uit de plussen en minnen bij de indicatieve formatie; voor Theaterwetenschap is de indicatieve krimp t.o.v. de begroting 1986 ook ongeveer 6 %. Het model Relatieve Productiviteit komt voor Theaterwetenschap uit op een puntentotaal dat in overeenstemming is met de relatieve formatie die zij in 1986 heeft; anders gezegd: als er minpunten zijn voor de vakgroep, dan worden deze gecompenseerd door aanwezige pluspunten. De relatieve indicatieve 'krimp' voor theaterwetenschap zou niet juist zijn wanneer de groei van de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap sterker zou zijn

dan voor de meeste andere vakgroepen, een beter uitlichten van de prognose van het aantal studenten zou hier verhelderend kunnen werken, zie ook hoofdstuk 6 tabel 1 tot en met 3.

Het model Relatieve Productiviteit kijkt alleen naar het aantal onderwijsvragende studenten, en is daarom 'blind' voor de werkelijke tijd die de wetenschappelijke staf in het onderwijs steekt. Daar zit een zeker risico in voor de kwaliteit van het onderwijs, omdat er een beloning wordt gezet op het minimaliseren van de aan onderwijs bestede tijd; het is een hinderlijke eigenschap van vrijwel ieder verdelingsmodel, en daar een stelsel van kwaliteitsbewaking voor nodig is om het risico te bezweren. De vakgroep die méér dan 'gemiddeld' tijd in het onderwijs investeert, loopt het risico formatie te verliezen omdat het model Relatieve Productiviteit deze extra inspanning niet 'ziet', maar wèl de relatief verminderde inspanning voor onderzoek. Voor de Vakgroep Theaterwetenschap is daarom de vraag van belang of het onderwijsprogramma dat zij verzorgt 'intensiever' is dan gemiddeld in de Faculteit der Letteren gebruikelijk. In paragraaf 7.5 wordt een kwantitatief antwoord op de probleemstelling gezocht.

Een model met echt eenvoudige regels is een wens die waarschijnlijk nimmer in vervulling zal gaan. Een goed voorbeeld is te vinden in het bekostigingsmodel zoals door het Ministerie van O. en W. wordt gehanteerd voor het wetenschappelijk onderwijs, waarin een heel eenvoudige onderwijsvraagfactor: iedere student die het doctoraalexamen behaalt wordt gefinancierd met een gewicht 4,5, en bovendien iedere student die het doctoraalexamen niet behaalt met een gewicht van 1,6. De eenvoudige rekenregel is echter pas het begin van een tamelijk ingewikkeld en niet voor alle betrokkenen doorzichtig proces waarin op grond van historische gegevens moet worden geschat wat het numerieke rendement voor studierichtingen uiteindelijk zal blijken te zijn. Voor het model Relatieve Productiviteit is de situatie dezelfde: er kan in beginsel worden uitgegaan van een eenvoudige rekenregel, maar er zijn aanvullende regels en procedures nodig om te waarborgen dat het stelsel naar zijn intenties goed zal functioneren.

De problemen die het model Relatieve Productiviteit in de huidige formulering met zich brengt, betekenen niet dat het oude normbelastingmodel het 'beter' zou doen: ook onder het normbelastingmodel is er sprake van ondoorzichtigheid over en weer tussen de betrokken partijen. De charme van het model Relatieve Productiviteit is dat het rekening houdt met het onderzoek, dat het wat de inrichting van het onderwijs betreft de verantwoordelijkheid bij de vakgroep legt (omdat alleen de onderwijsvraag bepalend is), en dat het stimulansen geeft in de richting van hoger numeriek rendement, meer promoties, en omvangrijker publicaties. In dit onderzoek is aan de orde of de charme van het model ook afstraalt op de problemen waarvoor de vakgroep Theaterwetenschap zich zich gesteld.

Hoofdstuk 4

ONDERWIJSPROGRAMMA EN REGELGEVING

4.1 tentamen- en exameneisen

In dit hoofdstuk worden de tentamen- en exameneisen voor de studie in de theaterwetenschap vergeleken met de tekst van het Academisch Statuut (Titel II, afdeling V, artikelen 241-243) met betrekking tot de studierichting Theaterwetenschap, en met de 'richtlijnen' van de Faculteit der Letteren. Het hoofdstuk is voor een goed begrip van de nog volgende hoofdstukken niet nodig.

het Academisch Statuut

Academisch Statuut Artikel **241**. Het propedeutisch examen omvat de volgende vakken:

- a. theaterwetenschap;
- b. indien dit in de nadere regeling is bepaald, ten hoogste twee andere daarin aan te wijzen vakken die van belang zijn voor de studie in de theaterwetenschap.

Het propedeutisch examen theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam omvat theaterwetenschap (theorie, geschiedenis en practicum) en twee andere vakken: algemene literatuurwetenschap en wetenschapsfilosofie. Dit is in overeenstemming met de bepalingen van het Academisch Statuut.

Academisch Statuut Artikel **242**. Het bepaalde in artikel 193, tweede lid, is van toepassing. (In bijzondere gevallen kunnen ook andere propedeuses van letterenstudies toegang geven tot het doctoraal theaterwetenschap, als de examencommissie dit goedkeurt).

De voorwaarde dat de examencommissie in bijzondere gevallen ook andere propedeuses van letterenstudies toegang kan laten geven tot het doctoraal theaterwetenschap is afgedrukt in de studiegids. De studierichting had al voor de invoering van de 'Volledige Studie' ervaring met studenten die van elders binnenkwamen: Theaterwetenschap was tot 1983 alleen een bovenbouwstudie. Een verschil met de huidige toegangsregeling is dat toen de studenten op grond van een kandidaatsdiploma toegelaten werden. Nu is dat voor studenten van andere richtingen: een met goed gevolg afgelegde propedeuse.

Academisch Statuut Artikel **243**. Het doctoraal examen omvat de volgende vakken:

- a. theaterwetenschap;
- b. indien dit in de nadere regeling is bepaald, een of meer daarin aan te wijzen vakken die ter ondersteuning van de studie dienstig zijn;
- c. een of meer nader te bestuderen onderdelen van de historische theaterwetenschap, van de systematische theaterwetenschap of van de mediawetenschap, met het oog op de toepassing van artikel 44, eerste lid onder b.;
- d. een of meer vakken, met het oog op de toepassing van artikel 44, eerste lid onder c.

De 'nadere regeling' is de door de faculteitsraad vast te stellen 'nadere regeling voor de examens'; deze kan examenvakken voorschrijven 'die ter ondersteuning van de studie dienstig zijn', bevat een lijst met de verplichte keuzeonderdelen en noemt het aantal daaruit te maken keuzes alsook het aantal vrije keuzeonderdelen (art. 44, eerste lid onder b. en c.). Ook aan deze bepalingen voldoet het doctoraal theaterwetenschap, zoals blijkt uit de vergelijking met de 'richtlijnen' hieronder.

de richtlijnen van de Faculteit der Letteren

De richtlijnen zijn opgesteld door de Commissie Invoering Twee-fasenstructuur van de Faculteit der Letteren. Het voorstel CIT 81-12 (d.d. 3-9-1981) bevat naast een uitleg en overzicht van de eisen van de Wet Twee-fasenstructuur de richtlijnen voor de inrichting van (voorstellen voor) studieprogramma's en de voorwaarden waaraan deze programma's moeten voldoen.

Uit de studiegids '86-'87 van de studierichting theaterwetenschap is duidelijk dat deze richtlijnen van de faculteit een belangrijk hulpmiddel zijn geweest bij het vormgeven aan het studieprogramma theaterwetenschap, waaronder het uitbouwen tot volledige studie in 1981 en het opstellen van het examenreglement. Er zijn geen punten van strijdigheid te vinden.

Het voorstel van de facultaire Commissie Invoering Tfs (CIT) tot het vaststellen van richtlijnen voor het inrichten van studieprogramma's en tot het vaststellen van voorwaarden waaraan die studieprogramma's moeten voldoen, heeft geleid tot een uitvoerig ontwerp concept-besluit voor de Raad van de Faculteit der Letteren, behandeld in zijn vergadering van 23 september 1981. Voorzover de onderzoekers bekend heeft de raad besloten conform het ontwerp concept-besluit. Voor de programmering van de studie in de theaterwetenschap zijn de volgende (volgens het besluit genummerde) artikelen van belang, waarbij telkens zal worden aangegeven hoe eraan is voldaan.

4. *De propedeuse (de nadere regeling voor het propedeutisch examen) bevat algemeen theoretische vakken met een omvang van tenminste 6 studiepunten.* De propedeuse Theaterwetenschap bevat de algemene theoretische vakken Algemene Literatuurwetenschap (3 punten) en Wetenschapsfilosofie (3 punten).

5. *Het doctoraal moet examenonderdelen gericht op een vakinhoudelijke specialisatie in een erkende afstudeerrichting omvatten met een omvang van tenminste 30 studiepunten, waaronder een scriptie van 14 à 21 studiepunten.*

De scriptie heeft in de onderzoeksvariant een omvang van 21 punten, in de beroepenvariant en de algemene variant is de omvang 14 punten (Studiegids, p. 29).

Voor de onderzoekvariant zijn de examenonderdelen gericht op een vakinhoudelijke specialisatie 53 punten in omvang, voor de beroepenvariant 64 punten, voor de algemene variant 39 punten (Studiegids, p. 29, 30).

6. *Om met de specialisatie te beginnen mag niet worden verlangd dat eerst onderdelen van het kernpakket die niet tot het basispakket behoren moeten zijn behaald.* De betreffende onderdelen zijn Theorie van Drama en Theater III (3 punten), Geschiedenis van Drama en Theater III (3 punten), en Theorie en geschiedenis van de theatrale media (6 punten). De student kan deze vakken op een zelf te bepalen tijdstip afleggen, maar wordt 'wordt aangeraden zoveel mogelijk het Rest Kernpakket in het tweede semester van het tweede jaar te voltooien volgens de geprogrammeerde route. Dit omdat het specialisatie-onderwijs op het Rest Kernpakket aansluit en omdat het begeleidende onderwijs in deze periode is gepland

7. *De omvang van het kernpakket mag ten hoogste 75 punten zijn, terwijl het basispakket naast de propedeuseonderdelen ten hoogste 20 punten mag zijn.* De onderdelen van het basispakket die na de propedeuse komen, zijn Theorie van Drama en Theater II (4 punten), Geschiedenis van Drama en Theater II (7 punten), en Theorie en geschiedenis van de theatrale media II (5 punten), gezamenlijk 16 punten. De onderdelen van het rest-kernpakket zijn hierboven al genoemd, en hebben een omvang van 12 punten. De totale omvang van het kernpakket is daarmee 42 (propedeuse) + 16 (rest-basispakket) + 12 (rest-kernpakket) is 70 punten, 5 punten beneden het hoogst toelaatbare aantal punten.

8. *De vrije en keuze-onderdelen van iedere specialisatie omvatten tezamen tenminste 35 punten, waarvan tenminste 14 punten vrije onderdelen.* De studierichtingsraad maakt een lijst van keuze-onderdelen voor elke doctoraal-variant. Keuze- en vrije onderdelen hebben een omvang van 7 punten of veelvoud daarvan, waarbij één onderdeel mag gesplitst worden in een van 3 punten en een van 4 punten.

De vrije onderdelen hebben in de drie varianten de volgende omvang (studieprogramma p. 29, 30): voor de onderzoeksvariant 14 punten, voor de beroepenvariant 19 punten, voor de algemene variant 37 punten. De vrije en keuzeonderdelen tezamen hebben de volgende omvang: voor de onderzoeksvariant 35 punten, voor de beroepenvariant 33 punten, voor de algemene variant 58 punten. Deze verdeling geldt voor beide afstudeerrichtingen Theaterkunde en Mediakunde.

Tenminste één keuzevak moet binnen de eigen studierichting worden gekozen, en wel in de niet gekozen specialisatie. De keuzevakken buiten de eigen studierichting zijn voor alle varianten (Studiegids p. 33): binnen de Faculteit der Letteren: Algemene Literatuurwetenschap; Algemene Taalwetenschap; Geschiedenis; Kunstgeschiedenis en Archeologie; Muziekwetenschap; Vertaalkunde; de taal en letterkunde van enig taalgebied waarin een dramatische literatuur voorkomt; buiten de Faculteit der Letteren: Filosofie (bijv. wetenschapsleer, cultuurfilosofie); Esthetica; Psychologie (bijv. sociale psychologie, funktieleer); sociologie; Culturele Anthropologie; Massacommunicatie. Bovendien voor de onderzoeksvariant: Wiskunde (bijv. statistiek, verzamelingenleer); Informatica (bijv. computerkunde). Bovendien voor de algemene variant en de beroepenvariant: Rechtsgeleerdheid; Economie; Bestuurskunde (F.S.W.).

9. *Er moet in ieder geval een wetenschaps- en een algemene variant zijn.* Theaterwetenschap kent voor ieder van de afstudeerrichtingen Theaterkunde en Mediakunde de volgende drie varianten: de Onderzoeksvariant (de 'wetenschapsvariant'), de Beroepenvariant en de Algemene Variant.

Conclusie. Aan de bepalingen in het Academisch Statuut wordt voldaan. In de beroepenvariant is de omvang van vrije en keuzeonderdelen met 33 punten iets beneden de norm van tenminste 35 punten, voor het overige wordt aan de 'Richtlijnen' van de faculteit volledig voldaan.

4.2 eind- en tussentermen

de richtlijnen van de faculteit

In de 'Richtlijnen' van de Faculteit der Letteren (zie ook het voorgaande hoofdstuk 'tentamen- en exameneisen') worden aanwijzingen gegeven voor de eind- en tussentermen die voor ieder volledig studieprogramma van de Faculteit dienen te gelden.

De 'vaste eindtermen' waaraan iedere afstuderende moet voldoen omvatten in het kort:

- kennis en inzicht op het betreffende vakgebied, het vermogen die in een maatschappelijke functie toe te passen en eventueel aan anderen over te dragen, alsmede het zelfstandig uitbreiden en vernieuwen ervan;
- de houding en bekwaamheid die nodig zijn om opvattingen en inzichten op tenminste één deelgebied wetenschappelijk te toetsen en onderzoeksresultaten openbaar te maken aan vakgenoten;
- enige kans en inzicht op een of meer andere universitaire vakgebieden, ter ondersteuning van het hoofdvak en/of plaatsing ervan in het geheel der wetenschappen.

Verder zijn er de 'variabele eindtermen', voor de afstudeer-varianten:

- voor de lerarenvariant: kennis en inzicht op het gebied van de algemene en speciale onderwijskunde en de voor het onderwijs relevante onderdelen, inzicht in de eigen mogelijkheden voor wat betreft onderwijs verzorgen;
- voor de onderzoeksrichting: bijdragen leveren aan de vernieuwing of uitbreiding van het bakgebied, individueel of in groepsverband;
- voor de beroepen- of de algemene variant: houding en bekwaamheid toepassen in werksituatie die direct of indirect aansluiten op de studie.

De leerdoelen die voor de propedeuses van de letterenstudies moeten gelden (de tussentermen) zijn van de eindtermen afgeleid met behulp van de drie functies die wettelijk van kracht zijn voor propedeuses: oriëntatie, selectie en verwijzing. De uitwerking ervan mondt uit in de 'richtlijnen'. De betreffende paragrafen in het ontwerp van het studieprogramma theaterwetenschap dat in 1981-1982 bij de faculteit en de Minister is ingediend laten zien dat deze voorschriften een belangrijke rol hebben gespeeld bij de formulering van de doelstellingen. De teksten van de 'Richtlijnen' van de vaste en variabele eindtermen zijn, op een enkele zinsnede na, overgenomen, waar nodig zijn de voor theaterwetenschap specifieke termen ingevuld. De functies van de propedeuse zijn gespecificeerd tot twaalf tussentermen waarin de vooral elementaire kennis en vaardigheden die worden opgedaan staan samengevat. Voorts zijn er aparte tussentermen voor het kernpakket (de propedeuse plus de andere voor ieder verplichte onderdelen). Het voorstel van theaterwetenschap is door de faculteitsraad goedgekeurd. In de studiegid '86-'87 worden de eindtermen van de studie in beknopte vorm weergegeven. Alleen eindterm c) die betrekking heeft op de functie van de (bij)vakken die buiten theaterwetenschap vallen, komt daarin niet voor. Hieronder citeren wij deze beknopte versie:

"Doelstellingen: Degene die het doctoralexamen in de theaterwetenschap met goed gevolg heeft afgelegd is op de hoogte van de stand van zaken op het vakgebied en meer speciaal op het gebied van zijn of haar specialisatie (= 'theatrale media' of 'drama en theater'). Hij/zij is in staat wetenschappelijke publicaties op hun merites te beoordelen en aan onderzoek een bijdrage te leveren; vermag de toepassingsmogelijkheden van onderzoek te beoordelen; en kan zich op grond van inzicht in het maatschappelijk functioneren van theater en media een beeld vormen van zijn/haar taak en functie daarin."

Complementaire Voorzieningen met de R.U. Utrecht

De overeenkomst Complementaire Voorzieningen tussen theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam en aan de Rijksuniversiteit Utrecht betreft een verdeling van de breedte van het vakgebied. De gehele tekst van de eindtermen met bijvoorbeeld de formulering dat de afstuderende op de hoogte is van de stand van zaken op het vakgebied, blijft in overeenstemming met de inhoud die het studieprogramma aanbiedt. Hetzelfde kan andersom uitgedrukt worden: de huidige eindtermen raken niet aan de genoemde overeenkomst. De tussentermen voor propedeuse en kernpakket zijn specifiek van inhoud, maar de overeenkomst stipuleert met betrekking tot het basispakket dat dit een voorbereiding moet geven op tevens de afstudeerrichtingen in de vestiging aan de andere instelling.

Een passage uit de overeenkomst die voor de eind- en tussentermen van belang is: "Tevens dienen er, zoals ook nu in beide plaatsen het geval is, praktische workshops op het gebied van het theater en de media te worden gegeven."

de educatieve functie van het Universiteitstheater

Eén van de functies van het Universiteitstheater is didactisch van aard. Het biedt mogelijkheden tot kennismaking met aspecten die van belang kunnen zijn voor de toekomstige beroepsuitoefening van studenten. Het 'Ontwerp van de Volledige Studie Theaterwetenschap binnen de twee-fasenstructuur' (december 1981) bevat de volgende tussentermen en desiderata die in verband staan met de educatieve functie van het Universiteitstheater.

In de propedeuse (selecterende functie):

8. elementaire kennis van de praktijk van het theater, elementaire ervaring met de praktijk van de theatrale media en de theatrale vorming;

8.1 enig inzicht in het productieproces van tekst naar voorstelling;

8.2 enig inzicht in de verschillende aspecten van de moderne theaterpraktijk;

8.3 elementaire ervaring met de technische aspecten van de verschillende media en met het hanteren van audiovisuele apparatuur

8.4 elementaire ervaring met de beoefening van verschillende spelvormen.

In het propedeutische jaar wordt het Theater gebruikt voor het onderdeel 'practicum theater' (Studiegids, p. 37). Het practicum bestaat uit 10 x 2 contacturen. Het doel is "inzicht verschaffen in het visualiseren van een tekst'. De studenten kunnen hierin praktische vaardigheden leren, die aansluiten bij de door hen opgedane kennis tijdens de andere colleges. De dramatische en technische middelen die kunnen worden gebruikt bij een voorstelling zullen worden behandeld. Enkele daarvan kunnen praktisch worden toegepast." In kleine groepen wordt gewerkt aan tekstanalyse, tekstinterpretatie, spel, acteren, decor, belichting, inscenering, spelregie, presentatie. Met een interne presentatie voor de andere deelnemers wordt het practicum afgesloten. Het practicum heeft een tegenhanger in de vorm van een Audiovisueel Practicum, dat door de praktijkdocent en de Centrale Audiovisuele Dienst (onder financiering door de Vakgroep) wordt verzorgd. De hele jaargroep neemt hieraan tegelijk deel.

uit het Kernpakket:

6. globale kennis van en elementaire ervaring met de praktijk van het theater, de media en de theatrale vorming;

6.1 kennis van en inzicht in de principes die ten grondslag liggen aan de beroepswerkzaamheden waartoe de studie in de theaterwetenschap opleidt, met name in de functies van dramaturg, recensent, beleidsmedewerker, speldocent;

6.2 kennis van en inzicht in de taken en werkzaamheden op het terrein van bovengevoemde beroepen;

6.3 praktijkervaring met de bedoelde taken en werkzaamheden;

6.4 elementaire ervaring met de technische mogelijkheden van een modern geoutilleerd theater;

6.5 elementaire ervaring in het realiseren van een theater-project.

De studenten nemen in het tweede jaar deel aan A-producties, dit zijn studieonderdelen waarin de studenten in groepen gedurende 4 à 5 weken van 5 dagen maal 5 uur een theatervoorstelling maken of een videoproduktie in elkaar zetten, waarna een voorstelling volgt. De gehele jaargroep doet aan dezelfde A-productie mee. Video en theater zijn in deze A-producties geïntegreerd: hoewel er afzonderlijke groepen zijn, wordt met dezelfde tekst gewerkt, en zullen technische vaardigheden door alle studenten tegelijk aangeleerd worden zowel op video- als ook op theatergebied. De studiegids (p. 43) geeft een samenvatting van wat zij daarbij kunnen leren:

"Studenten oefenen zich en krijgen inzicht in het ontwerpen en uitvoeren van de volgende onderdelen van een produktie: dramaturgisch concept, produktiedramaturgie, regieconcept, regie, acteren, decor, kostumering, licht, geluid, grime, affiche, begroting, produktieleiding en programmaboekjes. Voor de videoploeg komt daar nog bij: de cameravoering, de mixage en de montage."

Afhankelijk van de gekozen studievorm, neemt de student aan één of aan twee produkties deel.

Tenslotte zijn er binnen de doctoraal specialisatie de B-producties (Studiegids p. 50-51) met voor de deelnemende studenten een studielast van 4 punten. De onderwijsvorm bestaat hier uit zelfstandige repetities, wekelijks begeleid door docenten. Voor het studiejaar 1986-87 staan 5 theaterproducties (uitlopend in lunchpauzevoorstellingen) en 5 mediaproducties gepland.

Het Universiteitstheater is praktisch alle werkdagen van het jaar overdag bezet door deze activiteiten.

vergelijking met conclusies tentamen- en exameneisen

Omdat de tentamen- en exameneisen in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving, is er op geen reden eind- en tussentermen in dit opzicht aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Conclusie. De eind- en tussentermen voldoen aan het gestelde in de Richtlijnen van de faculteit, en zijn niet in strijd met de overeenkomst Complementaire Voorzieningen met de Rijksuniversiteit Utrecht.

Voor de praktische vaardigheden en inzichten die in de uitwerking van de tussentermen worden genoemd, vervult het Universiteitstheater een duidelijke educatieve functie. In de overeenkomst Complementaire Voorzieningen wordt het behoud van dergelijke theater- en mediaworkshops met name genoemd.

4.3 onderwijs- en examenprogramma

Het onderwijsprogramma is in de definitie zoals door de opdrachtgever gehanteerd het geheel aan onderwijsinhoud dat uit de eind- en tussentermen is afgeleid, al dan niet onderscheiden naar afzonderlijke programma-onderdelen, onder meer uitgedrukt in beoogde kennis en vaardigheden.

Met betrekking tot de 'richtlijn' van de Faculteit: zoals in de voorgaande paragraaf behandeld, voldoet het onderwijsprogramma Theaterwetenschap aan de facultaire Richtlijn.

Met betrekking tot de overeenkomst voor Complementaire Voorzieningen met de Rijksuniversiteit Utrecht valt te bezien of de programmaonderdelen in de specialisaties voldoen aan de in de overeenkomst vastgelegde voorlopige demarcatie. Allereerst moet hierbij worden opgemerkt dat de Faculteit der Letteren bij monde van de decaan van de Faculteit zich in deze geen controlerende taak ziet toebedeeld, en zich op het standpunt stelt dat de studierichting allereerst tot taak heeft een afgerond onderwijsprogramma aan te bieden.

De onderdelen van het kernpakket (de propedeuse plus de onderdelen die verplicht zijn ongeacht de specialisatie men kiest) vallen buiten een beoordeling naar de afgesproken indeling, omdat in de overeenkomst is vastgelegd een dergelijk kernpakket ook moet inleiden op afstudeerrichtingen in de andere instelling verzorgd. De keuze- en vrije onderdelen vallen uit de eigen aard eveneens buiten de complementaire voorziening. Dat Theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam in ieder van de afstudeerrichtingen een onderzoek-, beroepen- en algemene variant aanbiedt valt evenzeer niet onder de termen waarover de overeenkomst is gesloten. Het enige verplichte niet-specialistische onderdeel is wetenschapsleer II voor de onderzoekvariant, een dergelijk onderdeel is niet in strijd met de overeenkomst.

Beroepsvoorbereidende Blokken geven de student in korte tijd enig inzicht en eventueel vaardigheid in een bepaald aspect binnen de beroepsvelden; de onderwerpen voor deze BV blokken zijn in het studiejaar 1986-'87: toneelkritiek; artistieke besluitvorming; filmkritiek; film- en televisiebeleid; regie; adaptatie. De genoemde onderwerpen hebben niets te maken met de aan Utrecht toebedeelde systematische onderwerpen 'receptie van media/theater' en 'vergelijking theater/film/tv'. Alle overige programmaonderdelen in de afstudeerrichtingen zijn onderdelen van algemeen karakter die inhoudelijk worden ingevuld op voorstel van studenten (de scriptie, het zwaartepunt, de stage) of de staf (de onderwerpen van de B-werkgroepen, en van de B-producties in het theater), of behelzen elementaire en technische vaardigheden (A-werkgroepen en A-producties). Zo wordt in de B-werkgroepen onderzoek verricht en worden studenten op de hoogte gesteld van onderzoek dat binnen het Instituut wordt verricht. Het onderwijs in de B-werkgroepen is gekoppeld aan een aandachtsgebied van het onderzoek binnen het Instituut; voorzover dat onderzoek voldoet aan de overeenkomst Complementaire Voorzieningen voldoet ook het onderwijs in de B-werkgroepen daaraan. Voor het studiejaar 1986-'87 zijn de onderwerpen van de B-werkgroepen:

- afscheid van de zwijgende film
- feminisme en theater
- de kunst van theatermanagement
- cognitieve theorieën m.b.t. verhaalstructuur
- Tsjechow/Stanislavski (de geschiedenis van het Moskouse kunsttheater)
- Euripides
- speelstijlen.

Mogelijk bevindt het onderwerp 'Euripides' zich op de rand van de demarcatie met Utrecht: in historisch opzicht behoort het Grieks en Romeins theater immers tot Utrecht; het is echter de vraag of in systematisch opzicht hier sprake is van vooral 'receptie' (ook een Utrechts gebied) of van 'voorstellingstheorie (waar Amsterdam zich over mag ontfermen).

Overigens is 'receptie' ook bij een enkele andere werkgroep aan de orde, zij het niet als hoofdonderwerp. Omdat moeilijk verdedigd kan worden dat in de theaterwetenschap harde grenzen getrokken kunnen worden tussen onderwerpen die overigens niets met elkaar te maken kunnen hebben, valt hier voor buitenstaanders en naar verwachting ook voor vakdeskundigen niet een 'grensoverschrijding' in de zin van de overeenkomst Complementaire Voorzieningen te construeren.

Voor de scriptie wordt de regel gehanteerd dat in overleg met de begeleidende docent het onderwerp zoveel mogelijk binnen het onderzoeksgebied van deze docent wordt gekozen. In het 'zwaartepunt' stelt de student zich middels literatuurstudie op de hoogte van de stand van zaken in een (deel)gebied van een der beide afstudeerrichtingen, bij de keuze van het onderwerp kan rekening worden gehouden met het onderwerp van de doctoraalscriptie.

Met betrekking tot de educatieve functie van het Universiteitstheater is in de voorgaande paragraaf de inhoud van de hierop betrekking hebbende onderdelen van het onderwijsprogramma reeds aan de orde geweest. Op te merken valt dat in de propedeuse een zeer spaarzaam gebruik van het theater wordt gemaakt: 20 uur voor de gehele jaargroep. In het tweede cursusjaar is het gebruik van het theater eveneens beperkt van omvang, omdat dan de gehele jaargroep gedurende 5 weken overdag van het theater gebruik maakt. De meer intensieve kennismaking met het theater vindt zodoende plaats op een moment dat vrijwel alle studenten die de studie staken reeds zijn vertrokken (zie ook het hoofdstuk over studentenaantallen). In de specialisatie moeten studenten in het theater een B-productie realiseren, waarvoor een studielast

van 4 punten staat; voor het studiejaar 1986-'87 staan 10 van dergelijke producties gepland, 5 voor Theaterkunde en 5 voor Mediakunde.

Het examenprogramma is in de definitie zoals door de opdrachtgever gehanteerd het geheel van formele tentamen- en exameneisen waaraan de student moet hebben voldaan om het propedeutisch respectievelijk doctoraalexamen in de Theaterwetenschap behaald te hebben.

Met betrekking tot het gestelde in het Academisch Statuut voldoet het examenprogramma.

Met betrekking tot de Richtlijnen van de Faculteit der Letteren is reeds in het hoofdstuk 'Tentamen- en exameneisen' ingegaan op niet alleen de afzonderlijke eisen, maar ook op het programma van eisen. Op een schoonheidsfoutje na voldoet het examenprogramma aan de minimumvoorwaarden zoals in de Richtlijnen neergelegd.

Hoofdstuk 5.

HET CURRICULUM THEATERWETENSCHAP

Het curriculum wordt door de opdrachtgever gedefiniëerd als: de beschrijving van exameneisen, leerdoelen (eind- en tussentermen), leerinhoud, lesmethoden, inrichting, opbouwen programmering van studieonderdelen en van leermiddelen en methoden van onderwijsevaluatie, in hun onderlinge samenhang.

Voor de beschrijving en analyse wordt uitgegaan van het studieprogramma voor de Volledige Studie voor het jaar 1986-1987.

5.1 de propedeuse

De programmaonderdelen van de propedeuse met de daarbij gehanteerde onderwijsvorm zijn:

onderdeel	studiepunten	onderwijsvorm	contacturen
1 Basisapparaat	1	werkgroep	16
2. Inl. analyse theater- en mediaproducten	3	werkgroep en college	24
3. Stijlanalyse audiovisuele fictie	1	hoorcollege	12
4. Geschiedenis van drama en theater	12	hoorcollege	72
5. Practicum theater	1	practicum	20
6. Algemene literatuurwetenschap	3	hoorcollege	18
7. Theorie van drama en theater I	7	o.a. hoorcollege	28
8. Audiovisueel practicum	1	practicum	40
9. Filmrepertoire. Demonstratie	1	filmvertoning	--
10. Geschiedenis van de theatrale media	4	hoor- en responsiecolleges	12
11. Theorie van de theatrale media	4	hoor- en responsiecolleges	12
12. Wetenschapsfilosofie	3	hoorcollege	10
-- . Reflectie (zien van films, voorstellingen)	1	--	--
totaal punten en contacturen	42		264

Contacturen. Het aantal geprogrammeerde contacturen is 264, bijna een zesde deel van de studielast. Alleen de beide practica zijn contacturen (60) die verplicht zijn en die intensief begeleid worden, d.w.z. dat naast de betrokken docent ook technische assistentie nodig is. Hoe intensief/extensief is nu een dergelijk programma? In absolute aantallen contacturen is het een 'arm' programma. Bij gebrek aan landelijk vergelijkingsmateriaal kan dat misschien het best worden geïllustreerd aan de hand van vergelijking met een studierichting die het echt heel moeilijk heeft wat aantallen te bedienen propedeuse studenten betreft: Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam heeft alleen aan colleges en werkgroepen meer dan 300 contacturen geprogrammeerd, waar bovenop nog het meer practicum-achtige en enkele weken beslaande 'encyclopedisch project' komt.

Het aantal contacturen in het propedeuseprogramma theaterwetenschap is laag. Hoewel er geen scherpe grenzen zijn aan te geven waar beneden de kwaliteit van het onderwijsaanbod in gevaar komt, is het duidelijk dat Theaterwetenschap het aantal contacturen niet goedschiks verder kan verminderen.

Inhoud. Het programma is inhoudelijk te typeren als bestaand uit theorie (15 punten), geschiedenis (17 punten) en praktijk (2 punten) van de theaterwetenschap, en de voor studierichtingen in de Letteren Faculteit gebruikelijke Algemene onderdelen (6 punten).

De practica zijn verdeeld naar de twee afstudeerrichtingen waar de propedeuse op voorbereidt (theater en media); in de oriënterende functie die de propedeuse moet hebben, is met een omvang van 2 studiepunten de kleinst mogelijke invulling gegeven aan juist die vormen van praktische oriëntatie die in een propedeuse volstrekt onmisbaar zijn, de overige examenonderdelen in de propedeuse zijn theoretische aard.

Theaterkunde en mediakunde zijn in de propedeuse met uitzondering van een gemeenschappelijke inleiding in afzonderlijke studieonderdelen ondergebracht, waarbij theaterkunde omvangrijker is dan mediakunde.

Toetsvormen. Bij de practica zijn aanwezigheid/voldoende deelname de vereisten. Voor de theoretische vakken wordt er

schriftelijk getoetst. Voor het onderdeel 'Inleiding' bestaan de eisen uit het maken van essay-achtige opdrachten en referaten.

Naar de specifieke vormen van schriftelijke toetsing (keuzetoetsen, essaytoetsen e.d.) is niet gekeken: bij de aantallen studenten waar het bij Theaterwetenschap om gaat is het op voorhand niet economischer de ene dan wel de andere vorm van schriftelijke toetsing te hanteren.

Uit de studiegids valt niet op te maken wat er door de vakgroep aan wordt gedaan tentamens zo doorzichtig mogelijk te maken; het is wenselijk al in de studiegids aan te geven welk soort vragen op het tentamen mag worden verwacht, hoeveel vragen, hoeveel tijd voor het tentamen beschikbaar is, of studenten de tentamenopgaven van eerdere gelegenheden als voorbeeld of als oefenmateriaal krijgen, waar de zak-slaag grens zal liggen, en dergelijke.

Taken voor de student. Uit de programmering van onderwijsvormen en de gebruikte toetsvormen is het duidelijk dat de taken voor de studenten vooral bestaan uit zelfstudie: voorbereiding op colleges en tentamens.

Studeerbaarheid. Is het propedeuseprogramma binnen de cursusduur van 1 jaar met goed gevolg te doorlopen? Een aanwijzing daarvoor wordt gevormd door het propedeuserendement na één jaar, en dat is redelijk (zie ook hoofdstuk 6).

Examenregeling. De examenregeling geeft een aantal regels die op zich duidelijk zijn, maar waarop als regel 8 aan wordt toegevoegd (Studiegids p. 26): "De vakgroep behoudt zich het recht voor in voorkomende gevallen van dit reglement af te wijken." Deze regel kan het misverstand uitlokken dat de vakgroep naar willekeur kan handelen; geef aan dat de het niet de bedoeling is dat het examenreglement de studievoortgang belemmert, en dat in dergelijke gevallen de examencommissie ten gunste van de student af kan wijken van het reglement.

Het is goed dat er enige compensatiemogelijkheden worden geboden, maar beperk dat niet nodeloos tot alleen binnen kleine klusters, niet tot maximaal 1 of een paar onvoldoendes, niet tot onvoldoendes die niet lager dan een '4' zijn.

De regeling voor herkansingen is rigide doordat er slechts twee tentamengelegenheden per jaar worden geboden; wanneer het zo is dat studenten geen nodeloze vertraging hierdoor oplopen kan men de regeling zo handhaven.

"De beoordeling van elk der onderdelen binnen de klusters is onderwerp van aparte regelingen": bij voorkeur moeten geen afwijkende regelingen worden toegestaan, als dat wel het geval is horen ze al in de studiegids te staan.

De studiegids deelt mee "Indien men na het tweede propedeusejaar het propedeutisch examen niet heeft behaald, moet men de studie beëindigen." Integendeel: studenten behouden het recht tot het afleggen van het (propedeutisch) examen, en kunnen wanneer er nog practica gevolgd zouden moeten worden om verlenging van de inschrijvingsduur vragen bij het College van Bestuur.

Het propedeutisch examen is in de wet twee-fasenstructuur een tweeslachtig examen. Enerzijds mag de student formeel niet beginnen aan enig doctoraal examenprogramma zolang het propedeutisch examen niet is behaald, anderzijds nodigt de wetgever de studenten uit om desgewenst bepaald langer dan twaalf maanden over het afronden van de propedeuse te doen. Ook Theaterwetenschap ontkomt niet aan de nodige regelgeverij om het studenten die formeel nog niet zijn geslaagd voor de propedeuse toch mogelijk te maken onnodige studievertraging te vermijden door vast enkele onderdelen van het doctoraal af te leggen. Wat in deze omstandigheden wijs beleid is valt niet altijd klip en klaar af te palen, in ieder geval moet een uiterste inspanning worden gedaan om studenten die op een enkel onderdeel na, en vermoedelijk zonder 'eigen nalatigheid', niet voor de propedeuse zijn geslaagd, daartoe alsnog in de gelegenheid te stellen (via mondeling tentamen bijvoorbeeld) voordat het programma van het tweede jaar goed en wel van start gaat. Wie een zo rigide examenregeling heeft waarin voor ieder onderdeel maar twee tentamengelegenheden per jaar worden geboden, moet bereid zijn tot de nodige maatregelen om daaruit voortvloeiende ongelukken te verhelpen. Overigens is een verruimde compensatieregeling zoals hierboven aanbevolen ook een middel om ongelukkige treffers voor een enkele student te voorkomen. De Vakgroep tekent hierbij aan dat er tot en met het jaar 1983/84 veelal twee herkansingen waren, maar dat de 2e herkansing bij de extensivering is afgeschaft.

De doelmatigheid van het onderwijsprogramma kan mogelijk worden verbeterd door zó te programmeren dat de tijdbesteding van studenten beter wordt 'gestuurd'. De examenregeling kan mogelijk zó worden veranderd dat studenten die mogelijk door 'pech' niet aan de eisen voor de propedeuse hebben kunnen voldoen daartoe een extra gelegenheid krijgen, waardoor onnodige studievertraging wordt voorkomen.

Onderwijsrooster. Voor de propedeuse wordt dit studiejaar gewerkt met noodroosters. In de volgende paragraaf zal het rooster van het tweede programmajaar worden besproken, de betreffende commentaar is waarschijnlijk ook op het rooster van de propedeuse van toepassing.

Studiegids. De door de vakgroep gehanteerde terminologie van A- en B- werkgroepen en produkties is verwarrend; geadviseerd wordt de onderwijsactiviteiten te benoemen naar wat ze zijn, i.p.v. nummeren of alfabetiseren.

kwaliteit op cursusniveau.

Over afzonderlijke cursussen staat de onderzoekers slechts zeer summiere informatie ter beschikking: de studiegids, en de tijdbesteding van de betreffende docenten; waar een cursus geen aanleiding tot vragen, opmerkingen of suggesties biedt, wil dat slechts zeggen dat van grote afstand bezien daar geen aanleiding toe is.

1. Basisapparaat. Introductie tot het onderwijsprogramma, het instituut, het theater, de bibliotheek etc., vindt aan het begin van de studie plaats.
2. Inleiding analyse theater- en mediaproducten. Wanneer de essay-achtige opdrachten niet als examenonderdeel tellen, is de toetsing (aanwezigheid, deelname) adequaat.
3. Stijlanalyse audiovisuele fictie. Eis is aanwezigheid bij colleges.
4. Geschiedenis van drama en theater. Door ziekte van de docent zijn dit studiejaar slechts de helft van de colleges gegeven. Het is een omvangrijk studieonderdeel (12 punten) waarvan in de studiegids op onduidelijke wijze wordt gesuggereerd dat de toetsing in de vorm van deelttoetsen zal gebeuren waarbij het gemiddeld cijfer 'voldoende' moet zijn. De opgegeven literatuur is engelstalig; de studenten krijgen begeleiding bij het omgaan met deze literatuur.
5. Practicum theater. Start in oktober, dus in het begin van de studie, wat voor een dergelijk praktisch onderdeel in het eerste studiejaar goed is gekozen; nadeel: studenten die in de loop van de propedeuse de studie staken, belasten wel dit intensieve studieonderdeel. De hele jaargroep (60 studenten) neemt tegelijk deel aan dit practicum, waarbij de groep wordt gesplitst in deelgroepen. In verband met de groepsgrootte is een punt van aandacht in hoeverre individuele studenten toe komen aan het praktisch oefenen of kennismaken van alle onderwerpen die voor dit studieonderdeel worden opgesomd.
6. Algemene Literatuurwetenschap wordt niet door de vakgroep zelf verzorgd; er is een coördinerend docent vanuit de vakgroep aangewezen.
7. Theorie van drama en theater I. Hoor- en responsicolleges worden gegeven door de hoogleraren uit de beide vestigingen voor Theaterkunde. De eis is voor dit studieonderdeel zowel voldoende aanwezigheid als een schriftelijke toets. Het onderscheid tussen (facultatieve) hoorcolleges en (verplichte) practica is bij voorkeur scherp te trekken. Voor de toetsing is immers van belang dat daarbij niet mag worden gevraagd over stof die uitsluitend op hoorcolleges is behandeld.
8. Audiovisueel practicum. De hele jaargroep doet dit practicum tegelijkertijd, waarbij door splitsing in deelgroepen die met voorbereiding resp. uitvoering bezig zijn een goed gebruik van de studioruimte en van de tijd van studenten wordt gemaakt. Het gaat om een weliswaar kort maar erg kostbaar (want noodzakelijk intensief begeleid) practicum, waardoor het werken met grotere groepen studenten onvermijdelijk is; het punt van aandacht is dan hoe groot deze groepen nog kunnen zijn zonder dat de doeltreffendheid van het practicum voor de individuele studenten onaanvaardbaar wordt aangetast.
9. Filmrepertoire. Veertig uur film wordt vertoond, waarbij aanwezigheid verplicht is: waarom is er een verplichting opgelegd? Het onderdeel sluit aan bij hetgeen in de colleges Theorie en zowel als Geschiedenis van de theatrale media wordt behandeld (beide onderdelen worden echter door verschillende docenten gegeven: hoe stemmen zij een en ander goed af?). Het is van belang dat die aansluiting heel direct (in tijd) en concreet (getoond materiaal als concrete illustratie van ...) is. Voor dit onderdeel zijn in de gegeven tabel geen contacturen vermeld, omdat contact met film nu eenmaal geen contact met een docent is.
10. Geschiedenis van de theatrale media. "Na afloop van elk hoorcollege worden videobanden vertoond over de geschiedenis van de Amerikaanse film": is dit iets anders dan de filmcyclus van onderdeel 9, zo ja zijn studenten dan vrij om de vertoning al dan niet bij te wonen?
11. Theorie van de theatrale media. De onderwijsvorm is hoor- en responsicollege, terwijl naast een schriftelijke toets ook voldoende aanwezigheid wordt geëist. Zie de opmerking bij (7) over de scheidslijn tussen college en practicum.
12. Wetenschapsfilosofie. Dit onderdeel wordt verzorgd door de vakgroep zelf, dat betekent dat er voor moet worden gezorgd dat dit studieonderdeel eventuele vakdeskundige toetsing kan doorstaan.

De opmerkingen op cursusniveau zouden voor vrijwel iedere willekeurige andere studierichting dezelfde teneur hebben: ernstige onjuistheden en ondoelmatigheden worden niet geconstateerd, er zijn enkele kleinere problemen die bij voorkeur wel netjes moeten worden geregeld, en er zijn een aantal vragen die binnen de vakgroep waarschijnlijk geen nieuwe inzichten opleveren en waarvan de beantwoording in dit rapport dan ook achterwege kan blijven. De lijst van Cohen (1981) volgt:

- relevantie: onderdelen zijn relevant in het licht van de doelen van de opleiding;
- kwaliteit van de leerstof: de onderzoekers hebben geen oordeel op het punt of de inhoud van het onderwijs minimaal verdedigbaar is; of het leermateriaal minimaal begrijpelijk is zou bijvoorbeeld aan studenten kunnen worden gevraagd; voor het onderdeel 'wetenschapsfilosofie' moet redelijkerwijs kunnen worden beargumenteerd waarom een dergelijk onderdeel niet wordt uitbesteed (maar een dergelijke argumentatie hoeft uiteraard niet in de studiegids te worden vermeld);
- doeltreffendheid: de gehanteerde onderwijsvormen zijn in overeenstemming met inhoud en doelen van het onderwijs; wat de gestelde eisen m.b.t. aanwezigheid betreft bestaat de regel veronachtzaamd dat voor colleges (ook filmvertoningen?) geen aanwezigheidseisen worden gesteld;
- doceerkwaliteit en terugkoppeling zijn niet onderzocht;

- onbelemmerde studievoortgang wordt mogelijk door ziekte van docenten enigszins belemmerd;
- prolongatiebeginsel: het cursusaanbod en examenprogramma geven geen aanleiding tot twijfel aan de inspanning van de vakgroep of van docenten.

De doelmatigheid zal alleen bij de practica een punt van extra aandacht moeten vormen, waarbij het gaat om een redelijke verhouding tussen de omvang van de (deel)groepen en het aantal benodigde docenten althans instructeurs.

De tijdbesteding van studenten om voor ieder van de onderdelen te slagen is niet bekend, en daarmee is niet bekend of voor een enkel onderdeel er sprake is van onderbenutting van de beschikbare tijd, of van een te zware studielast.

5.2 het eerste jaar van het doctoraal

Het verplichte gedeelte van het doctoraalprogramma bestaat uit het rest-basispakket, en het rest-kernpakket, terwijl uit het programma voor de afstudeerrichting bij voorkeur in het tweede semester een A-productie en een A-werkgroep moeten worden gedaan. Het rest-basispakket moet als eerste na het behalen van de propedeuse worden doorlopen, de onderdelen van het rest-kernpakket zijn niet aan een bepaalde plaats in het curriculum gebonden al wordt wel aangeraden de betreffende onderdelen zo vroeg mogelijk in de studie af te ronden.

De programmaonderdelen met de daarbij gehanteerde onderwijsvorm zijn in het tweede cursusjaar:

onderdeel	studiepunten	onderwijsvorm	contacturen
rest basispakket:			
13. Geschiedenis van drama II	7	hoorcollege	8
14. Theorie van drama en theater II	4	hoorcollege, opdrachtbespreking	16
15. Theorie en geschiedenis van de theatrale media II	5	hoorcollege en films	10
rest kernpakket:			
16. Geschiedenis en theorie van theater III	6	zelfstudie, leesverslag	?
17. Geschiedenis en theorie van de theatrale media III	6	zelfstudie, films, responsiecolleges	12
productie en werkgroepen (specialisatie):			
18. A-productie theater of media	4	practicum	125
19/20 A-werkgroep theater of media	7	college, opdrachten	28
totaal punten en contacturen	39		199

Puntentotaal tweede cursusjaar. Het tweede cursusjaar dat als zodanig in de studiegids wordt beschreven, sluit op 39 studiepunten, de studenten worden verondersteld in dit jaar ook al verder aan de specialisatie te werken (bijvak, Beroepsvoorbereidende blokken, e.d.).

Contacturen. Het aantal van 199 geprogrammeerde contacturen is laag; het grootste deel ervan wordt opgeëist door de A-productie waarin een voorstelling of een videoband wordt gemaakt (ontworpen en uitgevoerd) en waarin technische vaardigheden worden aangeleerd. De A-productie vraagt gedurende vijf weken een dagelijks tijdbeslag van 5 uur; buiten deze A-productie hebben studenten beslist weinig contact met docenten, ook wanneer zij alle geprogrammeerde colleges metterdaad zouden volgen.

Inhoud. Het rest-basispakket en het rest-kernpakket bestaan uit theorie en geschiedenis. De A-productie is een praktische oefening in het ontwerpen en uitvoeren van een voorstelling of videoband, waarbij tevens technische vaardigheden worden aangeleerd. Het karakter van de A-werkgroepen bestaat uit presentatie en bestuderen van literatuur, waarna in opdrachten de theorie wordt toegepast.

Bij voorkeur heeft de student in januari zijn specialisatievoorkeur bepaald, en kiest op grond daarvan voor theater- dan wel media- productie en werkgroep. Studenten die nog niet zeker zijn van hun keuze kunnen als zij later de andere afstudeerrichting kiezen de afgelegde onderdelen laten meetellen voor de keuzepunten die in 'de andere afstudeerrichting' moeten worden behaald. Op deze wijze hebben de productie en de werkgroep nog een oriënterende functie.

Toetsvormen.

De onderdelen van het rest-basispakket en het rest-kernpakket worden schriftelijk getoetst, onmiddellijk na afloop van de collegecyclus, met uitzondering van (16).: studenten stellen op basis van 120 uur zelfstudie een leesverslag op aan de hand waarvan een mondeling tentamen plaatsvindt.

De werkgroepen worden niet met een toets afgesloten; wat dan wel de eisen zijn is niet helemaal glashelder: voor de werkgroep theater worden opdrachten en een eindnota genoemd, voor de werkgroep media worden 'voldoende aanwezigheid, referaten en nota' genoemd. Wanneer een nota moet worden geschreven, wordt deze dan altijd als 'voldoende' beoordeeld, zo ja betekent dit dat de studenten bij het schrijven van de nota worden begeleid (zoals dat bij de scriptie het geval is, bijvoorbeeld)? Deze werkgroepen zijn een tweeslachtige onderwijsvorm tussen het verplichte practicum en het vrijblijvende hoorcollege in; wanneer actieve deelname wordt vereist waarbij gemaakte producten marginaal worden beoordeeld, is er sprake van een practicum; wordt er een afsluitend tentamen gehouden over de behandelde literatuur, dan is de onderwijsvorm hoorcollege, werkcollege of werkgroep te noemen.

Bij het practicum (de A-productie) is aanwezigheid vereist, en energieke deelname; zijn er op het punt van de 'energieke deelname' wel eens problemen, en zo ja, op welke wijze worden deze dan opgelost? Aanbevolen wordt ofwel geen 'energieke deelname' te eisen, ofwel duidelijke criteria voor wat onder 'energieke deelname' moet worden verstaan te formuleren en die als eis te hanteren en dan ook te controleren.

De eisen waaraan studenten voor de examenonderdelen 'A-productie' en 'A-werkgroep' moeten voldoen kunnen beter worden omschreven: is aanwezigheid vereist en zo ja worden daar nog nadere kwalificaties bij gehanteerd ('energieke inzet'), worden nota's e.d. beoordeeld en zo ja op welke wijze en met welke mogelijke consequenties. Met name voor de A-werkgroepen is de Onderwijscommissie momenteel bezig nauwkeuriger richtlijnen voor docenten en studenten op te stellen.

Taken voor de student. Het eerste semester van het tweede cursusjaar wordt van de student vrijwel uitsluitend zelfstudie verwacht, na het kerstreces afgewisseld met het intensieve practicum en werkgroepen.

Onderwijsrooster.

Op grond van de studiegids kan het volgende rooster voor het tweede cursusjaar worden geconstrueerd.

bloktijd in 1986-87	onderdeel
1 september - 17 oktober	13. Geschiedenis van drama II
20 oktober - 21 november	15. Theorie en geschiedenis van de theatrale media II
24 november - 19 december	14. Theorie van drama en theater II
5 januari - 6 februari	18. A-productie theater of media
9 februari - 20 maart	16. Geschiedenis en theorie van theater III
23 maart - 3 juni	19/20 A-werkgroep theater of media
1 maart - 15 juni	17. Geschiedenis en theorie van de theatrale media III

Het onderwijs in het tweede jaar bestaat uit blokonderwijs, waarbij in het eerste semester naast de geroosterde blokken geen tijd overblijft voor andere activiteiten: het gaat hier om het rest-basispakket dat als ingangsevereiste voor de rest van het doctoraalprogramma geldt. Ieder 'blok' wordt afgesloten met een schriftelijke toets. In dergelijk blokonderwijs is het altijd erg spijtig wanneer studenten net niet een voldoende voor het betreffende tentamen boeken; misschien kan worden onderzocht of het mogelijk is om voor studenten die mogelijk door 'pech' net niet aan de vereisten hebben voldaan, een snelle herkansing (een toetsverlenging eigenlijk) te bieden. Een dergelijke 'toetsverlenging' zou dezelfde dag nog plaats kunnen vinden; een praktisch probleem zal zijn dat voor dergelijke toetsverlengingen extra tentamenvragen moeten worden ontwikkeld, wat op zich heel goed mogelijk is, maar waar ook weer extra tijd voor de docent mee gemoeid is. (De herkansing is nu in elk geval vóór de A-werkgroep).

Opvallend in de programmering van deze drie studieonderdelen is dat het laatste tentamen op 19 december plaatsvindt, daarmee studenten een riante vakantie van twee en een halve week aanbiedend. Hier blijkt toch een nadeel van het tentamen als directe afsluiting van het betreffende blok. Het moet mogelijk zijn in de programmering het effect van het riante kerstreces te vermijden. (Deze roostering was gekozen op verzoek van studenten; volgend jaar is dit anders).

De drie blokken sluiten in tijd nauw op elkaar aan, met een weekend rust voor de studenten. Uit elders verricht onderzoek is bevestigd wat docenten en studenten altijd al hebben geweten: dat met de voorbereiding voor tentamens niet meteen wordt begonnen maar pas de laatste weken. In hoeverre doet hetzelfde verschijnsel zich bij deze blokken ook voor, en welke mogelijkheden zijn er om deze trend tegen te werken? Zo is het mogelijk de contacturen te concentreren in de aanvang van het blok. (Het concentreren van de contacturen in het begin van de blokken wordt aan de individuele docenten overgelaten. Meestal zal de laatste week geen contacturen maar een 'laatste vragenuurtje' laten zien).

Het kerstreces kunnen studenten gebruiken om na te denken over de keuze tussen theaterkunde en mediakunde, want iets anders hebben ze niet te doen. Een practicum direct na een vakantie laten beginnen heeft als effect dat studenten in die vakantie inderdaad niets aan de studie zullen doen, ook niet die studenten die dat anders best zouden willen. Doelmatiger met betrekking tot tijdbesteding van studenten is het zo mogelijk practica laten beginnen onmiddellijk na een tentamen. (In een aantal gevallen gebruiken studenten het kerstreces om herkansingen voor te bereiden).

Het practicum is een onderdeel van 4 studiepunten dat over 5 weken is gespreid. Welke andere studieactiviteiten kunnen studenten tijdens dit practicum ondernemen, en doen zij dat ook? Wanneer studenten in werkelijkheid veel meer uren aan het practicum blijken te besteden, moet het in punten worden opgewaardeerd, of in omvang worden teruggebracht. De werkgroep theater of media is een onderwijsactiviteit die heel dun wordt gespreid over een periode van meer dan drie maanden, kennelijk bedoeld in combinatie met het onderdeel Geschiedenis en theorie van drama en theater III. Het risico van een dergelijke programmering is dat studenten de eerste maand of maanden het heel kalm aan doen en vervolgens te weinig tijd hebben te besteden om aan de eisen te kunnen voldoen. Wanneer 3 juni inderdaad de laatste datum is waarop de studenten iets moeten opleveren, gaan ze behoorlijk vroeg met vakantie, tenzij er nog gelegenheid is andere onderdelen uit de specialisatie te doen.

kwaliteit op cursusniveau

Over enkele van de cursussen in het tweede cursusjaar is in het bovenstaande al het een en ander opgemerkt. Overige opmerkingen over de kwaliteit van afzonderlijke cursussen, zoals te beoordelen aan de hand van de studiegids, zijn er niet.

De lijst van Cohen (1981) volgend:

- relevantie: onderdelen zijn relevant in het licht van de doelen van de opleiding; het practicum kan bovendien (oriënterende) betekenis hebben voor studenten die moeilijk tot een keuze voor de afstudeerrichting kunnen geraken.
- doeltreffendheid. De gehanteerde onderwijsvormen zijn in overeenstemming met inhoud en doelen van het onderwijs; de exameneisen voor de werkgroep worden in de studiegids niet helder aangegeven. Met betrekking tot de roostering zijn een aantal punten genoemd waar mogelijk verbeteringen kunnen worden aangebracht.
- terugkoppeling. Voor een aantal onderdelen is de kwaliteit van de terugkoppeling van belang; bij die onderdelen die niet door een tentamen worden afgesloten, is uit de studiegids niet duidelijk hoe studenten op hun prestaties worden beoordeeld, en of deze beoordeling functioneel is met betrekking tot de wijze waarop studenten hun tijd besteden.
- onbelemmerde studievoortgang is mogelijk voor studenten die in één keer voor alle onderdelen slagen, voor de overigen zouden maatregelen kunnen worden getroffen om onnodige studie vertraging te voorkomen.
- prolongatiebeginsel: het cursusprogramma en examenprogramma geven geen aanleiding tot twijfel aan de inspanning van de vakgroep of van docenten.

5.3 de afstudeerrichtingen en varianten

studieonderdeel	variant		
	onderzoek	beroep	algemeen
doctoraalscriptie	21	14	14
zwaartepunt (literatuurstudie)	7	7	7
A-werkgroep	7	7	7
B-werkgroep(en)	14	14	7
A-productie	4	4	4
B-productie		4	
beroepsvoorbereidende blokken		2	
extra werkgroep, productie, zwartepunt of stage		6	
stage		6	
wetenschapsleer II	3		
extra onderzoek bij werkgroepen	6		
keuzeruimte	21	14	21
vrije ruimte	14	19	37
totaal	97	97	97

Tabel De drie afstudeervarianten voor Theaterkunde en Mediakunde

Omschrijving van termen:

- **A-werkgroep**: onderwijs in elementaire vaardigheden,
- **B-werkgroep**: groepsgewijs wordt onderzoek gedaan,
- **A-productie**: opdoen van elementaire praktische vaardigheden en technische kennis,
- **B-producties**: ontwerpen en maken van een voorstelling (Theaterkunde) of videoband (Mediakunde) die ook buiten eigen kring wordt vertoond,
- **beroepsvoorbereidende blokken**: geven in korte tijd inzicht en vaardigheid in een bepaald beroepsaspect,
- **scriptie**: verslag van (literatuur- of publieks-) onderzoek op grond van probleemstelling en plan; in de onderzoeksvariant is

- de scriptie het verslag van zelfstandig bedreven onderzoek,
 - **zwaartepunt:** literatuurstudie, getoetst door tentamen en leesverslag,
 - **stage:** extern beroepsvoorbereidend werk.

onderdeel	studiepunten	onderwijsvorm	contacturen	tijd
derde cursusjaar				
21. A-werkgroep media 'Genre'	7	college	28	1/9-5/12
22. A-werkgroep theater 'Am. theater '20-'60'	7	college	28	1/9-5/12
23. B-wg. media 'Afscheid van de zwijgende film'	7	college	28	1/9-5/12
24. B-werkgroep theater 'Feminisme en theater'	7	colleges	28	1/9-5/12
25. B-wg. theater 'De kunst van theatermanagement'	7	college	28	1/9-5/12
26. Beroepsvoorbereidend blok 'Toneelkritiek'	1	college, opdrachten	16	5/1-30/1
27. Ber. voorber. blok 'Artistieke besluitvorming'	1	college, opdrachten	8	5/1-30/1
28. Beroepsvoorbereidend blok 'Filmkritiek'	1	college, opdrachten	8	5/1-30/1
29. B-productie 'Jeugd'	4	practicum	?	prem. 3/11
30. B-productie 'Funeral games'	4	practicum	?	prem. 1/12
31. B-productie 'De meisjes van de suikerwerkfabriek'	4	practicum	?	prem. 9/3
32. B-productie 'La prise d'ecole de madhubai'	4	practicum	?	prem. 6/4
33. B-productie 'Kierkegaard, het een of het ander'	4	practicum	?	prem. 18/6
34. B-wg. media Cognitieve theorieën verhaalstructuur'	7	college, opdrachten	28	23/3-15/5
35. B-werkgroep theater 'Tsjechov/Stanislawski'	7	college, opdrachten	28	2/2-15/5
36. B-werkgroep theater 'Euripides'	7	college	28	2/2-15/5
37. B-werkgroep theater 'Speelstijlen'	7	college	56	2/2-15/5
38. Beroepsvoorber. blok 'Film- en televisiebeleid'	1	college, excursie	24	1/6-19/6
39. Beroepsvoorbereidend blok 'Regie'	1	college	20	16/2-10/4
40. Beroepsvoorbereidend blok 'Adaptatie'	1	college	16	23/2-20/3

In bovenstaand overzicht zijn die programmaonderdelen uit de beide afstudeerrichtingen opgenomen, die dit studiejaar aan de studenten in het derde (en ook vierde) cursusjaar worden aangeboden. De overige onderdelen van het studieprogramma: zwaartepunt, scriptie, stage, keuzeonderdelen, en vrije onderdelen worden immers door de student zelf 'ingevuld', zij het ook doorgaans in overleg met een docent of behoudens goedkeuring door het bestuur van de Vakgroep.

Belangstelling van studenten. De keuze voor de afstudeerrichting is gelijk verdeeld: ongeveer de helft van de studenten kiest voor Theaterkunde, de andere helft voor Mediakunde. De Bovenbouwstudie is overigens alleen Theaterkunde. Het merendeel van de studenten (ongeveer 90 %) kiest daarbinnen de beroepenvariant en probeert keuzepunten zoveel mogelijk binnen Theaterwetenschap te plannen.

Contacturen. De contacten die de student nu heeft met de docenten zijn intensiever dan in de voorgaande twee cursusjaren: in werkgroepen en producties zijn de groepen kleiner, terwijl voor de meer individuele studieonderdelen met de docent moet worden gesproken over het gekozen onderwerp, de probleemstelling en planning, en tenslotte over opgeleverde producten of verslagen.

Inhoud. De programma's voor de afstudeerrichtingen en de varianten daarbinnen hebben eenzelfde grondstructuur waarin accenten zijn aangebracht. De varianten onderscheiden zich van elkaar in overeenstemming met hun naamgeving: de onderzoeksvariant legt in vrijwel alle onderdelen de nadruk op onderzoek, de beroepenvariant heeft als kenmerkende onderdelen een stage, een B-productie en enkele beroepsvoorbereidende blokken, terwijl de algemene variant de student vrij laat het algemene deel van de beide genoemde varianten aan te vullen met vrije studieonderdelen.

Onderwijsvormen en Toetsvormen. In het doctoraalprogramma is als onderwijsvorm is gekozen voor werkgroepen waarin literatuur wordt bestudeerd en tevens toegepast op voorbeeldmateriaal: bij de verplichte studieonderdelen vervangen deze werkgroepen de klassieke literatuurtentamens. Daar staat tegen- over dat zowel voor de 'scriptie' als voor het 'zwaartepunt' een behoorlijke hoeveelheid literatuur moet worden doorgenomen en verwerkt. De literatuur moet door de studenten op enigerlei wijze wel tot een product (scriptie, nota, referaat, leesverslag) worden omgezet. Dat is een wijze van werken die niet altijd even gelukkig hoeft te zijn, denk maar eens aan een wiskunde student die zo zou proberen af te studeren. In welke situaties is het op deze wijze omgaan met de literatuur adequaat? In Wilbrink's 'Toetsvragen schrijven' (1983) wordt in hoofdstuk 6 een overzicht gegeven van de verschillende manieren waarop 'tekst' kan worden getentamineerd. Daarbij blijkt niet alleen de omvang van de te bestuderen literatuur van belang, maar vooral ook de doelen van de betreffende cursus: gaat het om alleen maar gelezen hebben, dan is een 'onbenullige toets' met heel simpele vragen over de gelezen literatuur al voldoende om de doelstelling te 'toetsen'. Het leesverslag bij enkele

onderdelen bij Theaterwetenschap speelt een vergelijkbare rol, waarbij dat leesverslag fungeert als startpunt voor het tentamengesprek. De nota's die meestal bij werkgroepen maar ook bij bijvoorbeeld de B-productie worden gevraagd, hebben kennelijk de bedoeling de student met een gerichte vraagstelling de opgegeven literatuur te laten bestuderen. De intrigerende vraag is dan, op welke wijze worden de door de studenten geproduceerde nota's beoordeeld? De gestelde vraag is van praktisch belang voor de doeltreffendheid van het onderwijs in de Theaterwetenschap omdat de wijze waarop studenten worden beoordeeld hen brengt tot bepaalde studeergedragingen. De directe implicatie van voorgaande algemene uitspraak is dat een houding van 'alles is goed zolang het maar duidelijk is dat de student er zweetdruppels op heeft laten vallen' de kwaliteit van de opleiding ernstig kan schaden. Het probleem is natuurlijk dat pogingen om genoemde laffe vorm van beoordelen te vermijden maar al te gemakkelijk kunnen resulteren in een strenge beoordeling waar forse willekeur in zit: waar moet men immers de duidelijke criteria vandaan halen om zich bij een hardere beoordeling op te baseren? Het is op dit punt dat de onderzoekers de opgeworpen vraag moeten laten voor wat zij is, omdat een poging tot beantwoording in het kader van dit onderzoek niet kan worden ondernomen. Er is echter een interessante parallel met het soort beoordeling dat tot de inhoud van de opleiding behoort, zoals die naar 'verhaalstructuur'; het is niet onwaarschijnlijk dat de docenten Theaterwetenschap interesse zullen tonen bij het beantwoorden van de vraag welke criteria met betrekking tot inhoud en structuur kunnen worden aangelegd bij het beoordelen van de schriftelijke werkstukken van de studenten. De Vakgroep zou hier graag nader onderzoek op micro-niveau per studieonderdeel naar laten doen.

Taken voor de student. De taken die de student krijgt uit te voeren hebben een zekere eenvormigheid in het al eerder aangeduide patroon dat op grond van gegeven literatuur schriftelijke werkstukken moeten worden geproduceerd. Studenten die hier enige moeite mee hebben zouden bij voorkeur al in de aanvang van de studie enige ondersteuning moeten krijgen bij het zich aanmeten van een juiste werkmethode. Mogelijk zijn voor deze studie in de Theaterwetenschap een beperkt aantal goed onderwijsbare studiemethoden van belang voor een in dit opzicht onbelemmerde studievoortgang (zie de publicaties van Marianne Elshout-Mohr). Daarom is het jammer dat de vaardigheidseisen voor schriftelijk en mondeling rapporteren na de extensivering pas in het eerste doctoraaljaar van het huidige onderwijsprogramma aan de orde komen.

Studeerbaarheid. De aard van vrijwel alle onderdelen in de specialisatie is dat de student aan het einde van het cursusonderdeel gekomen ook aan de examenverplichting heeft voldaan: doorgaans zal op het punt van aanwezigheid en de geproduceerde nota's e.d. de beoordeling goed uitvallen. Vertraging in de studie zal niet ontstaan door het uitstellen van en zakken voor tentamens voor de specialisatie. Er blijven natuurlijk wel bronnen van potentiële vertraging bestaan, met name wanneer studenten onzorgvuldig of in het geheel niet plannen (en niet door een studieadviseur geholpen of getrokken worden), of wanneer scriptie en zwaartepunt door algemeen bekende oorzaken (scriptieproblematiek!) het beschikbare tijdsbudget overschrijden. Pas dit jaar is er enige formatieve ruimte voor studieadvisering beschikbaar gekomen.

kwiteit op cursusniveau.

stage. De omvang van de stage in de beroepsvariant is met 6 punten relatief gering, terwijl de scriptie 14 punten omvat; dat roept de vraag op of de afstemming op de beroepssituatie niet kan worden versterkt door de stage ten koste van de scriptie uit te breiden, eventueel de mogelijkheid te bieden twee kortere stages te doen. Studenten hebben de gelegenheid een meer omvangrijke stage te doen (studiegids, blz. 29).

B-werkgroepen. De eisen ('toetsvorm') zijn ongelijk geformuleerd; men mag vermoeden dat docenten in hun beoordelingsgedrag nogal van elkaar zullen verschillen.

relevantie: of de onderdelen relevant zijn in het licht van de doelen van de opleiding, wordt op het niveau van de specialisatie meer een vraag die alleen door vakdeskundigen adequaat is te beantwoorden, zoals ook geldt voor de kwiteit van de leerstof.

doeltreffendheid: de gehanteerde onderwijsvormen zijn in overeenstemming met inhoud en doelen van het onderwijs; er ligt een zekere nadruk op het direct toepassen van uit de literatuur opgedane theorie, en dat moet vanuit didactisch oogpunt zeker worden gewaardeerd.

terugkoppeling: aangenomen mag worden dat de wijze van werken in de werkgroepen en bij het maken van de producties betekent dat studenten goede terugkoppeling verkrijgen over de eigen prestaties in schriftelijke, mondelinge of andere vorm.

onbelemmerde studievoortgang: het programma Theaterwetenschap stelt mogelijk wat meer eisen aan het vermogen van de student om de eigen studie verstandig te plannen: door de nadruk op werkgroepen, naast andere onderdelen die evenzeer aan kalenderdata zijn gebonden, is een vooruitziende blik nodig om zowel gedwongen nietsdoen als tijden van overbelasting te voorkomen.

De doelmatigheid van het werkgroepenprogramma is qua onderwijsmethode voorzover te beoordelen goed, qua tijd die het van de begeleidende docenten vraagt hangt het er van af in hoeverre het mogelijk is dezelfde thema's meerdere jaren achtereenvolgend te herhalen, en groepjes studenten zelfstandig te laten werken.

5.4 het programma in zijn geheel.

Een onderwijskundige beoordeling van het programma in zijn geheel kan heel globaal verlopen langs de lijnen zoals in paragraaf 2.3 en 2.4 geschetst. Het aanbod van twee specialisaties met daarbinnen drie varianten is gevarieerd genoeg. Binnen iedere variant komt een goede mix van onderwijsmethoden (theorie, praktijk, onderzoek) voor. De inhoudelijke afstemming van afzonderlijke cursusonderdelen valt moeilijk te beoordelen, de aard van het betreffende vak is dat er op grond van inhoud geen strenge volgorden zijn te bepalen, uiteraard wel pragmatische zoals in de studiegids ook aangegeven en de studenten aangeraden. Of het studieprogramma een goede mix van behandelde onderwerpen bevat, is niet aan de onderzoekers om te beoordelen: dat vraagt om beoordeling door vakinhoudelijk deskundigen. In voorgaande hoofdstukken is het onderwijsprogramma Theaterwetenschap marginaal getoetst op overeenstemming met enkele gegeven regelingen, met positief (voor Theaterwetenschap) resultaat. Enkele opmerkingen over de examenregeling zijn al gemaakt in paragraaf 5.1, en over de wijze van roosteren van onderwijs en toetsen in paragraaf 5.2.

De wijze van onderwijsprogrammering door de Vakgroep Theaterwetenschap is die van het 'blokonderwijs.' Het is niet zonder meer duidelijk of de Vakgroep is geslaagd in het realiseren van de voordelen van deze organisatievorm: er kunnen nog steeds verliezen optreden doordat studenten te laat beginnen met het voorbereiden van de toets of het schrijven van de verlangde nota, maar die verliestijden doen zich bij de meer traditionele parallelle onderwijsprogrammering minstens zo sterk voor. Het voordeel van het gekozen blokonderwijs is dat studenten gedurende enkele weken meer geconcentreerd met dezelfde thematiek of hetzelfde cluster theorieën bezig kunnen zijn.

Juist voor de studie Theaterkunde en Mediakunde is het interessant sterke banden met het beroepsveld (de arbeidsmarkt) te onderhouden. Door te volgen waar de afgestudeerden een baan vinden, wat de beroepseisen voor deze gevonden banen zijn, en op welke wijze de gevolgde studie het vinden van een goede aansluiting op deze beroepseisen vergemakkelijkt of misschien bemoeilijkt, kan de Vakgroep informatie verkrijgen die op meerdere manieren is te gebruiken (bij de programmering van de studie, zoals bij het aanbod van beroepsvoorbereidende werkgroepen, en bij de voorlichting aan middelbare scholieren en propedeuse studenten). Wat stageplaatsen betreft is er op het ogenblik een groot aanbod, omdat er in het veld wel veel werk is, maar geen geld.

Evaluatie van het onderwijs vindt binnen de studierichting Theaterwetenschap niet stelselmatig plaats, al is het onderhavige onderzoek een zeker bewijs van het tegendeel. Het is echter een studierichting met een kleine staf, een studierichting bovendien die nog sterk in opbouw is, zodat meer formele evaluatietechnieken niet zo nodig gehanteerd hoeven te worden. De evaluaties waarvan in de studiegids sprake is, betreffen nabesprekingen van de produkties die door studenten zijn gemaakt; bij die gelegenheden zullen ongetwijfeld de omstandigheden waaronder de studenten hebben moeten werken ook ter sprake kunnen komen.

Het is jammer dat de studentenadministratie op de diverse niveaus van Vakgroep via Faculteit tot Centraal Bestuur niet in staat is op eenvoudige vragen te reageren met het genereren van goede overzichten van aantallen ingeschrevenen, hun voortgang in de studie zoals gemeten in gerealiseerde studiepunten, en hun voortgang in de studie zoals eventueel belemmerd door bepaalde studieonderdelen. Voor een meer routinematige evaluatie of beschrijving van het onderwijs zijn dergelijke gegevens onmisbaar.

Hoofdstuk 6

ONDERWIJSVRAAG

De in-, door- en uitstroom van studenten is van het grootste belang bij het onderzoek naar de onderwijsbelasting van een vakgroep. Niet alleen voor de afzonderlijke vakgroepen is de onderwijsvraag een belangrijk onderdeel in de Facultaire verdeelsleutel voor de formatie, ook de voor de faculteit in zijn geheel voor onderwijs beschikbare formatie wordt mede bepaald door de onderwijsvraag voor de faculteit. De onderwijsvraag voor de vakgroep Theaterwetenschap is als gegeven op zich interessant genoeg om in kaart te brengen, maar krijgt zijn werkelijke betekenis pas in een vergelijking met de onderwijsvraag zoals deze voor de Faculteit der Letteren in zijn geheel geldt.

Na analyse van de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap in relatie tot de onderwijsvraag voor de Faculteit in zijn geheel, wordt de in- door- en uitstroom van studenten Theaterwetenschap besproken.

6.1 onderwijsvraag voor Vakgroep en Faculteit

Wat wordt verstaan onder de 'onderwijsvraag'? Het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen hanteert hetzelfde begrip, en hanteert daarbij een bepaalde formule waarin iedere propedeusestudent een wegingsfactor 1.6 krijgt ongeacht of de student voor het examen slaagt of niet, en iedere doctoraalstudent een wegingsfactor van 4.5-1.6, op voorwaarde dat de student slaagt voor het doctoraalexamen. De Faculteit der Letteren hanteert in het model Relatieve Productiviteit impliciet een andere definitie, die als volgt kan worden geformaliseerd. De onderwijsvraag voor een gegeven jaar voor een vakgroep is de som van het aantal studiepunten waarvoor studenten bij de vakgroep staan ingeschreven (als hoofdvak-, bijvak- of keuzevakstudent). De wet twee-fasenstructuur geeft iedere student de gelegenheid, de uitnodiging bijna, om zes jaar te doen over studieprogramma's van vier jaar. De Faculteit vangt de problematiek op door in het model Relatieve Productiviteit gewoon iedere ingeschreven student volledig mee te tellen, of de cursusduur overschreden is of niet.

Een probleem bij het model Relatieve Productiviteit is dat het niet werkt met de prognose van de onderwijsvraag voor een bepaalde datum waarvoor ook de prognose voor de beschikbare formatie is opgesteld, maar met historische gegevens. Voor de duidelijkheid zal dit de historische onderwijsvraag voor een vakgroep worden genoemd. Deze historische onderwijsvraag wordt berekend als het gemiddelde van de onderwijsvraag over de laatste drie jaren waarvoor de betreffende gegevens bekend zijn.

De onderwijsvraag waarmee als alternatief in het model Relatieve Productiviteit kan worden gewerkt is de indicatieve onderwijsvraag voor het studiejaar waarin de datum voor de Indicatieve Formatie valt: de indicatieve onderwijsvraag voor een vakgroep is de gemiddelde verwachte onderwijsvraag voor het studiejaar waarvoor de Indicatieve Formatie wordt berekend; daarbij wordt uitgegaan van de prognose voor het totale aantal ingeschrevenen.

De vergelijkbare begrippen voor de faculteit in zijn geheel zijn uiteraard de som van de onderwijsvraag voor de samenstellende vakgroepen. Men ziet dat de onderwijsvraag voor de Faculteit vrijwel uitsluitend wordt bepaald door het (verwachte) aantal ingeschreven studenten maal 168 studiepunten, aannemend dat bij- en keuzevakken die buiten de Faculteit worden gedaan ongeveer worden gecompenseerd door studenten van elders die hier hun bij- en keuzevakken komen halen.

De werkelijke onderwijsvraag voor de Faculteit kan van de berekende onderwijsvraag afwijken wanneer er sprake is van stijging of daling van het aantal studenten of van het Numeriek Rendement: er kan dan sprake zijn van vergoting of verkleining van de uitgestelde onderwijsvraag waarmee in de begroting rekening zal moeten worden gehouden.

Voor een eerste indruk over de verhouding van de ontwikkeling van de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap in relatie tot die voor de Faculteit in zijn geheel zal nu moeten worden volstaan met de schaarse gegevens die op centraal niveau beschikbaar zijn. De hier weer te geven aantallen moeten als betrouwbaar worden beschouwd; het voor Theaterwetenschap per 1 december 1986 getelde aantal ingeschrevenen bleek echter dermate afwijkend (waarschijnlijk omdat bovenbouw studenten hierin nog niet waren verwerkt) dat het hier niet in de tabellen is opgenomen.

Voor de goede orde moet nog worden opgemerkt dat tot en met het studiejaar 1986/87 ook studenten tot de (oude) bovenbouwstudie zijn toegelaten: zij worden niet bij de 'eerstejaars' maar wel bij het totale aantal ingeschrevenen meegeteld. Voor het probleem dat de Vakgroep Theaterwetenschap stelselmatig meer bij haar ingeschreven studenten telt dan in de tabellen hieronder opgegeven hebben de onderzoekers geen oplossing, daar zou een bestandsonderzoek voor nodig zijn.

	aantal eerstejaars studenten		totaal aantal ingeschreven studenten	
	letteren	Theaterwetenschap	letteren	Theaterwetenschap
1-12-82	1024	8	5424	119
1-12-83	1060	48	5618	179
1-12-84	1288	52	5965	232
1-12-85	1249	54	6004	246
1-12-86	1351	55	6326	--

Tabel 1. studentenaantallen Letteren/Theaterwetenschap absoluut

	aantal eerstejaars studenten		totaal aantal ingeschreven studenten	
	letteren	Theaterwetenschap	letteren	Theaterwetenschap
1-12-83	100,0	100,0	100,0	100,0
1-12-84	121,5	108,3	106,2	129,6
1-12-85	117,8	112,5	106,9	137,4
1-12-86	127,5	114,6	112,6	--

Tabel 2. studentenaantallen Letteren/Theaterwetenschap op index 1983=100

	aantal eerstejaars studenten		totaal aantal ingeschreven studenten	
	letteren	Theaterwetenschap	letteren	Theaterwetenschap
1-12-82	100,0	0,8	100,0	2,2
1-12-83	100,0	4,5	100,0	3,2
1-12-84	100,0	4,0	100,0	3,9
1-12-85	100,0	4,3	100,0	4,1
1-12-86	100,0	4,1	100,0	--

Tabel 3. studentenaantallen Theaterwetenschap als percentage van Letteren

Bovenstaande tabellen, met name tabel 3., laten zien dat in vergelijking tot de groeiende studentenaantallen voor de Faculteit in zijn geheel de studierichting Theaterwetenschap qua aantal studenten sterker groeit. De aard van deze groei is doorzichtig: in het studiejaar 1983/84 is de Volledige Studie Theaterwetenschap begonnen, met meteen een door een numerus fixus ingeperkte grote belangstelling van studenten. Dit eerste cohort studenten is op dit moment nog met de studie bezig, pas in de loop van het volgende studiejaar zullen de eersten het doctoraalexamen afleggen. De studierichting Theaterwetenschap is nog steeds bezig 'vol te lopen'. Hier moet niet de vergissing worden gemaakt op grond van een tamelijk constante instroom van eerstejaars studenten te besluiten dat dan ook de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap nu van jaar tot jaar constant is. Naar verwachting zal pas met het studiejaar 1988/89 de groei in de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap verdwenen zijn, mits de instroom de komende jaren op ongeveer numerus-fixus niveau zou blijven (op dit moment is bekend dat er een groot aantal vooraanmeldingen zijn en dat er geen numerus fixus zal worden ingesteld; het werkelijke aantal inschrijvers zal pas in september blijken).

Op grond van de inschrijvingsgegevens bij de centrale administratie van de Universiteit is Theaterwetenschap een studierichting waarin de onderwijsvraag zowel absoluut groeit, als in verhouding tot de onderwijsvraag voor de Faculteit der Letteren in zijn geheel die eveneens een stijgende lijn toont. Het is te verwachten dat een correctie in het Model Relatieve Productiviteit die rekening houdt met groei en krimp in de onderwijsvraag voor de vakgroepen die tot de 'groeiers' behoren een verhoogde Relatieve OnderwijsProductiviteit zal opleveren vergeleken met de tabellen in het Concept ReorganisatiePlan.

6.2 In-, door- en uitstroom van studenten Theaterwetenschap

De beschikbare gegevens over de doorstroming van studenten Theaterwetenschap zijn schaars, met name zijn de gegevens over slaagpercentages voor studieonderdelen, en over individuele studieloopbanen administratief niet beschikbaar. In deze paragraaf zal voornamelijk worden volstaan met het weergeven van de beantwoording die Theaterwetenschap heeft gegeven op de Facultaire onderwijsenquête, gedateerd 1 februari 1987.

instroom.

De instroom van studenten voor zowel de Volledige studie als de Bovenbouwstudie is de laatste jaren volgens de administratieve gegevens van de Vakgroep (peildatum 1 januari) als volgt.

cursusjaar	Numerus Fixus	Volledige Studie	Bovenbouw
1983/84	55	54	34
1984/85	55	54	33
1985/86	55	55	23
1986/87	60	59	4
1987/88	geen NF		

Voor het cursusjaar 1987/88 is het aantal aanmeldingen voor Amsterdam 150, en voor Utrecht 110; er is geen Numerus Fixus.

Het aantal bovenbouwstudenten bedraagt 159; volgens een recente controle op de studieactiviteiten van deze studenten, zijn dit de bovenbouwers die inderdaad de studie willen afmaken.

propedeuserendement. Het rendement van de propedeuse na twee jaar is gestegen van 65 % voor het cohort 1983/84 naar 80 % voor het cohort 1984/85, terwijl de prognose voor het cohort 1985/86 is dat het numeriek rendement nog iets verder zal stijgen naar 82 %. De verklaring die Theaterwetenschap geeft voor de stijging is dat de onderwijsorganisatie van de Volledige nieuwe studie na het eerste cursusjaar 1983/84 beter is 'ingespeeld', terwijl ook de examenregeling is aangepast: een soepeler compensatieregeling en een betere verdeling van herkansingsdata over het studiejaar.

uitval tijdens de propedeuse.

Wanneer één van de vijf propedeusestudenten de studie staakt, wat overigens een mooi laag getal is, is het de vraag op welk moment zij de studie staken. Studenten die in het geheel niet aan de studie beginnen of al in het eerste semester de studie staken, vormen geen of een relatief lichte onderwijsbelasting. In kwalitatief opzicht is het, in verband met de oriënterende en verwijzende functie van de propedeuse en de verplichting tot advisering van de studenten, van belang dat studenten de beslissing tot het staken van de studie tijdig nemen, dat wil zeggen bij voorkeur nog voor de zomer van het eerste inschrijvingsjaar. Circa een derde van de uitvallers komt na het kerstreces niet meer terug, de overigen vallen aan het eind van het studiejaar uit.

uitval direct na de propedeuse.

Van de cohorten 1983/84 en 1984/85 zijn er telkens 3 studenten geweest die direct na het behalen van de propedeuse de studie hebben gestaakt. "Deze studenten zijn allen voor zover ons bekend verder gegaan met een andere studie; de meeste zijn overzwaaiers, bijv. naar Theaterwetenschap Utercht, Kunst en cultuurbeleid Groningen. Ook komt studieonderbreking éénmaal voor."

De Vakgroep verwacht met de start van Culturele Studies dat de uitval na de propedeuse zal toenemen. Het karakter van Culturele Studies is echter dat van een opleiding die aanvullend is op de hoofdvakstudie. Het effect van het bestaan van Culturele Studies op de onderwijsvraag voor Theaterwetenschap is daardoor moeilijk te voorspellen, omdat het bestaan van Culturele Studies op zich de studie Theaterwetenschap in Amsterdam aantrekkelijker maakt vergeleken met het aanbod in Utrecht.

toezwaai.

Theaterwetenschap Amsterdam neemt minder stduenten van Utrecht over, dan omgekeerd, maar in absolute aantallen zijn er weinig overzwaaiers.

doctoraalrendement.

De Volledige studie functioneert nog niet lang genoeg om een doctoraalrendement vast te kunnen stellen: er zijn nog geen studenten afgestudeerd, en naar verwachting zullen er van het eerste cohort 1983/84 circa 4 studenten inderdaad na vier jaar het doctoraal behalen.

Voorde bovenbouwstudie zijn geen gedetailleerde gegevens bekend, maar het aantal afgelegde doctoraalexamens bedraagt

in het cursusjaar 1982/83: 22; in 1983/84: 7; in 1984/85: 23; en in 1985/86: 29. Bij een instroom van ongeveer 35 bovenbouwstudenten per jaar (de laatste jaren is dat minder) is dat een numeriek doctoraalrendement (bovenbouwstudie) van ongeveer 70 %.

uitval tijdens het doctoraal.

Van het cohort 1983/84 zijn 5 studenten tijdens het doctoraal met de studie gestopt: er studeren nu nog 27 van de ingestroomde 54 studenten, het doctoraal rendement kan voor dit cohort maximaal 50 % worden. Van het cohort 1984/85 zijn eveneens 5 studenten tijdens het doctoraal met de studie gestopt, maar door het hogere propedeuserendement zijn nu nog 37 van de 54 studenten met de studie bezig, zodat het numeriek rendement voor dit cohort maximaal 68 % kan worden.

De Vakgroep geeft aan dat "studenten die hun studie onderbreken, dit doen omdat ofwel elders een afstudeerrichting wordt aangeboden die op dit Instituut niet aanwezig is (beleidskundige aspecten bij Theaterwetenschap in Utrecht bijvoorbeeld), ofwel omdat ze een totaal andere studie kiezen." De Vakgroep ziet geen aanleiding tot het nemen van maatregelen omdat de uitval niet aan de inhoud of de organisatie van de studie is te wijten, en bovendien niet verontrustend hoog is. Inderdaad is een uitval van 10 % tijdens het doctoraal het streefcijfer de Minister in de toelichting op het Academisch Statuut hanteert, en ook wanneer de doctoraaluitval uiteindelijk iets hoger zal blijken te zijn, is het behaalde Numeriek Rendement een goed resultaat.

De Vakgroep verwacht echter dat het Numeriek Rendement zich niet in positieve richting zal ontwikkelen omdat door formatietekort en ter bescherming van het onderzoek, het onderwijs recent maximaal geëxtensieerd is "door zoveel mogelijk over te gaan tot schriftelijke tentaminering, hoorcolleges en besparing op contacturen."

studievoortgang in de propedeuse.

Het cohort 1985/86 telt 55 studenten, waarvan 34 studenten op 1 oktober 1986 de propedeuse hadden behaald, 6 studenten de studie hadden gestaakt, en 15 studenten het examen nog moesten behalen. Van de genoemde 15 studenten waren er 5 die op dat moment tenminste 34 punten hadden behaald, 2 studenten hadden tenminste 28 punten behaald, en 8 studenten hadden niet meer dan 27 punten behaald. Dit zijn zeker geen zorgelijke cijfers, in aanmerking nemend dat studenten door de wet twee-fasenstructuur bepaald niet worden gestimuleerd om de propedeuse ook inderdaad binnen het eerste inschrijvingsjaar af te ronden. Wel is opmerkelijk dat er een klein aantal studenten is die kennelijk op een enkel tentamen na aan de verplichtingen voor de propedeuse hebben voldaan: deze studenten kunnen mogelijk door het bieden van een extra tentamengelegenheid toch nog tijdig het propedeutisch examen behalen, waardoor zij minder risico lopen in het tweede jaar studieachterstand op te lopen. (Zie ook hetgeen in hoofdstuk 5 is opgemerkt bij de examenregeling). Het cohort 1985/86 steekt in zijn studievoortgang bepaald gunstig af bij de beide voorgaande cohorten, waar sprake is van dubbel zo veel studenten met aanzienlijke 'achterstand'. Of dat 'ernstige studievertraging' is, zoals de Vakgroep zelf formuleert, is een conclusie die de onderzoekers gezien de resultaten bij andere studierichtingen in eht W.O. ietwat voorbarig voorkomt.

De Vakgroep zal voor de propedeuse een 'gewogen' compensatie toepassen. (Zie ook de bespreking van de examenregeling in hoofdstuk 5).

studievoortgang na de propedeuse.

In de beantwoording van de onderwijsenquête signaleert de vakgroep een aantal knelpunten bij de studievoortgang na de propedeuse.

In het tweede jaar blijken de tentamens Geschiedenis II en Geschiedenis III 'struikelblokken' te zijn, waarvoor de Vakgroep als verklaring noemt dat degenen die in de propedeuse voor Geschiedenis konden slagen via de compensatieregeling, daar na de propedeuse toch problemen mee krijgen, en: "Daarnaast legt de omvang en de zwaarte een zware druk op zowel studenten als docent, en kan door de door personeelstekort noodzakelijke extensivering van het onderwijs voor dit onderdeel niet de begeleiding (colleges e.d.) worden aangeboden die eigenlijk nodig is." Er worden inderdaad weinig of geen colleges aangeboden. Geschiedenis III wordt parallel met andere studieonderdelen aangeboden, wat op zich geen belemmering hoeft op te leveren, en zeker niet wanneer de concurrerende onderdelen (in dit geval in het tweede semester van het tweede jaar) niet eveneens door een tentamen worden afgesloten.

De examenonderdelen Geschiedenis II en III die kennelijk een struikelblok voor studenten vormen, kunnen worden onderzocht naar de mogelijke oorzaken van dat struikelblok-karakter. Een mogelijkheid die overweging verdient is de compensatiemogelijkheden uit te breiden tot in ieder geval de doctoraalonderdelen die met een tentamen worden afgesloten.

Na een zwaar studieprogramma in de propedeuse en het eerste doctoraaljaar hebben veel studenten behoefte aan een adempauze. Het is een verschijnsel dat ook elders wel wordt geconstateerd, maar of er beleidsmaatregelen tegen zouden moeten worden getroffen is niet vanzelfsprekend.

Een probleem dat in de tweede helft van het tweede studiejaar ontstaat is dat studenten problemen ondervinden bij het maken van de keuze voor de specialisatierichting en met het plannen van de studie. Individuele begeleiding van de studenten bij het plannen van de studie vindt de vakgroep gewenst, maar dat wordt door personeelstekort onmogelijk

gemaakt. De nu tijdelijk aangestelde studieadviseur heeft deze begeleiding op zich genomen.

"Praktijkonderdelen als producties in het theater of de a.v-studio, en stages doen studenten vaak een onevenredig deel van hun studietijd investeren." Dit is toch een opmerkelijke constatering omdat de genoemde activiteiten in beginsel aan strakke (kalender)tijden zijn gebonden zodat overschrijdingen niet mogelijk horen te zijn. Met betrekking tot de producties is het mogelijk door de planning van 5 uur per dag dat de overige drie uur niet productief voor andere studieonderdelen worden besteed, maar ook aan de productie worden uitgegeven.

Er kan worden onderzocht of de studielast voor de producties op de werkelijk door studenten bestede tijd kan worden gebracht, danwel of de producties op 8 uur per dag (en dus korter op de kalender) kunnen worden geprogrammeerd. Voor stages moet het mogelijk zijn door de hand te houden aan gemaakte afspraken de tijdbesteding te houden op hetgeen daarover contractueel is vastgelegd.

Het werkgroepenaanbod is niet erg flexibel, waardoor voor studenten wachttijden kunnen ontstaan.

De Vakgroep voorziet dat door het toenemende aantal studenten het steeds vaker voor zal komen dat studenten niet aan werkgroepen kunnen deelnemen omdat deze al zijn volgetekend, of dat de groepen onaanvaardbaar groot worden. Meer flexibele planning van de werkgroepen zou 'door het onderwijs-onderzoeksrooster' niet mogelijk zijn.

Hoofdstuk 7

ONDERWIJSBELASTING

In dit hoofdstuk wordt de onderwijsbelasting onderzocht, zoals deze voortvloeit uit het onderwijsprogramma Theaterwetenschap. De onderwijsbelasting wordt geanalyseerd aan de hand van globale opgaven van werkelijk bestede tijd, naast de normatieve tijd zoals deze uit het oude facultaire normbelastingmodel voortvloeit, in relatie tot de aard en de omvang van de diverse studieonderdelen. De analyse op het niveau van studieonderdelen wordt aangevuld met een analyse naar de totale onderwijslast voor het verzorgen van het gehele onderwijsprogramma, waarbij tevens naar de nabije toekomst wordt gekeken (tot en met het studiejaar 1988/89, waarin oude stijl studenten hun studie moeten hebben afgerond). Omdat onderwijsbelasting niet alleen een absoluut gegeven is, maar ook in relatie staat tot het totaal aan tijd dat de wetenschappelijke staf ter beschikking staat, is tevens het facultaire model voor de formatieverdeling van belang als de randvoorwaarde bij uitstek waarbinnen de Vakgroep haar onderwijs- en onderzoekbeleid moet realiseren.

toewijzing van formatie door de faculteit

De Faculteit der Letteren verdeelt de beschikbare de formatie niet meer volgens het model onderwijsbelasting, maar volgens een model waarin voor het onderwijs uitsluitend wordt gerekend met onderwijsvragende studenten en studenten die het doctoraalexamen behalen (in paragraaf 3.2 is dit model besproken). Met het model Relatieve Productiviteit kiest de Faculteit wat het onderwijs betreft voor een heldere en in beginsel eenvoudige verdeelsleutel, waarin het aan de vakgroepen wordt overgelaten welke meer of minder intensieve onderwijs- en examenvormen men kiest.

Theaterwetenschap en de Indicatieve Formatie in het CRP

De onderwijsbelasting wordt onderzocht voorzover het gaat om het wetenschappelijk personeel; voor Theaterwetenschap zijn twee geormerkte formatieplaatsen beschikbaar voor technische assistentie, in de tabellen bij het Concept Reorganisatie Plan van de Faculteit zijn deze plaatsen afzonderlijk aangegeven. Op blz. 18 van het Concept Reorganisatie Plan wordt toegelicht: 'Het TAS-personeel is verdeeld in Administratieve en Specifieke taken. Personeel voor specifieke taken is ad hoc op grond van behoefte toegewezen.' De twee geormerkte formatieplaatsen voor theaterwetenschap zijn door de Faculteit geplaatst in de categorie 'specifieke taken', wat betekent dat deze twee plaatsen ad hoc op grond van behoefte zijn toegewezen. Om er zeker van te zijn dat de berekeningen volgens het model Relatieve Productiviteit eveneens exclusief deze twee geormerkte plaatsen zijn, is uit de tabellen in het CRP afgeleid of dit het geval is door een eenvoudige vergelijking met de gegevens van Vertaalwetenschap omdat deze dezelfde relatieve productiviteit behaalt. De twee geormerkte plaatsen zijn in de Indicatieve Formatie 1988 opgenomen als additioneel ten opzichte van de formatie WP van 10,3 zoals berekend op grond van het model (zie onderstaande tabel).

	vertaalw	theaterw
over all relatieve productiviteit (p. 31)	3,1	3,1
indicatieve formatie WP (p. 19)	10,3	10,3

normbelastingmodel en de verdeling van taken binnen de vakgroep

Hoe de Faculteit de formatie ook over de vakgroepen verdeelt, binnen de vakgroep moet de beschikbare formatie opnieuw worden verdeeld. Kan er op hogere niveaus om pragmatische of welke redenen dan ook worden gewerkt met verdeelsleutels die in beginsel alleen naar de onderwijsvraag kijken, de vakgroep moet noodzakelijkerwijs de beschikbare formatie (tijd) verdelen volgens een onderwijsbelastingmodel waarbij heel nauwe aansluiting wordt gezocht bij de werkelijke belasting die het onderwijsprogramma voor de betrokken docenten met zich brengt. De vakgroep Theaterwetenschap kan daar het oude model onderwijsbelasting van de Faculteit voor hanteren, maar is natuurlijk vrij daarin iedere aanpassing aan te brengen die het model beter in overeenstemming brengt met de dagelijkse onderwijspraktijk voor de staf van de vakgroep. De becijferingen die de vakgroep van haar eigen onderwijsbelasting heeft gemaakt, dienen daarmee allereerst het doel van een goede interne verdeling van de beschikbare staftijd. Of de verdeling volgens het onderwijsbelastingmodel bij benadering correct is, valt na te gaan door de normtijden te vergelijken met de werkelijk bestede tijden: ten behoeve van het huidige onderzoek is de werkelijke tijdbesteding geïnventariseerd.

normatieve en werkelijke docentbelasting

Bij het onderzoek naar normatieve en werkelijke docentbelasting en hun onderlinge verhouding doen zich een aantal problemen voor.

Wat de normatieve kant betreft: het regelgevende papier is geduldig en wat men onderling overeenkomt dat de normen zullen zijn kan soms ver verwijderd zijn van de werkelijke tijdbesteding die voor de betreffende taken nodig is. Op zich hoeft dat geen probleem te zijn, zolang de te hoge en de te lage stelposten elkaar ongeveer in evenwicht houden. Een dergelijk normatief model kan daarnaast een zekere sturende functie zijn toebedacht, bijvoorbeeld door minder gewenste maar tijdrovende onderwijsactiviteiten bewust lager te honoreren (modellen die alleen werken met de onderwijsvraag hebben in dit opzicht zeker niet het alleenvertoningsrecht). Onderwijskundigen wordt vaak de vraag gesteld wat nu de 'juiste' normen zijn, niet alleen voor docentbelasting, maar ook voor studentbelasting; deze vraag is maar op één manier te beantwoorden, door onderzoek naar de werkelijke tijdbesteding te doen.

Het model op grond waarvan de 'normtijden' door de vakgroep zijn berekend, is in essentie het oude facultaire normbelastingmodel, zie verder de bijlage aan het eind van dit hoofdstuk.

Over de werkelijke tijdbesteding van docenten is in ons land weinig tot niets bekend. Er is de onderzoekers één onderzoek naar de tijdbesteding van docenten bekend, en de resultaten daarvan zijn (nog?) niet gepubliceerd. Het ziet ernaar uit dat de tijdbesteding voor het onderwijs Theaterwetenschap een primeur gaat worden. Over de tijdbesteding van studenten is de laatste jaren wel veel onderzoek verricht. Het eerste grootscheepse onderzoek naar de tijdbesteding van studenten is verricht door het COWO aan de UvA, in samenwerking met het bureau Onderzoek van Onderwijs van de Rijksuniversiteit Utrecht. De laatste jaren is heel stelselmatig onderzoek verricht door het Bureau Onderzoek van Onderwijs van de Rijksuniversiteit Leiden. Over de technieken die voor dergelijk onderzoek bruikbaar zijn is dus het een en ander bekend. Meestal worden tijdschrijfmethoden gebruikt, waarbij wekelijks of zo mogelijk dagelijks wordt bijgehouden en gemeld hoe de tijd is besteed. Een alternatieve aanpak is achteraf te vragen naar het aantal uren dat men voor een bepaalde taak heeft besteed, en dat is een goedkopere techniek die met goed gevolg in enkele studierichtingen aan de UvA wordt toegepast bij het inventariseren van de tijdbesteding door propedeuse studenten.

Ten behoeve van het onderzoek heeft de Vakgroep Theaterwetenschap de docenten gevraagd op te geven hoeveel tijd zij werkelijk denken te hebben besteed aan bepaalde onderwijstaken; voorzover de betreffende studieonderdelen nog moeten worden gegeven, is dat een verwacht benodigde tijd, die naar mag worden aangenomen berust op ervaringen in voorgaande jaren. Korthedshalve zal in het volgende de opgegeven tijd als 'bestede tijd' worden aangeduid. Ook dat zijn schattingen achteraf, die alleen al om die reden niet erg nauwkeurig zijn. Een extra probleem vormt in dit geval het feit dat het niet gaat om schattingen door een groot aantal studenten, in welk geval de gemiddelde uitkomsten heel betrouwbaar kunnen zijn, maar om de schattingen door een klein aantal docenten. In deze situatie moet worden uitgegaan van goede trouw, en kunnen de opgegeven cijfers overigens slechts als indicatief worden beschouwd. Voor een inventariserend onderzoek is dit geen bezwaar: de resultaten van de 'werkelijke' tijdbesteding zullen worden gelegd naast alle andere beschikbare gegevens. Misschien is de opbrengst van dit deel van het onderzoek ook voornamelijk dat de vakgroep een beter zicht krijgt op wat voor henzelf redelijke 'normen' voor onderwijsbelasting zijn. Docenten is gevraagd aan te geven of de werkelijke tijd afwijkt van de 'normtijd' voor het betreffende studieonderdeel, en voor het geval dat inderdaad zo is een nadere specificatie te geven. Voor de nog volgende rapportage is van belang dat zodoende in een aantal gevallen 'bestede tijden' als exact gelijk aan 'normtijden' worden getabelleerd.

Een belangrijk gegeven bij de interpretatie van de bestede tijd naast de normtijd is de grote tijdsdruk waaronder de docenten moeten werken: het is niet ondenkbaar dat de werkelijke tijdbesteding door de te grote onderwijsvraag 'onder de maat blijft'. Anders gezegd: de kwaliteit van het onderwijs is hier in het geding, en moet dan ook bij het tijdbestedingsonderzoek worden betrokken. Omdat het altijd mogelijk nog minder tijd aan het onderwijs te besteden dan men al deed, heeft het geen zin alleen naar de tijdbesteding te kijken en de kwaliteit van het onderwijs buiten beschouwing te laten. Indicaties over de kwaliteit van het onderwijs zoals dat in de opgegeven tijd kon worden verzorgd konden in het korte beschikbare tijdbestek niet worden verzameld.

7.1 normbelasting en opgegeven werkelijk bestede tijd propedeuse

onderdeel	normtijd	bestede tijd
1 Basisapparaat	114	114
2. Inl. analyse theater- en mediaproducten	226	210
3. Stijlanalyse audiovisuele fictie	57	92
4. Geschiedenis van drama en theater	790	(790)
5. Practicum theater	60	154
6. Algemene literatuurwetenschap	(wordt door andere vakgroep verzorgd)	
7. Theorie van drama en theater I	393	(384)
8. Audiovisueel practicum	120	120
9. Filmrepertoire. Demonstratie	120	60
10. Geschiedenis van de theatrale media	206	206
11. Theorie van de theatrale media	206	222
12. Wetenschapsfilosofie	159	128
totaal	2451	2480

Bovenstaande tabel geeft per studieonderdeel in de propedeuse de normtijd en de bestede tijd. Voor de verschillende onderdelen komt de vergelijking van normtijd en bestede tijd op het volgende neer.

1. Basisapparaat, norm: 114 uur, besteed: 114 uur; geen nadere gegevens bekend. Het gaat om rondleidingen e.d., die geen voorbereidingstijd horen te vergen behalve enige organisatie; door studenten te schrijven notities kunnen in veel minder tijd worden nagekeken.
2. Inl. analyse theater- en mediaproducten, norm: 226 uur, besteed: 210; dit onderdeel wordt door twee docenten verzorgd, waarvan de eerste 105 bestede uren opgeeft, en de tweede docent geen opgave heeft gedaan. In de tabel is daarom van het dubbele van deze 105 uur uitgegaan.
3. Stijlanalyse audiovisuele fictie, norm: 57 uur, besteed: 92 uur; de docent geeft een hoge voorbereidingstijd op.
4. Geschiedenis van drama en theater: slechts de helft van de 72 uren college gegeven (wegens ziekte van de docent, het tentamen is wel afgenomen). Wegens de ziekte van de docent is geen opgave van de bestede tijd beschikbaar, daarom is als stelpost de normtijd genomen. Voor een onderdeel dat zeer veel studiepunten beslaat, wordt de normtijd voor toetsen volgens de formule veel te hoog, ook wanneer er deeltoltsen worden gegeven; het is niet onwaarschijnlijk dat de docent een aanzienlijk kleiner aantal uren nodig heeft om dit studieonderdeel te verzorgen.
5. Practicum theater, norm: 60, uur besteed: 154 uur; de docent geeft geen nadere uitsplitsing van de bestede tijd. De technische staf besteedt ook de nodige uren aan dit rpracitum, waarvan 2 maal 27 uur onderwijs, die niet is begrepen in de bovengenoemde 254 uur.
7. Theorie van drama en theater I, norm: 393 uur; dit onderdeel wordt verzorgd door twee docenten (waaronder een gastdocent van Theaterwetenschap Utrecht). Er is een gedetailleerde opgave van 192 uur bestede tijd van één van de docenten, van de andere docent is geen opgave gevraagd; omdat beiden de helft van het onderwijs verzorgen is hier uitgegaan van 384 uur, een verdubbeling van de opgegeven 192.
8. Audiovisueel practicum, norm: 120 uur, besteed: 120 uur. In de verwachte tijd is niet inbegrepen 30 uur assistententijd, en de rekening van de Centrale Audiovisuele Dienst.
9. Filmrepertoire. Demonstratie, norm: 120 uur, besteed: 60 uur; werkelijke voorbereidingstijd is minder.
10. Geschiedenis van de theatrale media, norm: 206 uur, besteed: 206 uur; de docent geeft aan dat de bestede tijd niet aanmerkelijk van de normtijd afwijkt.
11. Theorie van de theatrale media , norm: 206, besteed: 222; de docent heeft veel meer voorbereidingstijd nodig (filmrepertoire, organisatie), en veel minder nakijktijd voor toetsen.
12. Wetenschapsfilosofie: norm 159 uur, besteed 128 uur. Docent gaat uit van reëel aantal studenten van 60, en kleinere nakijktijd.

Wat levert het gedetailleerde onderwijsbelastingplaatje op? De normtijden zijn gebaseerd op 59 deelnemende propedeusestudenten plus 15 recidivisten; bij de berekeningen gaat de vakgroep telkens van het maximale aantal van 74 uit, waardoor echter alleen de normtijden voor het toetsen te hoog uitvallen. De totale 'genormeerde toetsingstijd' gebaseerd op 74 studenten is 1369 uur (zonder onderdeel (6)); uitgaand van een reëler aantal van ongeveer 55 deelnemende

studenten zou deze normtijd niet meer dan 1000 uur hoeven te zijn. In feite hebben per onderdeel ook ongeveer 20 bijvakstudenten het tentamen afgelegd, waarmee bij de normtijd geen rekening is gehouden; in paragraaf 7.5 zal de bestede tijd voor deze bijvakstudenten op 120 uur worden gesteld.

Voor enkele onderdelen (10, 11, 12) ligt de bestede tijd dicht bij de normtijd. Voor een enkel (klein) onderdeel is veel minder tijd nodig (9) of moet minder tijd besteed hoeven worden (1) dan de normtijd. Voor het belangrijke onderdeel (7) dat mede door een gastdocent wordt gegeven, is de bestede tijd incompleet opgegeven en ligt deze mogelijk beneden de stelpost van 384 uur wanneer de gastdocent niet is belast met de toetsing. Voor het practicum theater (5) wordt aanzienlijk meer tijd opgegeven dan de normtijd, de docent geeft echter geen uitsplitsing. Voor het omvangrijkste onderdeel van de propedeuse (4) is er wegens ziekte van de docent geen opgave van bestede tijd, maar de bestede tijd moet aanzienlijk minder kunnen zijn omdat de norm voor het verzorgen van de toetsing hier door de weging met twaalf studiepunten onwettelijk hoog wordt (444 uur).

De normtijd ligt voor een aantal onderdelen duidelijk hoger dan de volgens docenten bestede tijd; de 'winst' kan worden geïnvesteerd in de onderdelen die boven de facultaire norm zullen scoren, waartoe het practicum theater behoort. Op de totale normlast voor de propedeuse moet een correctie voor niet werkelijk aan toetsen deelnemende studenten worden toegepast waardoor de totale normlast, rekening houdend met deelname van ongeveer 20 bijvakstudenten, met ongeveer 200 uur kan worden verminderd; omdat door ontbrekende opgaven enkele posten voor 'bestede tijd' zijn ingevuld met eveneens normtijden, blijft in de balans de totale normtijd ongeveer gelijk aan de bestede tijd. In paragraaf 7.5 komt de onderwijsbelasting voor de propedeuse nog ter verdere analyse aan de orde.

7.2 normtijd en bestede tijd tweede jaar

onderdeel	normtijd	bestede tijd
13. Geschiedenis van drama II	235	(235)
14. Theorie en drama en theater II	214	180
15. Theorie en geschiedenis van de theatrale media II	198	254
16. Geschiedenis en theorie van theater III	238	238
17. Geschiedenis en theorie van de theatrale media III	238	251
18.1 A-productie theater	375	204
18.2 A-productie media	375	375
19.1 A-werkgroep theater: Shakespeare	308	308
20.1 A-werkgroep media: Televisieseries	308	240
totaal	2489	2285

13. Geschiedenis van drama II, norm: 235 uur, door docent geen tijd opgegeven (wegens ziekte, het onderdeel is nog wel uitgevoerd en getentamineerd).

14. Theorie van drama en theater II, norm: 214 uur, besteed: 180 uur; volgend jaar wordt een hogere voorbereidingstijd verwacht omdat de inhoud van het onderdeel wordt bijgesteld.

15. Theorie en geschiedenis van de theatrale media II, norm: 198 uur, besteed: 254 uur; voorbereiding voor 10 uur college wordt opgegeven als 120 uur, tweemaal de 'normtijd' die uitkomt op 60 uur.

16. Geschiedenis en theorie van theater III, norm: 238 uur, docent geeft op dat het aantal bestede uren niet aanzienlijk van de normtijd afwijkt.

17. Geschiedenis en theorie van de theatrale media III, norm: 238 uur, verwacht: 251 uur; het onderdeel wordt door twee docenten verzorgd; één docent geeft aan relatief veel meer tijd te besteden aan voorbereiding en veel minder aan afwerking.

18.1 A-productie theater, norm: 375 uur, besteed: 204 uur;

18.2 A-productie media, norm: 375 uur, docent geeft op dat het aantal bestede uren niet aanzienlijk van de normtijd afwijkt.

Bovenop de tijd van de docenten voor de beide A-producties komt de 501 uur die 3 assistenten gelijkelijk onder elkaar verdelen; de assistenten besteden het overgrote deel van deze tijd aan technisch onderwijs.

19.1 A-werkgroep theater: Shakespeare, norm: 308 uur, docent geeft op dat het aantal bestede uren niet aanzienlijk van de normtijd afwijkt.

20.1 A-werkgroep media: Televisieseries, norm: 308 uur, besteed: 240 uur; voorbereiding en afwerking vergen minder tijd, er zijn enige extra activiteiten rond de contacturen.

Samenvattend: er zijn slechts enkele onderdelen die de docent evenveel tijd kosten als de norm aangeeft, dit zijn tevens de onderdelen waarbij de docent geen uitsplitsing van activiteiten vermeldt, zodat niet te zien is hoe de tijd verdeeld

wordt (de vragenlijst verlangde alleen een uitsplitsing in die gevallen waarin de werkelijk bestede tijd meer dan 10% afwijkt van de normtijd). Bij twee onderdelen (15 en 17) wordt relatief veel voorbereidingstijd opgegeven, mogelijk vanwege vernieuwde inhoud. Het tweede cursusjaar heeft een werkelijke onderwijsbelasting die iets beneden de genormeerde onderwijsbelasting uitkomt; gezien de royale norm voor collegevoorbereiding van 6 uur per collegeuur is de bestede tijd toch niet aan de zuinige kant. Extra tijd wordt nog besteed door assistenten bij de A-producties.

7.3 normtijd en bestede tijd derde jaar

onderdeel	normtijd	bestede tijd
19.2 A-werkgroep theater: Amerikaans theater 1920-'60	274	364
21.1 B-werkgroep theater: Feminisme en theater	286	248
21.2 B-werkgroep theater: Theatermanagement	314	314
22.1 B-werkgroep media: Afscheid van de zwijgende film	308	240
23.1 BeroepsVorbereidend blok: Toneelkritiek	135	160
23.2 BeroepsVorbereidend blok: Filmkritiek	59	59
23.3 BeroepsVorbereidend blok: Artistieke besluitvorming	60	128
24. 10 B-producties	(922)	922
22.2 B-werkgroep media: Kognitieve verhaalstructuur	274	394
21.3 B-werkgroep theater: Tsjechov-Stanislavsky	297	328
21.4 B-werkgroep theater: Euripides	302	413
21.5 B-werkgroep theater: Speelstijlen	308	226
23.4 BeroepsVorbereidend blok: Film- en TV-beleid	135	60
23.5 BeroepsVorbereidend blok: Adaptatie	125	87
23.6 BeroepsVorbereidend blok: Regie	156	58
totaal	3955	4001

19.2 A-werkgroep theater: Amerikaans theater 1920-'60, norm: 274 uur, besteed: 364 uur; de docent gebruikt relatief veel nakijktijd: de docent kijkt in 128 uur 64 nota's na en besteedt nog 16 uur aan 16 mondelinge tentamens. Wellicht kan de toetsintensiteit iets verminderen, althans wat benodigde nakijktijd betreft. Voor een onderdeel van 7 studiepunten lijkt de eis van zowel 4 nota's als een tentamen nogal veel.

21.1 B-werkgroep theater: Feminisme en theater, norm: 286 uur, besteed: 248 uur.

21.2 B-werkgroep theater: Theatermanagement, norm: 314 uur, docent geeft op dat het aantal bestede uren niet aanzienlijk van de normtijd afwijkt.

22.1 B-werkgroep media: Afscheid van de zwijgende film, norm: 308 uur, besteed: 240 uur; voorbereiden vraagt relatief veel minder tijd, terwijl extra afspraken 42 uur vergen.

23.1 BeroepsVorbereidend (BV) blok: Toneelkritiek, norm: 135 uur, besteed: 160 uur; geen specificatie. De verwachte benodigde tijd is gebaseerd op de mening dat de normtijd 160 uur zou zijn, en dat de werkelijk bestede tijd niet van de normtijd afwijkt.

23.2 BV-blok: Artistieke besluitvorming, norm: 59 uur, docent geeft op dat het aantal bestede uren niet aanzienlijk van de normtijd afwijkt. Voor vier deelnemende studenten is dit een hoge tijdbesteding.

23.3 BV-blok: Filmkritiek, norm: 60, uur besteed: 128 uur, geen nadere gegevens; De bestede tijd is hoog, zeker gezien het aantal van 5 deelnemers.

24. B-producties: hier doet zich het probleem voor dat deze onderwijsvorm niet goed past in het normbelastingmodel. Daarom is bij de B-producties uitgegaan van bestede tijd, en is de normtijd in de tabel tussen haakjes gelijk gesteld aan de bestede tijd. De B-producties vragen niet de permanente aanwezigheid van docenten, zodat het aantal uren dat studenten ermee bezig zijn (80 uur per productie) niet tevens het aantal contacturen is. Eén docent geeft als te besteden tijd op 560 uur voor vier producties (zonder nadere specificaties), de tweede docent geeft 362 uur op voor zes producties (gespecificeerd naar een groot aantal deelactiviteiten). De tweede docent maakt een specificatie die aangeeft dat meer dan de helft van de tijd opgaat aan voorbereiding, in de vorm van besprekingen met personen van buiten, zoals schrijvers, dramaturgen, regisseurs. Naast docententijd bedraagt de te besteden assistententijd 2066 uur, voor een belangrijk deel in de vorm van begeleiding van de technische uitvoering (3 assistenten).

22.2 B-werkgroep media: Kognitieve verhaalstructuur, norm: 274 uur, besteed: 394 uur; de voorbereiding vraagt hier relatief meer tijd, waarvan een belangrijk deel bestemd is voor organisatie van ruimte, films en techniek, terwijl tijdens de uitvoering extra afspraken ongeplande tijd kosten.

21.3 B-werkgroep theater: Tsjechov-Stanislavsky, norm: 297 uur, besteed: 328 uur.

21.4 B-werkgroep theater: Euripides, norm: 302 uur, besteed: 413u uur; bij de contacturen is 80 uur extra tijd gerekend voor een excursie van 2 weken.

21.5 B-werkgroep theater: Speelstijlen, norm: 308 uur, besteed: 226 uur; de docent heeft minder voorbereidingstijd nodig dan de norm aangeeft.

23.4 BV-blok: Film- en TV-beleid, norm: 135 uur, besteed: 60 uur; de voorbereiding vraagt veel minder tijd.

23.5 BV-blok: Adaptatie, norm: 125 uur, besteed: 87 uur; ook hier is veel minder voorbereidingstijd nodig dan de norm aangeeft.

23.6 BV-blok: Regie, norm: 156 uur, besteed: 58 uur; de voorbereidingstijd blijft aanzienlijk beneden de norm.

Het ziet er naar uit dat voor BeroepsVoorbereidende blokken beter van de practicum norm voor voorbereidingstijd per contactuur kan worden uitgegaan, wanneer men bij Theaterwetenschap het onderwijsbelastingmodel als interne verdeelsleutel wil hanteren. De investering in nieuwe BeroepsVoorbereidende blokken vereist dan een hogere norm.

Bij de onderdelen met lagere tijdbesteding dan de norm is in alle gevallen een lagere voorbereidingstijd opgegeven dan uit de norm volgt.

In enkele gevallen is de uitvoeringstijd verhoogd door 'extra afspraken', terwijl de norm alleen rekening houdt met de contacturen.

Eris er een groot verschil met de beide voorgaande cursusjaren in de totale omvang van de docentbelasting: deze is voor het derde cursusjaar bijna tweemaal zo omvangrijk als voor ieder van de eerdere cursusjaren.

7.4 normtijd en bestede tijd vierde jaar

onderdeel	normtijd	bestede tijd
scriptiebegeleiding 34 studenten	680	1072
stagebegeleiding 40 studenten	200	384
zwaartepunt 5 studenten	28	76
individuele nota 35 studenten	175	220
totaal	1083	1752

Scriptiebegeleiding, norm: 20 uur per student, opgegeven gemiddeld 36,3 uur per student, waarbij er aanzienlijke verschillen tussen docenten voorkomen. De duur van de scriptie is 14 (algemene en beroepenvariant) of 21 (onderzoeksvaariant) weken. Een begeleiding van 20 uur is op 14 of 21 studieweken niet veel. Deze intensiteit wordt nog geringer als men ervan uitgaat dat deze scriptietijd meestal over een lange periode gespreid moet worden en dat de totale tijd voor bijna iedere student hoger is dan de norm. De tijdoverschrijding van deze docenten geeft een indicatie voor de aanpassing van de normen die hier op zijn plaats zou kunnen zijn. Er zou dan tegelijk gezorgd moeten worden voor enige overeenstemming over de aanpak van die begeleiding. De verschillen in docenttijd maken duidelijk dat er uiteenlopende werkwijzen in zwang zijn.

Stagebegeleiding, norm 5 uur per student; opgegeven gemiddeld 9,6 uur voor 40 studenten. Ook hier zijn er verschillen tussen de docenten, maar minder groot dan bij de scriptie. Het blijkt dat de docent die als stage-specialist geldt, die ook de meeste studenten begeleidt, voor 20 studenten op 150 uur komt, dat is gemiddeld 7,5 uur per student. Het is uit de beantwoording door de docenten niet op te maken aan welke activiteiten de tijdoverschrijding moet worden toegeschreven.

Zwaartepunt, norm 5,6 uur per student; opgegeven gemiddeld 15,2 uur voor 5 studenten De tijd loopt uiteen van 8 tot 20 uur per student.

Individuele nota, norm 5 uur per student; opgegeven: gemiddeld 6,3 uur voor 35 studenten.

De individuele onderdelen van het vierde jaar vergen meestal meer begeleidingstijd dan de norm aangeeft.

Het vierde cursusjaar is door het eerste cohort van de Volledige studie nog nauwelijks bereikt, zodat de tijdbesteding voor dit onderdeel van de studie niet zonder meer mag worden vergeleken met de tijdbesteding voor de drie overige cursusjaren. Bij een numeriek rendement van 70 % voor de gehele studie, een kleine stroom toezwaaiers, en een constante instroom van 60 studenten zou de belasting voor het 'vierde cursusjaar' uit 40 studenten bestaan; voor een schatting van de daaruit volgende onderwijsbelasting is dan nog van belang welke afstudeerrichting en variant de studenten kiezen.

7.5 onderwijsbelasting Volledige Studie Theaterwetenschap

Na de vergelijking per cursusjaar van normtijden en bestede tijd, zal nu een totaaloverzicht worden geconstrueerd van de onderwijsbelasting, inclusief enkele onderdelen die in het voorgaande overzicht niet zijn opgenomen. De analyse vertrekt vanuit de normtijdberekeningen zoals door de Vakgroep aan de onderzoekers verstrekt, daarop zullen eventueel correcties worden aangebracht, het resulterende totaal wordt vergeleken met het aantal uren dat vanuit de huidige formatie beschikbaar is voor onderwijs. De correcties die op de normtijden zullen worden aangebracht berusten niet op harde normen die ergens in een onderwijskundige codex zijn neergelegd: zoals in de inleiding gesteld zijn er in ons land geen gegevens bekend over de werkelijke tijdbesteding van docenten. De door de onderzoekers aangebrachte correcties zijn voor discussie vatbaar, en zijn daarom het best te beschouwen als een schatting van de tijd die nodig is om een verantwoord onderwijsprogramma in stand te houden en te onderhouden, niet om een onderwijsprogramma voor de eerste keer op te zetten en vorm en inhoud te geven. De Vakgroep Theaterwetenschap heeft sinds de start van de studierichting begin zeventiger jaren in een opbouwfase verkeerd waarin relatief veel tijd is gestoken in het ontwikkelen van het onderwijsprogramma. Aannemende dat de ontwikkeling van het onderwijsprogramma langzamerhand zijn voltooiing bereikt, wat voor de latere programmajaren Theaterkunde en zeker voor de afstudeerrichting Mediakunde nog enige tijd zal vergen, kan steeds meer worden volstaan met het plagen van onderhoud van het onderwijsprogramma.

propedeuse

onderdelen	contacturen	studiepunten	normtijd	bestede tijd	gecorrigeerde tijd
basisapparaat	(16)	1	114	114	80
filmrepertoire	--	1	120	60	60
practica	60	2	180	274	180
stijlanalyse	12	1	57	92	50
colleges	158	(33)	759		650
tentamens	--	33	1221		600
colleges + tentamens				(1940)	
reflectie	--	1	--	--	--
bijvakstudenten	--	--	--	--	120
algemene literatuurwetenschap	18	3	(wordt niet door de vakgroep verzorgd)		
totaal	264	42	2451	(2480)	1740

Tabel onderwijsbelasting propedeuse

Het onderdeel 'basisapparaat' bestaat uit een week kennismaking met instituut, omgaan met bibliotheek, en dergelijke, afgesloten met een kleine toets; een week bezig zijn en een week voorbereiding moet kunnen.

'Filmrepertoire' is niet hetzelfde als een college, er worden films getoond.

De practica zijn **exclusief** technische ondersteuning (in feite voor een deel technisch onderwijs, gegeven door assistenten) en **exclusief** de betaalde tijd besteed door de CAVD; 2 uur voorbereidingstijd per uur contacttijd.

Het onderdeel 'stijlanalyse' bestaat uit colleges, zonder afsluitende toets.

De colleges en tentamens zijn samengenomen voor de volgende studieonderdelen:

studieonderdeel	normtijden				totaal	besteed
	contacturen	punten	college	tentamen		
Inl. analyse van media- en theaterprod.	24	3	115	111	226	(210)
Geschiedenis van drama en theater I	72	12	346	444	790	(790)
Theorie van drama en theater I	28	7	134	259	393	(384)
Theorie van de theatrale media	12	4	58	148	206	222
Geschiedenis van de theatrale media	12	4	58	148	206	206
Wetenschapsfilosofie	10	3	48	111	159	128
totaal	158	33	759	1221	1980	(1940)

Voor de colleges wordt een sleutel van 3,8 uur voorbereidingstijd per uur college gehanteerd; in sommige gevallen wordt voorbereidingstijd inderdaad verzwaaard door organisatorische activiteiten, maar overigens is deze voorbereidingsnorm aan de hoge kant en zal het best in minder tijd kunnen. De collegetijden zijn berekend over geprogrammeerde colleges, in

feite zijn door ziekte in het lopende studiejaar meerdere colleges uitgevallen.

De afsluitende tentamens zijn qua benodigde tijd genormeerd met een zeer hoge sleutel van een half uur per student per studiepoint; hoe hoog dat is blijkt uit het zo verkregen totaal, waar een wetenschappelijk ambtenaar onderwijs in volledige tijd voor nodig is om het werk te doen. De normtijden zijn berekend op de volledige instroom plus alle nog ingeschreven studenten uit het voorgaande cohort die het propedeutisch examen nog niet hebben afgelegd; het is meer reëel om uit te gaan van deelname van 50 à 55 studenten aan ieder tentamen. Rekening houdend met de tijd nodig om tentamens op te stellen, levert een forse correctie naar beneden een meer realistisch aantal benodigde uren op. Het onderdeel 'reflectie' vergt geen tijd van docenten.

Er zijn ongeveer 20 bijvakstudenten voor ieder van de onderdelen theorie en geschiedenis, waarvoor extra nakijktijd wordt geveerd (die bij de opgegeven 'bestede tijd' is inbegrepen).

Afgerond (er zijn altijd wel enkele bijzondere activiteiten die niet in bovenstaande tabellen zijn meegenomen) komt de gecorrigeerde onderwijsbelasting voor het verzorgen van de propedeuse neer op 1900 uur, **exclusief** tijd voor technische assistentie en voor de CAVD. In dit aantal uren moet het onderwijsprogramma kunnen worden verzorgd.

het eerste doctoraaljaar

onderdelen	contacturen	studiepunten	normtijd	bestede tijd	gecorrigeerde tijd
A-producties	(2 x) 125	4	750	579	500
A-werkgroepen	(2 x) 28	7	392		300
nota's A-werkgroepen	(2 x)	(7)	224		120
gehele A-werkgroep				548	
colleges	58	28	406		350
tentamens	--	(28)	717		350
colleges + tentamens				1159	
bijvakstudenten			--	--	80
totaal	211	39	2489	2286	1700

Tabel onderwijsbelasting tweede jaar Volledige Studie

De A-producties zijn **exclusief** de tijd die door assistenten wordt geïnvesteerd. Een A-productie is een intensief practicum; bij een sleutel van twee uur voorbereidingstijd voor een uur contacttijd wordt een onwerkelijk hoog aantal voorbereidingsuren gescoord, vandaar de benedenwaartse correctie naar 500 uur voor de theater- en videoproductie sam De A-werkgroepen evenals de colleges hebben een sleutel van 6 uur voorbereiden voor ieder uur contacttijd; dat is een royale voorbereidingstijd waarop valt te besparen, vandaar een correctie naar beneden van ongeveer een kwart. De colleges en tentamens zijn samengenomen voor de volgende studieonderdelen:

studieonderdeel	normtijden				totaal	besteed
	contacturen	punten	college	tentamen		
Geschiedenis van drama II	8	7	56	180	236	(236)
Theorie van drama en theater II	16	4	112	102	214	180
Theorie en gesch. van de theatrale media II	10	5	70	128	198	254
Gesch. en theorie van theater III	12	6	84	154	238	238
Gesch. en theorie van de theatrale media III	12	6	84	154	238	251
totaal	58	28	406	718	1124	1159

Voor tentamens wordt een sleutel gehanteerd van 48 minuten per student per studiepoint; in de praktijk moet het met veel minder kunnen. In de normberekening van de vakgroep wordt uitgegaan van 32 studenten, terwijl het aantal te bedienen studenten ligt op ongeveer 75 % van de instroom, zodat in de gecorrigeerde schatting is uitgegaan van 45 studenten.

Er zijn ongeveer 10 bijvakstudenten per onderdeel, wat extra nakijktijd vergt van in totaal 80 uur (bijvakstudenten zijn uitgesloten van deelname aan werkgroepen en producties).

Afgerond komt de gecorrigeerde onderwijsbelasting voor het verzorgen van het tweede cursusjaar voor de Volledige Studie neer op 1750 uur, **exclusief** tijd voor technische assistentie.

het tweede doctoraaljaar

onderdelen	contacturen	studiepunten	normtijd	bestede tijd	gecorrigeerde tijd
A-werkgroep	28	7	196		150
nota A-werkgroep			78		50
gehele A-werkgroep				364	
B-werkgroepen (7 x)	28	7	1372		1200
toets B-werkgroepen (7 x)			717		700
gehele B-werkgroepen (7 x)				2163	
B-producties (10 x)		4	(922)	922	600
BeroepsVoorber. Blokken (6 x)	15	1	670	544	500
totaal			3955	3993	3200

Tabel onderwijsbelasting derde jaar Volledige Studie

Het aantal studenten dat zich volgens opgave van de vakgroep in dit derde programmajaar bevindt bedraagt 37, waaronder enkele bovenbouwstudenten. Het aantal van 37 is ook richtinggevend voor wat in de komende jaren mag worden verwacht aan aantallen Volledige Studie studenten voor dit cursusprogramma.

Voor de A-werkgroep (die hier door 14 studenten werd gevolgd) en de 'individuele;e begeleiding' zie toelichting bij het 2e cursusjaar.

De B-werkgroepen zijn kennelijk, gezien de opgaven van verwacht te besteden tijd, tamelijk arbeidsintensief; op de voorbereidingstijd van 6 uur per contactuur valt waarschijnlijk niet veel af te dingen, tenzij eenzelfde onderwerp meerdere werkgroepen 'mee kan gaan', of er nauwer kan worden aangesloten bij onderzoek dat wordt verricht. Het onderscheid tussen college en werkgroep vervaagt hier overigens, omdat de groepsgrootte voor deze werkgroepen van ongeveer 20 studenten dicht ligt bij het aantal studenten dat de betreffende afstudeerrichting kiest. Met andere woorden: een werkgroep inruilen voor een college levert geen winst in termen van onderwijsbelasting op.

Er van uitgaande dat de wijze van toetsen voor de B-werkgroepen tamelijk intensief is, wordt een tamelijk hoge onderwijsbelasting voor deze activiteit aangehouden. Tegenover deze kosten staat dat de begeleiding van de student intensief is, en de gekozen onderwijsvorm het mogelijk moet maken dat studenten een werkgroep altijd met voldoende resultaat af kunnen sluiten. Toch is het de moeite waard na te gaan of hier niet kan worden vereenvoudigd omdat een norm die neerkomt op vijf uur nakijktijd per deelnemende student in verhouding tot bijvoorbeeld de tijd voor onderdelen die in het vierde jaar individueel worden begeleid aan de hoge kant lijkt.

B-producties. Voor een cursus waarvan de studielast 80 uur is, waarbij studenten deels zelfstandig werken, moet het mogelijk zijn de onderwijsbelasting te beperken tot 60 uur per produktie, zoals overigens ook door één van de docenten in een gedetailleerde specificatie is aangegeven. Deze tijden zijn dan **exclusief** de tijd van benodigde technisch assistentie.

Afgerond komt de gecorrigeerde onderwijsbelasting voor het verzorgen van het tweede cursusjaar voor de Volledige Studie neer op 3500 uur, **exclusief** tijd voor technische assistentie.

het derde doctoraaljaar

onderdelen	studiepunten	normtijd	aantal studenten	normtijd besteed	gecorrigeerde tijd
scriptiebegeleiding (12, 14, 21)	20	34	680	1072	1000
stagebegeleiding	5	40	200	384	400
zwaartepunt	5,6	5	28	76	60
individuele nota	5	35	175	220	175
totaal			1083	1752	1635

Tabel onderwijsbelasting vierde programmajaar

Voor de normtijd voor het begeleiden van een scriptie rekent de Vakgroep 20 uur; niet alleen is dat op zich een lage norm, uit de opgegeven tijden blijkt dat de normtijd vrijwel altijd wordt overschreden. Voor het begeleiden van de stage doet zich hetzelfde probleem voor, waar tweemaal zoveel tijd voor nodig blijkt als de gekozen norm van 5 uur.

De totale tijd voor wat hier gemakshalve het vierde cursusjaar is genoemd, berust voornamelijk op de begeleiding van bovenbouwstudenten. Wat de Volledige Studie betreft zijn er nog maar weinig studenten die het vierde cursusjaar hebben bereikt; voor de nabije toekomst zal dit onderwijsprogramma jaarlijks voor bijna 40 studenten moeten worden uitgevoerd, en daarmee leiden tot een onderwijsbelasting van tenminste 2000 uur, daarom wordt dit cijfer tevens als afronding gebruikt.

totale onderwijsbelasting voor Volledige Studie Theaterwetenschap

categorie	normtijd bestede tijd		gecorrigeerde tijd
propedeuse	2451	(2480)	1900
2e cursusjaar	2489	2286	1750
3e cursusjaar	3955	3993	3500
4e cursusjaar	1083	1752	2000
totaal	9978	10511	9150

Tabel totale onderwijsbelasting, exclusief technische assistentie en CAVD

De totale belasting voor vier programmajaren voor de Volledige Studies in de Theaterkunde en de Mediakunde komt uit op 9150, het gaat dan om de onderwijsbelasting zoals door de onderzoekers als minimaal noodzakelijk geacht voor het uitvoeren van het huidige onderwijsprogramma. Zoals in voorgaande paragrafen aangegeven bevat het onderwijsprogramma relatief weinig contacturen.

De onderwijsbelasting van 9150 uur komt neer op 5,23 'fte onderwijs' (9150uur/(38uur x 46 weken). Bij de reguliere verhouding tussen onderwijs, onderzoek en bestuur/beheer van 35:55:10 zou dit neerkomen op een formatie Wetenschappelijk Personeel van 15,0. De huidige formatie WP van de Vakgroep is 8,5, met daarnaast 0,7 voor de bibliotheek en 1,8 voor onderwijs (exclusief 0,2 voor de CAVD, en inclusief 0,4 voor onderwijscoördinatie en studieadviesing), totale formatie WP is 11,0 (exclusief 0,2 voor CAVD), waaruit volgens dezelfde sleutel $0,9 \times 1,8 + 0,35 \times 8,5 = 1,62 + 2,98 = 4,60$ fte voor onderwijs beschikbaar moet zijn. Het tekort onder deze OW:OZ:BB sleutel is $5,23 - 4,60 = 0,63$ fte onderwijs.

Omdat de met onderwijs belaste wetenschappelijk ambtenaren niet nog meer tijd in onderwijs kunnen steken, moet de extra benodigde onderwijstijd worden geleverd door de 'reguliere' formatie WP van 8,5, voor hen komt dat neer op 42,5 % onderwijs in plaats van de 35 % streefbelasting voor onderwijs. Voor de vakgroep in zijn geheel ligt het percentage aan onderwijs te besteden tijd echter nog 'ongunstiger' ten opzichte van de voor onderzoek beschikbare tijd: wanneer 5,23 fte aan onderwijs wordt besteed en de formatie WP is 11,0, dan wordt 47,5 % aan onderwijs besteed. Van de overige tijd gaat bovendien 0,7 naar de bibliotheek, zodat er voor onderzoek relatief weinig tijd overblijft, nl. $11,0 - 5,23$ (OW) - $0,7$ (bibl) - $1,1$ (Bestuur/Beheer) = $3,97$ fte, ofwel 36,1 %.

De beschikbare formatie is structureel te klein om het huidige onderwijsprogramma voor de Volledige Studie Theaterwetenschap te kunnen verzorgen zonder het volume aan onderzoek in gevaar te brengen.

Of de vakgroep met dit onderwijsprogramma op een goede dan wel op een riskante koers zit, hangt er vanaf of het programma intensiever is dan het gemiddelde onderwijsprogramma in de letterenfaculteit. Op deze plaats kan slechts een tentatief antwoord op deze vraag worden gegeven. In het Concept Reorganisatie Plan van de Faculteit der Letteren worden de becijferingen voor het model Relatieve Productiviteit gebaseerd op de gemiddelde onderwijsintensiteit van 47 docenten die per jaar per in de Faculteit ingeschreven student beschikbaar zijn. Het model Relatieve Productiviteit houdt nog geen rekening met het aantal studiepunten waarvoor studenten bij de Vakgroep zijn ingeschreven; aannemend dat de vrije- en keuzepunten die studenten Theaterwetenschap elders gaan halen ongeveer worden gecompenseerd door 'bezoekende' bijvakstudenten, kan berekend worden hoeveel uur het onderwijsprogramma mag kosten, wanneer het aantal onderwijsvragende studenten bekend is. Het gaat nu om de becijfering voor alleen de Volledige Studie; aannemend dat de instroom 60 studenten is, dat 10 studenten in hun tweede inschrijvingsjaar de propedeuse nog moeten behalen, dat 55 studenten aan hun tweede programmajaar bezig zijn, en telkens 50 studenten aan hun derde, resp. vierde cursusjaar, dan is de totale onderwijsvraag 225. (in de gekozen aantallen is heel globaal verdisconteerd dat de gemiddelde studieduur iets

meer dan vijf inschrijvingsjaren zal zijn). De vermenigvuldiging 225 x 47 uur levert op dat volgens het meest recente (CRP) facultaire gemiddelde het onderwijsprogramma dan 10575uur mag vergen, ofwel 1425 uur meer dan waarin het huidige onderwijsprogramma Theaterwetenschap voor deze aantallen studenten uitvoerbaar is. De conclusie is voorhands gerechtvaardigd dat in vergelijking tot het gemiddelde onderwijsprogramma in de Faculteit der Letteren het onderwijsprogramma Theaterwetenschap tot de meer geëxtensiverde gerekend mag worden.

Voor de nabije toekomst, waarin het model Relatieve Productiviteit mede gaat bepalen hoe de voor Theaterwetenschap beschikbare formatie zich ontwikkelt, betekent het voorgaande dat de Vakgroep wat het onderwijs betreft zich in een goede concurrentiepositie ten opzichte van de andere facultaire vakgroepen bevindt. Het gesignaleerde structurele formatietekort zou immers op zich nog kunnen verslechteren wanneer het zo zou zijn dat de Vakgroep meer dan gemiddeld tijd investeert in het onderwijs.

Conclusie met betrekking tot de onderwijslast voor de verzorging van de Volledige Studie: met de huidige voor onderwijs beschikbare formatie kunnen volgens de hierboven uitgevoerde schattingen en berekeningen de benodigde docenttaken worden uitgevoerd, waarbij relatief meer tijd aan onderwijs moet worden besteed dan de norm OW:OZ:BB van 35:55:10 aangeeft, namelijk: voor dat deel van het Wetenschappelijk Personeel dat tevens onderzoektaken heeft, zal de onderwijsbelasting op 42,5 % uitkomen, daarnaast zijn er 2,0 plaatsen W.P. voor alleen onderwijs bestemd. Een tijdelijk knelpunt zal echter ontstaan in verband met het grote aantal Bovenbouwstudenten dat in de studiejaar 1987/88 en 1988/89 tot aan het doctoraal examen met onderwijs moet worden bediend.

Het onderwijsprogramma Theaterwetenschap is in vergelijking tot het 'gemiddelde' onderwijsprogramma in de Faculteit der Letteren een extensief programma. De implicatie van aan voorgaande conclusie ten grondslag liggende berekeningen is tevens dat de formatie voor Theaterwetenschap wat het onderwijs betreft niet het risico loopt door toepassing van het Model Relatieve Productiviteit op de onderwijsvraag te worden gereduceerd.

bovenbouw studenten

onderdelen	studenten	studiepunten	normtijd	gecorrigeerde tijd
Historie I	83	10	664	
Historie II	94	10	752	
Theorie	92	5	368	
Historie I, II en Theorie				500
stage	97	9		
scriptie	119	12		
stage en scriptie			3080	3080
werkgroep (6 x)	129	7	1898	1500
Ber.V. blok (3 x)	68	1	222	250
Mediakunde	13	2	119	100
Wetenschaps Fil	26	3	132	100
B-Producties (7 x)	108	4	(420)	420
totaal			7695	5850

Tabel onderwijsbelasting bovenbouwstudenten 1 sept. 1987 tot en met 1988/89

De Vakgroep heeft voor de bovenbouwstudenten van wie men verwacht dat zij de studie zullen afmaken, op grond van het normbelastingmodel geschat dat er 7695 uur nodig zijn na 1 maart 1987 om hen tot aan het doctoraal van onderwijs te voorzien. Er zijn 6 B-werkgroepen nodig, 3 BeroepsVoorbereidende blokken, 119 scriptie- en 97 stagebegeleidingen, 269 tentamens, 7 B-producties, en enkele kleinere studieonderdelen.

Een klein aantal scripties en stages is al inbegrepen in voorgaande becijfering voor het vierde cursusjaar, de ca 700 uur zijn al in mindering gebracht op de in de tabel genoemde 3080 uur.

Het aantal B-producties is berekend op telkens 15 deelnemende studenten, wat aan de hoge kant is.

Voor 7 werkgroepen wordt 1898 uur becijferd, en dat komt overeen met de in totaal 1900 uur voor 7 B-werkgroepen zoals in de tabel voor het derde cursusjaar 'gecorrigeerd', wanneer dezelfde werkgroep meermalen wordt gegeven moet de voorbereidingstijd korter kunnen zijn, zodat 1500 uur haalbaar lijkt.

Voor de tentamens wordt 1800 uur gerekend, maar dat moet voor 280 afnames in 500 uur kunnen, ook zonder daarvoor van mondeling op schriftelijk tentamineren over te schakelen.

De tijd die dusdoende nodig zal zijn voor de bovenbouwstudenten bedraagt 6000 uur, wanneer het netjes over twee studiejaar gespreid zou zijn is dat 3000 uur per jaar. Een aantal bovenbouw studenten zal het niet op tijd halen, en kan dan terugvallen op het programma voor de Volledige Studie.

Conclusie knelpunt Bovenbouw studenten. De Vakgroep Theaterwetenschap staat de komende twee studiejaar voor de opgave om naast het dan volledig draaiende programma voor de Volledige Studie ook een groot aantal Bovenbouw Studenten Theaterkunde met onderwijs te bedienen, in een omvang van 3000 te besteden uren per jaar. Deze druk wordt op de vakgroep gelegd in een situatie waarin zij alleen door relatief extra tijd aan onderwijs te besteden, ten koste van onderzoek, aan de onderwijsverplichtingen in het kader van de Volledige Studie kan voldoen (zie voorgaande conclusie).

BIJLAGE hoofdstuk 7

onderwijsbelastingmodel van de vakgroep.

De vakgroep hanteert voor haar eigen onderwijsbelasting het oude Facultaire onderwijsbelastingmodel, en wel als volgt:

Voor de propedeuse worden alleen de onderwijsvormen 'colleges' en 'practica' onderscheiden.

Colleges vragen drie vormen van doctentijd:

- voorbereiding: 3,8 uur per contactuur
- uitvoering: aantal contacturen
- toetsing: 0,5 uur maal het aantal studenten maal het aantal studiepunten.

Practica kennen twee soorten doctentijd:

- voorbereiding: 2 maal het aantal contacturen
- uitvoering: aantal contacturen.

Het tweede en derde cursusjaar telt op dezelfde manier, maar de hoogte van de normen voor colleges verschilt: collegevoorbereiding 6 uur per contactuur, uitvoering is aantal contacturen, toetsing is 0,8 maal aantal studenten maal aantal studiepunten.

Het vierde cursusjaar bestaat uit individueel begeleide studieonderdelen:

- scriptie: per student 20 uur
- stage per student 5 uur
- nota per student 5 uur
- zwaartepunt (literatuurstudie met verslag en tentamen): 5,6 uur per student.

Bovenbouw. De studenten die voor 1983 met een studie in de Letteren Faculteit waren begonnen en na het kandidaats de Bovenbouwstudie hebben gekozen, tellen alleen nog mee in de berekening van de tijd die aan toetsing besteed wordt en aan individuele begeleiding., er mag verder geen onderwijstijd aan worden uitgegeven. De (individueel afgenomen) tentamens voor de bovenbouw zijn:

- Historisch I: 8 uur per student (= 0,8 uur maal 10 studiepunt)
- Historisch II: 8 uur per student
- Theorie: 4 uur per student.

Voor de individuele begeleiding gelden de normen van het vierde jaar.

Het wordt niet verwacht dat er vóór september 1987 nog bovenbouwers meedoen aan de andere (groepsgewijze) studieonderdelen (de aanmeldingstijd bedraagt 6 maanden). Vanaf september 1987 kan echter toenemende deelname van bovenbouwers aan groepsgewijze studieonderdelen worden verwacht. De vakgroep heeft onlangs verschillende maatregelen genomen om hun studie te stimuleren.

Bijvakstudenten moeten kunnen rekenen op 12 uur doctentijd per student.

Het model komt de onderzoekers niet geheel evenwichtig voor. Er worden hoge normen gehanteerd voor het voorbereiden van colleges, de normen voor het nakijken van toetsen zijn hoog (waar tegenover staat dat er geen 'vaste voet' staat voor het voorbereiden en afnemen van een toets), terwijl voor practica de werkelijkheidswaarde van de normen ervan afhangt in welke mate docenten bij de practica aanwezig moeten zijn. Een practicum dat in werkelijkheid uit twee geïntegreerde delen bestaat (een practicum theater en een practicum video) kan beter als zodanig worden geafficheerd en gemodelleerd.

Hoofdstuk 8.

KNELPUNTEN

Knelpunten binnen de studierichting Theaterwetenschap kunnen eventueel blijken uit het verrichte documentenonderzoek, terwijl een andere bron voor het constateren van knelpunten is gelegen in directe mededelingen of stukken van de Vakgroep Theaterwetenschap, de Faculteit der Letteren, of het College van Bestuur. Het College van Bestuur maakt in haar opdrachtbrief geen onomwonden melding van gebleken of vermoedelijke knelpunten, al blijkt uit de formulering van de opdracht dat het College lijkt te veronderstellen dat de problemen wellicht worden veroorzaakt door onjuiste of ondoelmatige onderwijsprogrammering door de Vakgroep. De voorzitter van de Faculteit der Letteren ziet geen bijzondere knelpunten binnen de studierichting Theaterwetenschap. De Vakgroep zelf heeft bij herhaling knelpunten nota's opgesteld, die op hoofdpunten hier zullen worden samengevat.

Knelpuntennota 5/12/83 gericht aan het Bestuur van de Faculteit der Letteren.

Met ingang van de cursus 1983-84 wordt de volledige (twee fasenstructuur) opleiding aan de bestaande bovenbouwstudie toegevoegd, wat een 'veelvoudig' aantal studenten met zich brengt. De vakgroep vraagt om zeer spoedige voorzieningsbesluiten voor de korte en middellange termijn op facultair en centraal niveau.

Voor de noodzakelijke groei van het aantal leden van het wetenschappelijk personeel wordt verwezen naar de berekening van de onderwijslast in de informele nota Groeiproblemen etc..., berekeningen die zijn gebaseerd op de geldende normen betreffende het onderwijsprogram dat door de faculteit is goedgekeurd.

De situatie van de Technische en Administratieve staf is een knelpunt. De ontwikkeling van de Mediakunde tot een afstudeerrichting vergt de werkzaamheden van een gespecialiseerde technicus in volledige dienst. Aanstelling van extra kandidaatsassistenten op dit niveau geen soelaas, gezien het leidinggevend en gespecialiseerd karakter van beide aspecten van de functie. Het vakgroepsbestuur bepleit dringend de toevoeging van een extra administratieve kracht.

De ruimtelijke voorzieningen (bibliotheek/studieruimte, medewerkerskamers, collegeruimten) zullen binnenkort tot ernstige problemen gaan leiden.

De nota '**Personele knelpunten 1985-'86.**'

"De Vakgroep Theaterwetenschap kampt vanwege de invoering van de Volledige Studie en de onverminderde toeloop van Bovenbouwstudenten met een nijpend personeelsterkort. Komend studiejaar, 1985-'86, zal dit tekort weer groter worden, aangezien een nieuw kohort eerstejaarsstudenten zal instromen in de Volledige Studie, terwijl nog geen student deze zal voltooien. De Bovenbouwstudie zal daarnaast ongeveer een gelijkblijvend aantal studenten tellen, zodat al met al een verzwaring van de onderwijs-, technische en administratieve lasten optreedt die proportioneel is met de numerus-fixus afhankelijke grootte van het aantal eerstejaars Volledige Studie."

Minimale aanvullingen van het sekretariaat met een halve medewerker en van de technische ondersteuning met een hele medewerker zijn noodzakelijk.

"Rekening houdend met verschillende hoogten van de numerus fixus en met extensivering blijft in het gunstigste geval een tekort bestaan van één w.p.-lid voor de volledige werktijd met onderwijs belast."

"Ten behoeve van het Mediadramaturgie-onderwijs in het eerste en tweede studiejaar van de Volledige Studie, wordt thans 0,2 formatieplaats aan de Centrale Audiovisuele Dienst ter beschikking gesteld. In verband met de instroom van nieuwe studenten en een voortzetting van dit onderwijs in het derde studiejaar is een uitbreiding van 0,2 naar 0,4 formatieplaats t.b.v. de C.A.V.D noodzakelijk."

nota 'Knelpunten bij de uitvoering van het takenpakket van de Vakgroep Theaterwetenschap' november 1985.

Aan de al genoemde knelpunten voegt deze nota nog expliciet enkele knelpunten met betrekking tot de beschikbare middelen toe. Het hulpmiddelenkrediet en het boekenkrediet zijn vrijwel gelijk gebleven terwijl het aantal studenten is verdrievoudigd en de tweede afstudeerrichting Theatrale Mediakunde een groeiend beslag op de middelen legt.

"Een apart knelpunt is het theater en de produkties ten behoeve van het onderwijs. Nu het absoluut minimale aantal onderwijsgebonden theater- en media-activiteiten gestegen is van 8 produkties in 1980 tot 13 thans, weet de vakgroep niet langer met welke middelen dit deel van het onderwijs gefinancierd moet worden."

beantwoording facultaire onderwijsenquête 1 februari 1987:

"Door tekort aan mankracht en ter bescherming van het onderzoek is het onderwijs maximaal geëxtensiverd door zoveel mogelijk over te gaan tot schriftelijke tentaminering, hoorcolleges en besparing op contacturen. Verdergaande extensivering leidt tot een onverantwoorde daling van kwaliteit en rendement van het onderwijs. Daar deze maatregelen

van tamelijk recente datum zijn, valt over het effect op het studierendement niet veel meer te zeggen dan dat deze waarschijnlijk niet positief zal zijn.

Nu al valt te voorzien dat bij gelijkblijvend personeelsbestand in de komende jaren onvoldoende werkgroepen en praktijkproducties kunnen worden aangeboden om de studenteninstroom te verwerken. Invoering van wachtlijsten e.d. zal waarschijnlijk noodzakelijk worden, hetgeen een voorspelbaar negatief effect op het studierendement zal hebben."

Punten die het Dagelijks Bestuur van de Vakgroep nog toegevoegd wil zien aan hetgeen in de genoemde nota's is opgesomd:

"De ondoorzichtige rechtspositie en de onduidelijkheid over perspectief op verbetering van die rechtspositie voor het grootste deel van de wetenschappelijke staf.

Consequenties van het structurele ziekteverzuim, veroorzaakt door overbelasting (betreft vier stafleden).

De instroom van studenten die kiezen voor media is groter dan het mediapersoneel van onderwijs en begeleiding kan voorzien.

De informatie over definitieve aantallen van studenteninstroom en vaststelling van personeelsformatie komen op zo'n laat tijdstip dat planning voor het komende studiejaar altijd in de verdrinking raakt."

De knelpunten die beheer, administratie, techniek, en hulpmiddelenkredieten betreffen zijn in dit onderzoek niet aan nadere analyse onderworpen, maar zijn voor de volledigheid wel in bovenstaande knelpuntenopsomming opgenomen. De knelpunten die met het onderwijsprogramma, de belasting van docenten, en de onderwijsvraag hebben te maken zijn in voorgaande hoofdstukken aan de orde geweest.

het onderzoek Theaterwetenschap als knelpuntenonderzoek

Met betrekking tot de overeenstemming van het onderwijsprogramma met het Academisch Statuut, met de Richtlijnen van de Faculteit der Letteren, en met de T.V.C. overeenkomst betreffende Complematire Voorzieningen met Theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht zijn er geen knelpunten geconstateerd.

Met betrekking tot het curriculum zijn er geen knelpunten geconstateerd. Naar was te verwachten zijn er tal van details waarin misschien enige verbetering kan worden gebracht, soms met en soms zonder extra docentbelasting. Het contacturen is in de eerste twee cursusjaren aan de lage kant, in het derde cursusjaar worden meer intensieve onderwijsvormen gehanteerd zonder dat studenten daarbij veel contact met docenten kunnen hebben. Omdat de vakgroep zuinig met de schaarse docententijd moet omspringen, kan aan enkele tussentermen voor de propedeuse pas in het programma voor het tweede cursusjaar worden voldaan.

De onderwijsvraag is voor de Vakgroep een belangrijk knelpunt omdat tot en met het lopende cursusjaar er sprake is van sterke groei in het aantal onderwijsvragende studenten. De stijgende onderwijsvraag levert bovendien een knelpunt op in relatie tot de wijze waarop de Faculteit de schaarse vrij komende formatieve ruimte over de vakgroepen zal verdelen: het model Relatieve Productiviteit houdt geen rekening met verschillen tussen vakgroepen die relatief meer of minder sterk groeien. Het numeriek rendement voor zowel de propedeuse als het doctoraal ziet er goed uit, maar de vakgroep is bang het niveau niet te kunnen handhaven.

De docentbelasting wordt door de vakgroepsleden als knellend ervaren; op dit punt is door de vakgroep een globale inventarisatie van werkelijk bestede of te besteden tijd gehouden. Op grond van modelberekeningen, de ingezamelde tijdbestedingsgegevens, en de gegevens over de diverse programmaonderdelen is door de onderzoekers een schatting gemaakt van de docentbelasting zoals die uit het bestaande onderwijsprogramma voortvloeit er van uitgaande dat nu de programma's voor beide afstudeerrichtingen volledig functioneren er geen bijzondere extra tijd nodig is voor het ontwikkelen van het onderwijs. Met de op dit moment voor onderwijs beschikbare formatie zou het programma voor de Volledige Studie met enige extra onderwijsinspanning ten koste van de onderzoeksinspanning kunnen worden uitgevoerd bij een gelijkblijvend aantal deelnemende studenten.

Een bijzonder nijpend knelpunt voor de komende twee studie jaren wordt echter gevormd door de groep Bovenbouwstudenten (Oude Stijl studenten die na hun kandidaatsexamen in de Faculteit der Letteren de afstudeerrichting Theaterkunde konden kiezen), waarvoor dan in het geheel geen tijd beschikbaar zou zijn terwijl de benodigde tijd door de onderzoekers wordt geschat op 6000 uur.

Een bijzonder knelpunt wordt daarnaast gevormd door ziekte van meerdere stafleden, waarvoor geen vervangende voorzieningen zijn.

Hoofdstuk 9

CONCLUSIES

Het onderzoek Theaterwetenschap leidt tot een aantal duidelijke conclusies. De onderzoekopdracht heeft de onderzoekers aanvankelijk voor grote problemen geplaatst omdat er geen sprake was van een duidelijke probleemstelling, maar van 'beoordeling' en 'advisering' na vergelijking van wettelijke en andere regelingen met het onderwijsprogramma, en inventarisatie van beschikbare gegevens over de onderwijsvraag en de onderwijsbelasting. Omdat de opdrachtgever van deze vergelijkingen mogelijk iets heeft verwacht, zullen de conclusies ook naar de diverse 'gegevenheden' worden geordend. Het is echter duidelijk dat de knelpunten bij Theaterwetenschap alles hebben te maken met het feit dat het een studierichting met een sterk groeiende onderwijsvraag is, binnen een faculteit die voor de opgave staat de armoede aan beschikbare formatieve ruimte zo eerlijk mogelijk en zonder gedwongen ontslagen te verdelen. De belangrijkste conclusies betreffen dan ook de groeiende onderwijsvraag, de gevolgen die dat heeft gehad voor de inrichting van het onderwijsprogramma (de verantwoordelijkheid van de vakgroep), en de mate waarin de vakgroep in een situatie waarin zij de onderwijsvraag niet kan beheersen (anderen stellen een eventuele numerus fixus vast, en inderdaad is voor het komende jaar geen voordracht voor een numerus fixus voor Theaterwetenschap gedaan), voorzien wordt van de noodzakelijke middelen om aan de onderwijsvraag te voldoen.

naleving Academisch Statuut en Facultaire Richtlijn

De onderzoekers is gevraagd tentamen- en exameneisen en eind- en tussentermen van het onderwijsprogramma theaterwetenschap te vergelijken met hetgeen daarover is geregeld in het Academisch Statuut en in de Facultaire Richtlijn Invoering Twee-fasenstructuur. Omdat de Faculteit der Letteren de onderwijsprogramma's van de studierichtingen aan een toetsing onderwerpt, is dit deel van de onderzoekopdracht strikt genomen overbodig, maar desalniettemin toch volledig uitgevoerd. Met betrekking tot de naleving van het Academisch Statuut en de Facultaire Richtlijn zijn geen bijzonderheden geconstateerd, noch in de zin van niet nakomen, noch in de zin van overdreven nakomen van enige regeling.

naleving TVC-overeenkomst Complementaire Voorzieningen

Over de betekenis van de Overeenkomst Complementaire Voorzieningen met Theaterwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht hoeft geen onduidelijkheid te bestaan. De uitkomst van het overleg is een 'eigen inkleuring' van de leerstoel in de betreffende vestigingsplaats, een inkleuring naar zowel historische als systematische onderwerpen zoals in de overeenkomst genoemd. Het onderzoek zal op deze verdeling worden afgestemd, en na verstrijken van de periode voor uitvoering van VF-programma's wordt bezien of bijstelling van de aandachtsgebieden gewenst of nodig is. Het onderwijs zal voor het basispakket niet 'complementair' zijn; wanneer er in de conclusie van de overeenkomst wordt gesproken over complementaire afstemming van onderwijs- en onderzoekprogramma's wordt daarmee bedoeld op de programma's voor de afstudeerrichtingen. De aard van de programma's voor de afstudeerrichting (scriptie, stage, werkgroepen) is echter dat studenten en docenten de inhoudelijke onderwerpen hiervoor telkens kunnen kiezen, bij voorkeur in aansluiting op onderzoek dat de vakgroep of de begeleidende docent verricht; de overeenkomst Complementaire Voorzieningen heeft zodoende zijn uitwerking naar het onderwijs via het onderzoekprogramma. Het is niet zinvol de onderwijsprogramma's voor de afstudeer- richtingen door te lichten of er misschien een enkel onderwerp wordt gekozen dat eigenlijk over de demarcatielijn met Utrecht heen valt; goed onderwijs sluit waar mogelijk aan op het eigen onderzoek- programma, en het is hier dat de overeenkomst Complementaire Voorziening zijn betekenis heeft.

educatieve functie van het Universiteitstheater

Het Universiteitstheater heeft een duidelijke en onmisbare functie in het onderwijsprogramma Theaterwetenschappen. In de propedeuse maken studenten gedurende 20 uur van het theater gebruik voor kennismaking met praktische en technische zaken het theater betreffende. Ieder van de varianten voor de specialisatie bevat een onderdeel van 4 studiepunten dat in het theater moet worden gedaan. Alleen voor de beroepvariant is er tenminste één extra onderdeel dat in het theater wordt gedaan (voor theaterkunde uitlopend in voorstellingen in het kader van het Lunchpauzetheater).

het curriculum Theaterwetenschap

De beoordeling van het curriculum Theaterwetenschap is gebeurd aan de hand van een theoretisch kader dat eerder is

ontwikkeld met het oog op kwaliteitsbewaking van het wetenschappelijk onderwijs. Het curriculum is daarbij op verschillende niveaus bekeken: zowel het niveau van de afzonderlijke cursussen, als dat van cursusjaren en het programma-aanbod in zijn geheel. Omdat voor de beoordeling vrijwel alleen is uitgegaan van de informatie die de Studiegids 1986/87 verschaft, is met name niet naar de didactische kwaliteit van het verzorgde onderwijs (het micro-niveau) en de afgenomen toetsen gekeken. Bij de studieonderdelen van de propedeuse zijn enige opmerkingen gemaakt en vragen gesteld, in een mate zoals bij marginale beoordeling van willekeurig welk ander studieprogramma uit bijvoorbeeld de Faculteit der Letteren eveneens mag worden verwacht. Bij de practica is het de vraag of de verhouding tussen het aantal begeleidende docenten en de grootte van de groepen waarmee moet worden gewerkt voldoende is om de kwaliteit (= doelbereiking) te kunnen handhaven. Over de tijdbesteding van de studenten zijn geen gegevens bekend, zodat het niet mogelijk is op grond daarvan bepaalde cursussen aan te wijzen waar studenttijd wordt onderbenut, of waar studenten worden overbelast. Aandachtspunten en aanbevelingen voor verbetering worden in de tekst gegeven, zoals ook voor de overige cursusjaren. Met betrekking tot de examenregeling worden enkele aanbevelingen gedaan die er toe kunnen bijdragen dat meer studenten 'op tijd' het propedeutisch examen kunnen behalen.

Het aantal contacturen in het tweede cursusjaar is bijzonder laag, terwijl dit tevens het jaar is waarin de studenten moeten beslissen welke afstudeerrichting en welke variant daarbinnen zij zullen doen; deze situatie is door de Vakgroep onderkend, de tijdelijk beschikbare onderwijsadviseur kan de studenten bij deze beslissingen en de verdere planning van de studie begeleiden. Met betrekking tot het rooster worden enkele aanbevelingen gedaan die ertoe kunnen leiden dat studenten tot een beter gebruik van hun tijd komen. De wijze van toetsen is bij werkgroepen niet altijd even duidelijk gedefinieerd, ook op dit punt worden aanbevelingen gedaan (die ook de andere cursusjaren betreffen).

Het aantal contacturen in het derde cursusjaar is niet groot: werkgroepen van 7 studiepunten beslaan meestal 28 uren college, dat is 4 uur per week; daar staat tegenover dat het onderwijs in de werkgroepen op een andere manier intensief is: er worden nota's en dergelijke gemaakt, waarover de student terugkoppeling krijgt. Het onderwijsprogramma wordt gekenmerkt door het vrijwel ontbreken van de 'traditionele' literatuurtentamens: van de studenten wordt een meer actief omgaan met en verwerken van de literatuur verwacht. Op de voordelen en mogelijke risico's van deze onderwijsbenadering is in hoofdstuk 5 kort ingegaan. Mogelijk brengt deze opzet van het onderwijs de noodzaak met zich mee studenten te trainen in de relevante studietechnieken. In principe is de studeerbaarheid in de gekozen vorm van onderwijs hoog, omdat als regel de student bij de afronding van de cursusactiviteiten ook aan de examenverplichtingen heeft voldaan (geen circus van zakken voor tentamens met alle studievertraging die dat op kan leveren); het is niet bekend in hoeverre de vakgroep dit voordeel ook weet binnen te halen door studenten te stimuleren tot een strakke studieplanning.

De intensiteit van het onderwijsprogramma is laag, ondanks enkele intensieve maar korte practica; de 'werkgroepen' in latere cursusjaren zijn qua contacturen eveneens weinig intensief, maar studenten krijgen behoorlijke en frequente terugkoppeling over gemaakte werkstukken; mogelijk kan de onderwijsbelasting iets worden teruggebracht wanneer docenten zuiniger met voorbereidingstijd weten om te gaan.

de onderwijsvraag: in- door en uitstroom

Met betrekking tot de instroom van studenten is er een spanning tussen de belangen van de instelling/faculteit bij een zo groot mogelijke instroom, en hetgeen de instromende studenten kan worden geboden aan een latere kans op een reële plaats op de arbeidsmarkt, en aan kwaliteit in de opleiding. De numerus fixus is voor het komende studiejaar losgelaten, waardoor een iets grotere instroom wordt verwacht (gegeven het nu bekende aantal voorinschrijvingen).

Het numeriek rendement voor de studierichting Theaterwetenschap ziet er goed uit; vraagpunt is of na de recente extensivering van het onderwijsprogramma deze prestatie kan worden gehandhaafd. Studenten die na de propedeuse de studie staken, kiezen meestal een (verwante) andere studie in het W.O.

Met betrekking tot de doorstroming is er een rimpel bij het tijdig behalen van het propedeutisch examen, waar mogelijk een oplossing voor is te vinden door het aanbieden van extra tentamengelegenheden voor die studenten die op een enkel onderdeel na aan alle examenverplichtingen hebben voldaan. In het tweede cursusjaar signaleert de Vakgroep enkele knelpunten waar deels maatregelen voor worden genomen (studieadviseur voor begeleiding van studenten), terwijl de tentamens die als struikelblok fungeren nader kunnen worden onderzocht mogelijk leidend tot eveneens compensatiemogelijkheden voor het doctoraalexamen.

de onderwijsvraag: de aanspraak op stafftijd

De in-, door- en uitstroom van studenten is een belangrijke bepalende factor voor de onderwijslast, ook met betrekking tot de vraag of de onderwijslast als 'hoog' of 'laag' valt aan te merken in relatie tot de Faculaire verdeelsleutel, het model Relatieve Productiviteit. Het model Relatieve Productiviteit is in de vorm waarin het in het Concept ReorganisatiePlan van de Faculteit is gehanteerd niet doorzichtig in zijn werking. Het model is aan een analyse onderworpen in een poging het model toe te passen op de concrete gegevens voor theaterwetenschap; de onderzoekers zijn er niet in geslaagd het model op deze wijze te gebruiken. Omdat het model Relatieve Productiviteit door de onderzoekers niet op concrete data

kan worden toegepast, kan niet in precieze quantitative vorm worden doorgerekend wat de gevolgen zijn wanneer in het model rekening wordt gehouden met de groei in de onderwijsvraag zoals deze voor Theaterwetenschap (en voor sommige andere vakgroepen in de Faculteit) optreedt. Het sterke vermoeden bestaat dat rekening houden met de prognose voor de onderwijsvraag per 1 januari 1988 voor Theaterwetenschap tot een 'beter' resultaat zal leiden.

Bij dit deel van het onderzoek is gebleken dat relatief eenvoudige gegevens zoals over de instroom van studenten niet standaard ter beschikking zijn in facultaire of universiteitsrapporten.

onderwijslast

De Vakgroep hanteert het (Facultaire) onderwijsbelastingmodel. Dit model is toegepast op het onderwijsprogramma voor de Volledige studie. De Vakgroep heeft zelf een peiling gedaan naar de werkelijk door docenten bestede tijd, zodat modellen en bestede tijden met elkaar kunnen worden vergeleken. Doorgaans komen modeltijden boven de werkelijk bestede tijd uit, hetgeen gezien de hoge normen die voor collegevoorbereiding worden gehanteerd ook niet zo verwonderlijk is. Het model kan met enige aanpassing door de vakgroep zelf worden gehanteerd bij de eigen verdeling van onderwijstaken, mits docenten niet de vrije hand wordt gelaten in het kiezen van onnodig intensieve onderwijsvormen.

De berekende onderwijslasten hebben betrekking op een onderwijsprogramma dat recent is geëxtensiverend. Dat betekent dat op zich de gegevens over normtijden en werkelijke tijden niets zeggen over knelpunten die er in het onderwijs zijn. Inderdaad signaleert de Vakgroep zelf enkele knelpunten in het eerste en tweede cursusjaar die zij toeschrijft aan het geëxtensiverende onderwijsprogramma. Het punt is dat extensivering direct de kwaliteit van het onderwijs raakt, de onderwijslast voor docenten past zich immers tamelijk geruisloos aan bij de extensivering.

Met de huidige voor onderwijs beschikbare formatie kunnen volgens de hierboven uitgevoerde schattingen en berekeningen de benodigde docenttaken worden uitgevoerd, waarbij relatief meer tijd aan onderwijs moet worden besteed dan de norm OW:OZ:BB van 35:55:10 aangeeft, namelijk: voor dat deel van het Wetenschappelijk Personeel dat tevens onderzoektaken heeft, zal de onderwijsbelasting op 42,5 % uitkomen, daarnaast zijn er 2,0 plaatsen W.P. voor alleen onderwijs bestemd. Een tijdelijk knelpunt zal echter ontstaan in verband met het grote aantal Bovenbouwstudenten dat in de studiejaar 1987/88 en 1988/89 tot aan het doctoraal examen met onderwijs moet worden bediend.

Het onderwijsprogramma Theaterwetenschap is in vergelijking tot het 'gemiddelde' onderwijsprogramma in de Faculteit der Letteren een extensief programma. De implicatie van aan voorgaande conclusie ten grondslag liggende berekeningen is waarschijnlijk tevens dat de formatie voor Theaterwetenschap wat het onderwijs betreft niet het risico loopt door toepassing van het Model Relatieve Productiviteit op de onderwijsvraag te worden gereduceerd.

knelpunt Bovenbouw studenten. De Vakgroep Theaterwetenschap staat de komende twee studiejaar voor de opgave om naast het dan volledig draaiende programma voor de Volledige Studie ook een groot aantal Bovenbouw Studenten Theaterkunde met onderwijs te bedienen, in een omvang van 3000 te besteden uren per jaar. Deze druk wordt op de vakgroep gelegd in een situatie waarin zij alleen door relatief extra tijd aan onderwijs te besteden, ten koste van onderzoek, aan de onderwijsverplichtingen in het kader van de Volledige Studie kan voldoen (zie voorgaande conclusie).

referenties

Cohen, M.J. *Studierechten*. Zwolle: Tjeenk Willink, 1981.

Crombag, H.F.M., K.D.J.M. van der Drift, en P. Vos. De inrichting van curricula en het werkgedrag van studenten. *Universiteit en Hogeschool*, 1985, 31, 234-247.

Wilbrink, B. *Toetsvragen schrijven*. Utrecht: Het Spectrum, 1983. (Aula 809). Uitsluitend verkrijgbaar bij de Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek van de U.v.A.

Wilbrink, B., en Th. Joostens. 'Kwaliteitsbewaking W.O.' Amsterdam: Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek, december 1986.

*Stichting
Centrum voor
Onderwijsonderzoek
van de Universiteit van Amsterdam*

Grote Bickersstraat 72,
1013 KS Amsterdam
(gebouw de Narwal)
Telefoon 020-264547

Sectie Hoger Onderwijs, 7 januari 1986

projectvoorstel theaterwetenschap

opdrachtgever: College van Bestuur, Universiteit van Amsterdam.

probleemstelling

Uit de opdrachtbrief (toegevoegd) en een nader gesprek met het College van Bestuur komen de volgende onderzoekpunten naar voren:

- 1e: de functionaliteit van het programma,
- 2e: de taakdefinitie voor de met het onderwijs belaste wetenschappelijke staf;
- 3e: gebrek aan middelen voor de uitvoering van het onderwijs.

Het gaat om een korte verkennende studie vanuit onderwijskundig perspectief, uitlopend in advisering op hoofdpunten. Door ordening van het beschikbare materiaal (documenten, interviews) wordt de meerwaarde van de beschikbare informatie benut, kan een zekere geobjectiveerde beschrijving van de problematiek worden gemaakt, en kan een profilering van de onderwijsopdracht theaterwetenschappen worden opgesteld.

De bereidheid van de vakgroep Theaterwetenschappen om aan het onderzoek mee te werken is voorwaarde voor de uitvoerbaarheid van het onderzoek.

werkwijze

- (1) De vakgroep Theaterwetenschappen zal, op basis van het projectvoorstel, worden gevraagd aan het onderzoek mee te werken.
- (2) Na het verkennende gesprek bij tenminste de vakgroep De beschikbare documenten zullen worden bestudeerd, in relatie tot de bestuurlijke problemen zoals deze worden waargenomen door de betrokkenen, en blijken uit de beschikbare stukken. Het documentenonderzoek zal een aantal aantal vraagstellingen opleveren waarop in nadere gesprekken met de betrokkenen naar beantwoording zal worden gezocht.

(3) Met vertegenwoordigers van de vakgroep en de faculteit zullen, mede aan de hand van vraagstellingen zoals uit de documentstudie zijn opgesteld, gesprekken worden gevoerd.

(4) Het concept eindverslag wordt geschreven.

Aan de hand van het concept eindverslag zal een afsluitende ronde van gesprekken worden gevoerd met in ieder geval de vakgroep en de faculteit.

planning

Interviews door de beide onderzoekers gezamenlijk (inclusief de voorbereiding en verslaglegging): 10 projectdagen.

Documentenstudie: 7 dagen.

Verslaglegging: 11 dagen.

Eindrapportage begin april 1987.

uitvoering

projectleider: B. Wilbrink (8 dagen).

onderzoeker: J. Verbeek (20 dagen).

contactpersoon vanwege het College van Bestuur: R. Reisinger.

De benodigde documenten zullen worden verschaft door het College; de vakgroep en de faculteit kunnen desgewenst stukken toevoegen.

bijlage: copie opdrachtbrief.

9-2004 \ ben apenstaart benwilbrink.nl \ advies en onderzoekmatige
ondersteuning

www.benwilbrink.nl/publicaties/87Theaterwetenschap.pdf
